

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1868.

ΤΟΜΟΣ ΙΘ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 447.

Πρὸ πολλοῦ γινώσκει τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν ὅτι ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Κ. Ν. Σαρίπολος προεκήρυξε τὴν ἔκδοσιν συστήματος τῆς ἐν Ἑλλάδι ἰσχυροῦσης ποινικῆς νομοθεσίας καὶ ὅτι ἐδημοσιεύθη ἤδη κατὰ προτίμησιν ὁ δεῦτερος αὐτοῦ τόμος. Ἐνῶ δὲ κεῖται ὑπὸ τὰ πτεστήρια ὁ πρῶτος παρεκαλέσαμεν τὸν συγγραφέα νὰ ἐπιτρέψῃ ἡμῖν νὰ δημοσιεύσωμεν τὸν πρόλογον αὐτοῦ, ἄξιον πολλοῦ λόγου διὰ τὰς ἐν αὐτῷ ἠθικὰς καὶ χριστιανικὰς ἀρχάς. Λαβόντες δὲ τὴν ἄδειαν παραθέτομεν αὐτόν.

« Ὅτε ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς πανταχόθεν κατέρρεε καὶ αἱ θρησκευτικαὶ δεσποταίμονοιαι πολλαὶ καὶ ποικίλαι συγκατεστρέφοντο μετὰ τῶν φιλοσοφικῶν αἰρέσεων, αἵτινες ἐπὶ τρεῖς ἕλους αἰῶνας κατεπολέμησαν αὐτάς, ἐπεφάνη ὁ Χριστιανισμὸς, ὅστις ὡς δόγμα μὲν ἀντικατέστησεν ἐκείνας, ὡς φιλοσόφημα δὲ ταύτας. Ἀλλὰ καὶ ὡς δόγμα καὶ ὡς φιλοσόφημα καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἤγειρε καὶ τὸν νοῦν ἐξήρσε· τοῦτο δὲ οὐ μόνον τῶν σοφῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἁπλοσετέρων. Ἡ ἀληθὴς θρησκεία ἔφερεν ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν.

» Οἱ χρόνοι καθ' οὓς ζῶμεν ἕμοιόν τι παρουσιάζουσιν ἡμῖν. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐπὶ ἑκτωκκαίδεκα αἰῶνας ἐβασίλευσε, τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατακτησάμενος διὰ μυρίων δοκιμασιῶν καὶ μαρτυριῶν· ὁ Ἰη' ἔμμος αἰὼν ἀθρόως ἐξώρμησε κατ' αὐτοῦ, σκαπανεὺς δὲ βέκτης καὶ ἐπισπερχῆς κατήνεγκε τὸν πέλεκυν κατὰ παντὸς θρησκευτικοῦ δόγματος, κατὰ πάσης φιλοσοφικῆς θεωρίας, καὶ ὁμολογήσωμεν τὴν ἀληθειαν, κατάρθωσε τὸν σκοπὸν αὐτοῦ διότι τὰ πάντα εἰς ἐρείπια μετέβαλεν.

» Εὐρίσκόμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν σήμερον ἐν μέτῳ ἐρειπίων ὡς καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου.

» Ἡ ἀνθρωπότης ἕμως οὐδόλως ἐπὶ τοῖς ἐρειπίοις ἀρέσκειται, φιλεῖ δὲ μάλιστα τὸ καθαίρειν τὸν τόπον καὶ νέας ἀντὶ τῶν δυσμύρφων ἐρειπίων ἐγείρειν οἰκοδομάς· πρὶν ἕμους ἢ ταύταις ἐπιχειρήσῃ, ἐπιζητεῖ τὸ σχέδιον αὐτῶν, πάντας τοὺς ἀρχιτέκτονας καλεῖ ὕπως ὑποβάλωσιν αὐτῇ τὰς ἑαυτῶν ἰδέας, ἵνα ἐν αὐταῖς ἐκλέξῃ. Οἱ φιλόσοφοι εἰσιν οἱ ἀρχιτέκτονες τῆς διανοίας, ἕκαστος δ' αὐτῶν προσέρχεται μετὰ τοῦ σχεδίου ὃ ἠτοίμασε, σχεδίου ὕπερ ὑποβάλλεται εἰς τὸν γενικὸν διαγωνισμὸν, οἱ πάντες δ' ἐλευθέρως δύνανται συζητεῖσθαι αὐτὸ καὶ ὑποδείξαι τὰ κακῶς ἔχοντα αὐτοῦ μέρη.

» Μὴ θυμαζώμεν λοιπὸν ἐὰν τοσαῦτα ἐν ταῖς

ἡμέραις ἡμῶν συστήματα παρουσιάζονται· ὁ μὲν ἀξιοὶ ἀποκλειστικῶς ἵνα ἐπὶ τῆς θρησκείας ἰδρωθῶσιν αἱ νέαι κοινωνίαι, ἐπὶ δὲ τῆς σημαίας αὐτοῦ φέρει γεγραμμένον «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῖνα»· ὁ δὲ πρὸς τοῦτο ἀντιστρατευόμενος πᾶν ἀντίφωναί «ἐρεῖνα καὶ μὴ πίστευε»· ὁ μὲν λέγει, «ἕλι τὸ πᾶν», ὁ δὲ διὰ τῶν δεσμῶν τῆς πίστεως ἀξιοὶ ἵνα τὴν τοῦ πνεύματος ἐλευθερίαν καταστειλῇ· ὁ μὲν λέγει, ἡ θρησκεία καθάρᾳ ἐστὶ δεισιδαιμονία, ὁ δ' ἀντιλέγει ἡ φιλοσοφία πλάνη καὶ μοχθηρία ἐστίν. Ἐκαστος ἐννοεῖ ὅτι τῶν ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν τούτων αἰώνιος ὁ πρὸς ἀλλήλους πόλεμος (1).

Ἄλλ' ἐστὶ τις ἕδως εὐθυτέρα, οἱ αὐτὴν βαδίζοντες ἔχουσι καὶ τὸν νοῦν ἐλεύθερον καὶ τὴν καρδίαν· δι' αὐτοῦς ὁ Θεὸς οὐκ ἐστὶν οἷός τις τύραννος τὴν θέλησιν αὐτοῦ ἐπιβάλλων τοῖς ὑπηκόοις καὶ οὐδὲ μίαν αὐτοῖς περὶ ταύτης κρίσιν ἐπιτρέπων, ἀλλ' ἐστὶ τις πατὴρ ἐνασμενιζόμενος εἰς τῶν τέκνων Αὐτοῦ τὴν περιέργειαν, ἀφίεις αὐτὰ ἐλεύθερα ἵνα ἐξ ἐαυτῶν ζητῶσι τὸ καλόν, τὸ ἀληθές, τὸ ἀγαθόν, ὅταν δ' ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτῶν οὐχ εὐρίσκωσι τοῦτο, ἐπιτρέπει αὐτοῖς ἵνα προσερχόμενα Αὐτῷ λαμβάνωσι παρ' Αὐτοῦ τὸν χρησμὸν, καὶ ὡς τέκνα εὐπειθῆ ἀποδέχωνται αὐτὸν ὡς ἀληθῆ, ἀφοῦ ἐξ ἐαυτῶν οὐ κατίσχυσαν ἵνα διαλύσωσι τὰς ἀμφιβολίας αἷς ἐνεβλήθησαν ὑπὸ τῶν πεπερασμένων δυνάμεων τοῦ νοῦς αὐτῶν. Ἐν τοῖς τέκνοις τούτοις τοῦ Θεοῦ κατασόμεθα καὶ ἡμεῖς, ἐλευθέρως μὲν φιλοσοφοῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰς Γραφὰς ἐρευνῶντες, ἐνθεν μὲν ὅπως τὴν ἀλήθειαν, ἣν ἐξηθδυνάστηκαμεν διὰ τοῦ νοῦς ἡμῶν εὐρεῖν, ἐν αὐταῖς εὐρωμεν, ἐνθεν δὲ ὅπως τὴν διὰ τοῦ νοῦς ἡμῶν εὐρεθείσαν, διὰ τῶν Γραφῶν, ὡς ἐπὶ λυθίας λίθου, δοκιμάσωμεν εἰ ἐστὶν ἀληθής.

Πιστεύομεν λοιπὸν ἀδιστακτικῶς, ὅτι αὕτη ἡ ἀληθής ὁδὸς ἦν πορευέται τὴν σήμερον ὁ πολιτισμὸς, καὶ ὅτι ἐγγὺς ὁ νέος θρίαμβος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Λέγομεν δ' αὐτὸν ἐγγὺς, καθόσον βλέπομεν, ὅτι ἡ μὲν φιλοσοφία τοῦ ΙΗ' αἰῶνος παρέσυρε τὰς κοινωνίας εἰς τὸν ὕλισμὸν καὶ τὴν διαφθοράν, ὡς πάλαι ἡ φιλοσοφία τῆς δουλωθείσης Ἑλλάδος καὶ τῆς παρακμασάσης Ῥώμης κατὰ τὰ τελευταία τῆς δημοκρατίας αὐτῆς ἔτη, καὶ ὅτι καὶ σήμερον ἡ αὐτὴ ὡς καὶ τότε ἐφίσταται ἀνάγκη ἵνα διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Σωτῆρος ἀναπλασθῇ καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν ἀνακληθῇ ὁ κόσμος.

Ἡ πατρὶς ἡμῶν εὐτυχῶς πολλὴ ἀπέχει ἐτι τῆς καταστάσεως ταύτης εἰς ἣν ἡ γηραιά περιέστη Εὐρώπη, τοῦτο δὲ, διότι ἑναυλον ἐτι διατηρεῖται ἐν

(1) Ἐννοεῖ γὰρ ἀποσπάλιντες παντάπασιν εἰς δεῖσι δαιμονίαν ὡς ἔλεγον· οἱ δὲ φεύγοντες ὡς παρ' ἑλὸς τὴν δεισιδαιμονίαν, ἔλαθον αὐθις ὡς παρ' εἰς κρημνὸν ἐμπροσθέντες τὴν ἀθεοῦ τῆ τ. α. Π λ ο ῦ τ α ρ. περὶ Ἰσίδος καὶ Οὐσίριδος ΞΖ'.

ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν τὸ σύνθημα «μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος» ὑφ' ἧς ἐγένετο ἡ ἀνθρώπις τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους κατὰ τὸ 4821, καὶ ὑπὸ τὸ ὁποῖον πρὸ τῶν ὁμμάτων ἡμῶν διετίαν ὕλην μερὶς τις τοῦ ἠκρωτηριασμένου ἔθνους ἡμῶν ἐν Κρήτῃ μάχεται τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν. Πλὴν ἀλλ' ὅμως καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας ἡμῶν ἐρρίφθησαν, καὶ ὁσημέραι ὑπὸ χειρῶν βεβήλων ρίπτονται, τὰ σπέρματα τῆς δυσσεβείας καὶ τῆς πλάνου φιλοσοφίας, ἅπερ ἐὰν μὴ ἐγκαίρως καταπιεζόμεν ὑπὸ τὰ διαυγῆ νάματα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανισμοῦ, ἀπειλοῦσι ταχυτάτην τὴν βλάβησιν, ἐξ ἧς τυχέως, μὴ ἀμφιβάλλωμεν, καὶ ἡ πατρὶς ἡμῶν ἤθελε περιέλθει εἰς ἣν καὶ οἱ ἑσπεριοὶ λαοὶ περιέστησαν ἀθλίαν τοῦ δισταγμοῦ θέσιν. Ὁ βίος τῶν λαῶν οὐκ ἐστὶν ἀπὸ λαγυμένων πειρασμῶν ὡς οὐδ' ὁ βίος ἐκάστου ἀνθρώπου· ἀλλ' ὡς αἱ δοκιμασίαι, καὶ τούτων μάλιστα αἱ σκληρότεραι, καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον τελειότερον ἐὰν ὑπερβάλλεται αὐτὰς, «ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελεθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (1), οὕτω προώρισται καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ λοιπὸν εὐρισκόμενοι δεῦρο ἀτενίσωμεν ἀφόβως τὸν ἀπειλοῦντα ἡμᾶς ἐχθρὸν, τὸν θυρεὸν δὲ τῆς πίστεως καὶ τὰ ὄπλα τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἐνδυσάμενοι ἀντεπεξέλθωμεν κατ' αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1840, ἐν ἀκμῇ τῆς νεότητος ἡμῶν, ἤμεν ἐν Ῥώμῃ. Ἡ νύξ εἶχε καταλάβει ἡμᾶς ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Φλαβίου ἀμφιθέατρο, διεμείναμεν δ' ἐκεῖ ἐφ' ὥρας πολλὰς μόνοι σκεπτόμενοι ἐπὶ τῶν τυχῶν τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδὲν ἴσως ἄλλο τῆς γῆς μέρος ἐστὶ κατ' ἀλλοτρίωτον πρὸς τοιαύτας μελέτας. Τὸ Κολοσσαῖον, οὕτως ὀνομάσθη καὶ σήμερον ἐτι ὀνομάζεται τὸ ἀμφιθέατρον τοῦτο, τὸ κολοσσαῖον ἐρείπιον, ὁ τόπος τῶν αἰμοχρῶν διασκαδάσεων μεγαλοπράγμονος λαοῦ, κεῖται ἔρημον καὶ σιωπάζον, καὶ ὅμως ἐκεῖ τοσοῦτοι αἰσχροὶ ἐτελέσθησαν ἀγῶνες, ἐκεῖ στρατιὰ μαρτύρων ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ ἐκθύμως ἀντέβλεψαν τὸν θάνατον· ἐκεῖ βροντώδεις ἀλαλαγμοὶ ἀντήχησαν, ἐκεῖ ἴσως καὶ στεναγμοὶ ἄγνοι καὶ κρύφιοι ἐν τοῖς στήθεσιν ἀπεπνίγησαν· οὐδαμοῦ τῆς γῆς τοσοῦτον αἷμα ἀνθρώπινον ἐχύθη ἕσον ἐν τῷ ἀμφιθέατρῳ τούτῳ· ποῦ εἰσι νῦν ταῦτα πάντα; σιγὴ μοναδική, σιγὴ φοβερά· ἅμα δὲ καὶ θεῖόν τι ἀποπνέουσα ἐν αὐτῷ βασιλεύει, σταυρὸς δὲ μόνον παμμεγέθης ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἵματοέσεως αὐτοῦ ἀμάθου ἐγείρεται. Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τούτου εἶχομεν προσηλωμένον τὸν νοῦν καὶ τὸ βλέμμα, ὅτε ἡ σελήνη ὄπισθεν τῶν κατάντικρου ἡμῶν κατηρειπωμένων ἀψίδων τοῦ κτι-

(1) Π ρ ὁ ξ. Ἀ π ο σ τ ὁ λ, ΙΔ', 22.

ρίου ἀντιέλλουσα περιεκύκλωσεν ὡς μυστικοῦ φωτὸς ἱερὸς στέφανος τὸ μέσον τοῦ σταυροῦ... Ἰδόντες τὸ σύμβολον τοῦτο τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου καταγαλιζόντος αὐτὸ δίσκου τῆς σελήνης, ὡς ἐν μέσῳ στεφάνου ἀενάου νίκης καὶ δόξης, ἰδόντες ἀμφοτέρω ταῦτα μόνον ἐπιζῶντα μετὰ τοσοῦτους αἰῶνας, ἀφοῦ τοσαῦτα ἀνθρώπων μυριάδες ἦλθον καὶ παρήλθον, ἀφοῦ τοσαῦτα ἐπεράνησαν, ἤμασαν καὶ παρήμασαν ἔθνη, ἐν οἷς καὶ αὐτὸ τὸ πάντα τὰ λοιπὰ δουλώσαν, ἀναλογισάμενοι δὲ, ὅτι καὶ νῦν διατελεῖ ἐν τῇ διασπορᾷ ὁ λαὸς ἐκεῖνος ὅστις τὸν Ἰησοῦν ἐσταύρωσε καὶ διὰ τῶν αὐτοῦ χειρῶν ἐργάσθη εἰς τὴν εἰκοδομήν τοῦ Φλαβίου τούτου ἀμφιθέατρο, τοῦ τὸ ὄνομα τοῦ κατακτητοῦ τῆς Ἰουδαίας φέροντος, εἰδακρυσάμεν καὶ ἐνισχύθημεν εἰς τὴν πίστιν τοῦ ἑσταυρωμένου.

Ἐπὶ δὲ μὴ πιστεῦσαι ἡμᾶς εἰς τοῦτον ὅταν περὶ τῆς ἀληθείας ἦν ἐκήρυξε καὶ τὴν ὁποίαν ἀσκηζόμεθα ἔχωμεν σύμφωνον τὸν Πλάτωνα ὑψηλότερος ὡς ἄλλον Ἠσαΐαν προφητεύοντα; Ἰδοὺ αὐταῖς λέξεσιν ὁ Πλάτων ὡς διὰ Θεοῦ μόνου τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας δυνατὸν γενέσθαι προεῖπε· «Τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ βράδιος ὑμῖν γενήσεται, ὃ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πειθήσθε φείσεσθέ μου· ὑμεῖς δ' ἴσως ταχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὡς περ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἄρ με, πειθόμενοι Ἀντύῳ, βράδιως ἂν ἀποκτείναιτε, εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθέδοντες διατελεῖτ' ἄρ, ΕΙ ΜΗ ΤΙΝΑ ἈΛΛΟΝ Ὁ ΘΕΟΣ ΤΙΜΙΝ ΕΠΙΠΕΜΨΕΙΕ κηδόμενος ὑμῶν» (1). «Ἀκούσωμεν δ' ἐτι τοῦ αὐτοῦ Πλάτωνος καὶ θαυμάσωμεν κατὰ ποῖαν ἀληθῶς θεόδοτον ἐπίνοιαν προεῖκόνησε τοῦ Ἰησοῦ τὸν ἐπὶ σταυροῦ θάνατον. «Γυμνωτέος δ' ὁ δίκαιος πάντων πλὴν δικαιοσύνης καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμετος τῷ ἀδικῷ· μηδὲν γὰρ ἀδικῶν δόξαν ἐχέτω τὴν μεγίστην ἀδικίας, ἵνα ἢ ΒΕΒΑΣΑΝΙΣΜΕΝΟΣ εἰς δικαιοσύνην, τῷ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς γιγνομένων· ἀλλ' ἴτω ἀμετάστατος ΜΕΧΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ, δοκῶν μὲν εἶναι ἀδικος διὰ βίον, ὧν δὲ δίκαιος, ἵ' ἀμφοτέροι εἰς τὸ ἔσχατον ἐληλυθότες, ὁ μὲν δικαιοσύνης ὁ δὲ ἀδικίας κρινῶνται, ὁπότερος αὐτοῖν εὐδαιμονότερος. . . . οὕτω διακείμενος ὁ ΔΙΚΑΙΟΣ ΜΑΣΤΙΓΩΣΕΤΑΙ, ΣΤΡΕΒΛΩΣΕΤΑΙ, ΔΕΛΗΣΕΤΑΙ, ΤΕΛΕΤΤΩΝ πάντα κακὰ παθὼν ΑΝΑΣΧΙΝΔΥΛΕΤΘΗΣΕΤΑΙ, καὶ γνώσεται, ὅτι οὐκ εἶναι δίκαιος ἀλλὰ δοκεῖν δεῖ ἐθέλειν.» (2) Πρὸς ταῦτα παρακλιέτω ὁ βου-

(1) Πλάτων, ἐν ἀπελογ. Σωκράτ. ΙΒ', σελ. 31.
(2) Πλάτων, Πολιτ. Β', δ' καὶ ε', σελ. 364—362.

λόμενος τὰ τοῦ Ἠσαΐου (1) «Δίδακα τὸν κωτόν μου εἰς μάστιγας τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς βραχίσματα, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπυεσμάτων. . . . Οὕτως τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν γέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν λόγῳ καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ Θεοῦ, καὶ ἐν κακώσει. Αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. . . . ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγῆν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροτος αὐτὸν ἄφρονος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. Ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη· τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον. . . . Ὅτι ἀνομίας οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. . . . ἄνθ' ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη κτ.λ.»

Ἡ τοιαύτη συμφωνία τῶν ἱερῶν βιβλίων πρὸς τὴν θύραθεν φιλοσοφίαν πάντως οὐκ ἐστὶ τυχαία, ἐνῶ δ' ἀφ' ἐνὸς ἔχει καταπληκτικὸν τι μέγεθος, ἀφ' ἑτέρου τοσοῦτόν ἐστι συγκινητικὴ, ὥστε ἀδύνατον μὴ διαγνῶναι ἐν αὐτῇ τὴν ἁρμονίαν ἐκείνην, ἥτις ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῦ Θεοῦ ἐμφαίνεται.

Ἡ θρησκεία λοιπὸν ἐστὶ ὁ λόγος ἡμῶν, ἡ δ' ἐπιστήμη ἡ βρακτηρία· ὑπ' ἐκείνης φωτιζόμενοι, ἐπὶ ταύτης δὲ στηρίζόμενοι, μετὰ θάρρους εἰσδύσομεν εἰς τὰ βάθη τῆς δικνοίας, ἄνευ προκαταλήψεως, ἄνευ πάθους, ἐλεύθεροι τὸν νοῦν καὶ καθροὶ τὴν καρδίαν, ὅπως ἀναζητήσωμεν τὰς αἰωνίους ἀληθείας διὰ τοῦ λόγου «ὅστις ἐστὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον».

Ἡ φιλοσοφία τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἀνέτρεψε τοὺς βωμοὺς, συνέτριψε τῶν βασιλέων τὰ σκήπτρα, συνέθλασε τῶν λαῶν τὰς ἀλύσεις· τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῆς ἔργον ἦν ἴσως ἀναγκαῖον, ὡς καὶ τῆς θυέλλης καὶ τῶν σεισμῶν αἱ καταστροφαὶ ἐν τῷ ἀκαταλήπτῳ ἔτι δι' ἡμᾶς νόμῳ τῆς φύσεως ἔχουσι τὸ ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον. Ἡ ἀληθὴς ὅμως φιλοσοφία ἐστὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὡς Οὗτος λοιπὸν ἐν μέσῳ τοῦ χάους διὰ τῆς παντοδυναμίου Αὐτοῦ φωνῆς διωργάνωσε τὸ σύμπαν κατὰ τὴν παντέλειον ἁρμονίαν ἣν θεωροῦμεν καὶ θαυμάζομεν, οὕτω καὶ ἡ φιλοσοφία· μὴ παρατέτω δὲ ἡμᾶς ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον ὑφεστῶσα σύγχυσις, διότι σύγχυσις, καὶ παραχῆ, καὶ ἀταξία βασιλεύουσιν ὅπου ὑπάρχει πάλη, ὅπου ἐγείρεται οἰκοδομὴ νέα, ὅπου διοργανῶσις νέα ἐνεργεῖται· ἀλλὰ τὴν ἀταξίαν βαθμηδὸν διαδέχεται ἡ τάξις, τὴν βροὴν ἡ σιωπὴ, τὴν πάλιν ἡ νίκη, τὴν σύγχυσιν ἡ ἁρμονία· τὰ ψεῦδη συζητούμενα διαλύονται, ἡ ἀλήθεια πολεμουμένη βασιλεύει· οὕτω λοι-

(1) Ἠ σ α ἷ α ς, Ν. 6 καὶ ΝΓ'. 3—12.

πὸν καὶ ἡ φιλοσοφία, ἐκ τοῦ μέσου τὰ ἐρείπει ἀρασα οἰκοδομήσει μεγαλοπρεπῆς καὶ καλλιτεχνικὸν τὸ νέον αὐτῆς μέγαρον, τὴν ἀληθῆ ἐν παντὶ ἐλευθερίαν, τὴν πάντων ἀνθρώπων ἰσότητά, τὴν μεταξὺ λαῶν ἀπάντων τῆς γῆς ἀδελφότητα, ὡς στάθμην καὶ κανόνα καὶ διαβήτην ἔχουσα πρὸς τὸ ἔργον ᾧ ἐπιχειρεῖ, καὶ ὅ πάντως περνεῖ, ὅπως τὸ τοῦ Σωτῆρος λόγιον πραγματοποιηθῆ, ὅτι «μία ποιμὴν πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης γενήσεται ὑπὸ τὸν ἕνα Αὐτὸν ποιμένα.» Τὸ ἐνιαῖον οὕτω τῆς Θεότητος δόγμα, κοινὸν γενόμενον, τὸ ἐνιαῖον τῆς ἀνθρωπότητος τελεώσει.

» Ἡ τοιαύτη φιλοσοφία τὸ ὑπέρτατόν ἐστι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπαύγασμα, αὕτη ἐστὶν ἡ φυσικὴ σύμμοχος τῆς ἀληθοῦς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ δι' ἐδῶν διαφόρων ἢ μὲν διὰ τοῦ λογικοῦ καὶ διὰ τῆς καθ' ἑαυτὸ ἐνεργείας, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς διὰ τῆς ἀναστάσεως τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ νόμου Αὐτοῦ, εἰς τὸ αὐτὸ καταντῶσι σημεῖον, τὴν τελειοποίησιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀνάβασιν αὐτῆς εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ θείαν αὐτῆς καταγωγὴν. Οἷα λοιπὸν ἐκκλησία πολεμῆ τὴν φιλοσοφίαν ἀποκηρύττεται ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου, οἷα δὲ φιλοσοφία ἐχθαίρει τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ πλάνος ἐστὶ σοφία.

» Κατὰ τὴν ὀλίγον ἡμῶν ἀφεστῶσαν ἐποχὴν ἀμοιβαίως ἡ φιλοσοφία καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἀνθυπεβλέποντο· βλέμμα λοξὸν καὶ δύσπιστον πρὸς ἀλλήλα ἐβρίπτον τὰ δύο ταῦτα, ἐφ' ᾧ ὅπως ἀδύνατον ἀπέβαινε ἵνα προσέλθωσιν εἰς συμφιλίωσιν· ὅθεν ἡ μὲν φιλοσοφία διαστρεβλωθεῖσα παρέσυρε τὸν ἀνθρώπου ὅπως θεωρῆ ἑαυτὸν καὶ τὸ σύμπαν ὡς τὴν μόνην θεότητα, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς παρεκκλίνει τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ τυφλὴν ὑπακοὴν ἀπῆτει παρὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, ὡς δόγμα παρὰ τινος ἀναγράψας τὸ δεῖ γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον ὡς τι πτώμα (perinde ac cadaver). Ὅποιαι ἀπάται! Ναὶ, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ μέγα ὄν, ἰσχυρὸν τῆ τοῦ νοῦς αὐτοῦ δυνάμει, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτὸν καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπάρχει μία δυνάμις ὑπερτέρα συμπάσης τῆς φύσεως, ἀόρατος μὲν, καταληπτὴ δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς. Ναὶ, ὁ ἄνθρωπος ἐξεδυνατεῖ διειδῆν τῆς θεότητος τὴν οὐσίαν, γινώσκει ὅμως τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, ὡς καὶ ὁ τυφλὸς, ὅστις εἰ καὶ μὴ βλέπων τὸν ἥλιον, αἰσθάνεται ὅμως τὴν εὐεργετικὴν τοῦ ἡλίου ἐνεργεσίαν διὰ τοῦ θάλπου ὃ βίπτουσιν αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ζωογονοῦσιν αὐτὸν τε καὶ τὴν γῆν. Εἰ δέ τι αἰνίγμα ἐν τούτοις ὑπάρχει, πάντως ὡς μάλιστα δυσδιάλυτόν ἐστι τὸ ἐὰν δυνατὸν ὑπάρχειν τὸν κόσμον ἄνευ τοῦ Θεοῦ.

» Ἀλλ' οὐδ' ὁ Χριστιανισμὸς ἀξιοῖ τυφλὴν ὑπακοήν, μάλιστα δὲ πλήρη καὶ τελείαν ἀφήσει τὴν

ἐλευθερίαν εἰς τὸν ἀνθρώπου· διδάσκει μὲν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια αὕτη οὐδὲ τὸ παράπαν σκοπεῖ εἰς τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ ἀνθρώπου, τὸναντίον δὲ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ κηρύττει. «Γινώσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (1).

» Ναὶ, ἡ ἀλήθεια φέρει πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ καλῶς ἐννοουμένη ἐλευθερία πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον, τοῦτο δὲ τοὺς ὅρους τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας διαγράφον, μόνιμον καθίστησιν αὐτὴν (§ μζ'). Ὡς ἱερὸς ὁ σύνδεσμος οὗτος τῆς θρησκείας μετὰ τῆς ἐλευθερίας! Μὴ διασπάσωμεν λοιπὸν τοὺς δεσμοὺς τούτους, διότι ἐν αὐτοῖς ἡ σωτηρία ἡμῶν, ἡ πρόοδος καὶ ἡ τελειοποίησις ἡμῶν. Καὶ ἀνθίσταται μὲν τὸ Εὐαγγέλιον πρὸς τὴν κτηνώδη τῆς ἐλευθερίας χρῆσιν (§ μς'), τὸναντίον δὲ ἡ ψευδὴς φιλοσοφία θωπεύει τὰ ὄρμας ταύτας, εὐκαμπτος δὲ κλίνει ὑπὸ τὴν σφοδρὰν καὶ φλογερὰν αὐτῶν πνοήν, μὴ ἐπιλαθόμεθα ὅμως, ὅτι πᾶν μὲν τὸ ἀντιστάμενον στηρίζει, πᾶν δ' ὅτι εὐκαμπτον ἀνατρέπει τὸν ὅστις ἐπ' αὐτοῦ ἐστηρίχθη.

» Ὁ ῥίπτων ἐν βλέμμα ἐφ' ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων εἰς ἡν αὐταὶ περιήλθον σήμερον κατὰστασιν, ὄψεται ὅτι ἀφ' ἧς ὁ Χριστιανισμὸς κατὰ τὸν ἀληθινὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα ἐξετιμήθη, ἕκαστος τῶν κλάδων τούτων γιγαντιαίως πρὸς τὰ πρόσω ἐβάδισε βήμασιν. Ἀστρονομία, φυσικὴ ἱστορία, ἠθικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐπιστήμαι, θεωρία καὶ πράξις προήχθησαν καὶ προαχθήσονται πάντως εἰς τὸ ἐφεξῆς. Ὁ Χριστιανισμὸς παρήγαγε τὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ἀξ αὐτῆς πολιτισμὸν, ἄρα αὕτη τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία, ἡ μόνη ἧτις διὰ τῆς ἐλευθερίας συνέστη, ἐκηρύχθη καὶ προήχθη, ὡς μήτηρ φιλόστοργος ἐκτρέψει καὶ προάξει αὐτόν. Οἱ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ θησαυροὶ εἰσὶν ἀνεξάντλητοι, ἀπὸ τοῦ λίανου μέχρι τοῦ τάφου, ἀπὸ τῶν ἡγεμονικῶν μεγάρων μέχρι τῆς καλῆς, ἀπὸ τοῦ σοφοῦ μέχρι τοῦ ἀμαθοῦς, ἐν ἐνὶ λόγῳ διὰ πᾶσαν ἡλικίαν, διὰ πᾶσαν κοινωνικὴν ἢ διανοητικὴν κατὰστασιν τοῦ ἀνθρώπου περιέχουσι διδάγματα ἄτρεπτα καὶ ἀληθῆ, ὡς ἄτρεπτος καὶ μία ἐστὶν ἡ ἀλήθεια.

» Ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς δὲ ταύτης σκοπιᾶς προσβλέποντες τὸ μέλλον, δυνάμεθα μάλα εἰκότως ἐπιφωνῆσαι μετὰ τῆς Σιβύλλης καὶ τοῦ Βιργιλίου (2)· «Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo.» «Jam nova progenies caelo demittitur alto.»

» Ὁ νύτης ὅστις παραδίδωσιν ἑαυτὸν ἐν μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ ἐπὶ ἀσθενοῦς συμπλέγματος σανίδων δι' ὧν κατεσκευάσθη τὸ πλοῖον, ἡσυχος δὲ περιστρέφει τὸ βλέμμα ἐν γαλινιαῖς νυκτὶ εἰς τὸ ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πρὸς τὰ ὑπὲρ τὴν μικρὰν σφαῖραν,

(1) Ἰωάν. Η'. 32.

(2) Virgil. eclog. IV. σ'. 5 καὶ 7.

ἧς ἐστὶ κάτοικος ἐξαίρεται, πόθεν τὴν τοσαύτην τοῦ νοῦς αὐτοῦ ἡσυχίαν πορίζεται; ἀπὸ τῆς ἀκλονήτου βέβαια πίστεως ἣν ἔχει ὅτι τῇ βοηθεῖ τῶν γνῶσεων τοῦ νοῦς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν σανίδων τούτων κατευθυνθήσεται εἰς τὸν πρὸς ὃν σκοπεῖ ὄρμον. Οὕτω καὶ ὁ ἀληθὴς φιλόσοφος ὑπὸ τῆς ἱερᾶς βίβλου, ἣν ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ἐδωρήσατο ἡμῖν ὡς πυξίδα τοῦ βίου, ὀδηγούμενος δύναται ἀδῶς διὰ τοῦ νοῦς αὐτοῦ περισκοπῆσαι καὶ μελετῆσαι τὴν φύσιν ὅλην, βίβλιος ὧν ὅτι ἡ μελέτη αὕτη οὔτε ἀποπλανῆσει αὐτὸν ποτε τῆς πρὸς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα ὁδοῦ, ἧτις ἐστὶν ὁ πρὸς ὃν κατευθύνεται λιμὴν, οὔτε παρεμβάλλει αὐτῷ κώλυμα τι, εἴτε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν χρῆσιν τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, εἴτε πρὸς τὸ εἶναι αὐτὸν μακάριον καὶ ἐπὶ γῆς, καθόσον τοῦτο ἐστὶν ἐφικτὸν ἀνθρώπῳ.

» Ἡ προσφιλὴς ἡμῶν μήτηρ Ἑλλάς ἐστὶν ἡ γενέτειρα τῆς φιλοσοφίας χώρα, συνάμα δὲ καὶ ὁ πρῶτος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπόστολος· ἡμεῖς λοιπὸν κληρονόμοι τῆς διπλῆς αὐτῆς δόξης, τῆς διττῆς ταύτης ἐντολῆς, ἣν ἔλαβε παρὰ Θεοῦ, ὀφείλομεν δειχθῆναι ἄξιοι τῆς μεγάλης ταύτης διαδοχῆς· ἄξιοι δ' ἐσόμεθα ἐὰν, μηδέποτε ἐπιλανθανόμενοι ὅτι ἐν μέσῳ ἡμῶν ἐτι καὶ σήμερον ὑφούται ὁ βράχος τοῦ Ἀρείου Πάγου, σύμβολον αἰώνιον εὐσεβοῦς δικαιοσύνης καὶ φιλοσοφούσης θρησκείας, σύμφωνα τούτοις καὶ δρωμεν καὶ πολιτευόμεθα. Σόλων καὶ Σωκράτης, Διονύσιος καὶ Παῦλος, ἦτοι νομοθέτης, φιλόσοφος, δικαστῆς καὶ ἀπόστολος ἔστωσαν ἡμῖν ἡ ἱερὰ τετρακτύς, αἱ τέσσαρες πλευραὶ τοῦ παρ' ἡμῶν μικροῦ πάντως ἀλλ' οὐχὶ καὶ παντελῶς ἀκόμψου καὶ ἀκαλλιτεχνήτου ναύκου τούτου, ὃν καθοσιούμεν τῇ λατρείᾳ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη, καὶ τοῖς μυστηρίοις τῆς ἀψευδοῦς φιλοσοφίας, ἧτις ἐστὶν ἡ ἐν παντὶ ἀναζητήσις τῆς ἀληθείας.

» Ἴδου τὸ τῆς φιλοσοφικῆς ἡμῶν θεωρίας σύμβολον· ὁ ἀποδεχόμενος αὐτὴ ἀκολουθεῖτω ἡμῖν, τὸν δὲ τάναντία φρονούντα ἐῶμεν χαίρειν.»

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΑΓΑΛΜΑ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἴδε φυλλ. 446.)

Δ.

Διαρκούσης δὲ τῆς ἐκδρομῆς ἡ κόμησσα οὔτε σκεπτικὴ οὔτε τεταραγμένη ἦτο ὅπως τὴν παρελθούσαν ἐσπέραν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ζωνεῖ, φαιδρὰ, ὀμιλητικὴ καὶ σχεδὸν πολὺλογος. Ἀναπολοῦσα τὴν ευχκίνησιν τὴν ὁποῖαν ἠσθάνθη ἀκουσίως ἠρωθρία,

ἀλλ' ἡ συνείδησίς της δὲν ἔτυπταν αὐτὴν ὅτι καθημένη πλησίον τοῦ ἀνδρός της εἶχεν εἰς τὸ θυλακίον της ἐρωτικὴν ἐπιστολήν. Καὶ μὲν εἶχεν ἀπόφρασιν νὰ κάυση τοὺς στίχους καὶ νὰ κεραυνοβολήσῃ διὰ καταφρονητικὸν βλέμματος τὸν ποιητὴν· ἀλλὰ διὰ τί ἐνῶ ὠμίλει περὶ μυρίων ἀδιαφόρων πραγμάτων, ἤκουεν εἰς τὴν καρδίαν της γλυκεῖαν καὶ περιπαθῆ φωνῶν ἄδουσας τοὺς στίχους τούτους·

«Εὐλογημένη ἡ ἡμέρα, τὸ ἔτος, ὁ μῆν, ὁ χρόνος, ἡ ὥρα, ἡ στιγμή, ὁ ὠραῖος τόπος, ἡ εὐτυχὴς χώρα ὅπου οἱ ὀφθαλμοὶ της κατέκτησαν τὴν καρδίαν μου.» Διὰ τί; διότι ἦτο θυγάτηρ τῆς Εὐας καὶ ἔβλεπε μεθ' ἠδονῆς τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν· καὶ δὲν ἤθελε μὲν νὰ φάγῃ ἐξ αὐτοῦ, τὸν εὕρισκεν ὅμως ὠραῖον, ὀρεκτικόν, εὐώδη.

Καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτήν· «Ἡ συνάντησις αὐτῆ εἶναι ὡς μικρὰ τις μυθιστορία μεταξὺ τοῦ μονοτόνου μου βίου. . . Ὄταν μετ' ὀλίγον ἐπιστρέψω εἰς Παρισίους καὶ ἀναλάβω τὰ ἔργα μου, θὰ ἐνθυμοῦμαι τὰ ταχὺ καὶ θελκτικὸν αὐτὸ ὄνειρον. . .»

Καὶ ὀδηγούμενη ὑπὸ τῶν παρατηρήσεων τοῦ ἀνδρός της ἔβλεπε τὰ μάρμαρα ἐκκοπτόμενα καὶ καταβιβαζόμενα μέχρι τοῦ χειμάρρου, ὅπου περιέμενον βοήλατοι ἄμαζαι ἵνα παραλάβωσιν αὐτά.

Ἀφοῦ δὲ ἐθαύμασαν τὰ λατομεῖα μετέβησαν εἰς τὴν πόλιν Καρβάραν ἵνα σωθῶσιν ἀπὸ τοῦ καύσωνος. Ἐπεσκέφθησαν δὲ καὶ ἐκεῖ τὴν ἐκκλησίαν, τὸ θέατρον καὶ τὰ διάφορα ἐρμολυφεῖα. Εἶδον καὶ Παναγίας, καὶ Χριστοῦς, καὶ ἀγάλματα κατασκευασθέντα κατὰ πρότυπα ἀρχαῖα, καὶ ἀγγεῖα, καὶ ἀνάγλυφα, καὶ γιγάντια συμπλέγματα, καὶ ταῦτα πάντα ἐξεργασμένα λεπτοφυέστατα καὶ τεχνικώτατα ὑπὸ Γάλλων καὶ Ἰταλῶν.

— Συχνά, εἶπεν ὁ Κ. Μορελαὶ πρὸς τὴν σύζυγόν του, οἱ μεγαλήτεροι ἐρμολυφοὶ τῆς Γαλλίας ἔρχονται ἐδῶ καὶ ἐργάζονται τὰ σημαντικώτερα ἔργα των. Καὶ ἂν περιτρέξωμεν τὰ ἐργοστάσια αὐτά, θὰ ἴδωμεν ἴσως τὰ σχέδια τῶν ὠραιότερων ἀγαλμάτων τὰ ὁποῖα θὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὴν παγκόσμιον ἐκθεσιν.

Ἐπειδὴ δὲ τὴν ὥραν ἐκείνην ἦτο μεσημβρία καὶ ὁ καύσων πολὺς, οἱ ἐργάται ἀνεπαύοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ διὰ τοῦτο σπανίως ἤκουετο κρότος σφυρίου ἢ ἦχος ἐργαλείων. Ἡ κόμησσα περιεργουμένη τὰ διάφορα μερίσματα παρετήρει τὰ ἀγάλματα μετὰ πολλῆς περιεργείας. Ἀλλ' αἴφνης τὰ βλέμματά της προσηλώθησαν ἐφ' ἑνὸς τῶν ἀγαλμάτων, οὗ τινοῦ ἡ θεὰ ἐφάνη αὐτῇ ἄλλο ὄνειρον, διότι ὄσῳ πλέον ἠτένιζεν αὐτὸ ὅπερ ἦτο τοῦ Ἀπόλλωνος, τόσῳ πλέον καὶ ἐπέθετο ὅτι εἶχε τὸ κάλλος, τὴν χάριν καὶ τὸ ἦθος τοῦ ποιητοῦ της· τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ὁμοιότης, ὥστε ἐστάθη ἐκπληκτος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κόμης ἐπῆρ-

χώρει, εδίασθη ἐπὶ τέλους ἢ ἀκολουθήσῃ αὐτόν. Προχωροῦσα ὅμως ἠσθάνθη ἀκράτητον ἐπιθυμίαν νὰ ἴδῃ ἐκ νέου τὸ ἄγαλμα· καὶ ὀπισθοδρομήσασα ὀλίγον ἐστάθη εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ.

Πλὴν, ὄνειρον ἐβλεπεν ἢ τὸ ἄγαλμα ἔλαβε ψυχὴν καὶ σῶμα; ὁ ποιητὴς ἦτο ἐκεῖ, μετὰ τὸν τράχηλον γυμνόν, μετὰ τὴν κόμην κυμαινομένην καὶ μετὰ τὸ στήθος περιτετυλιγμένον ἀπὸ πλατῶν μανδύαν.

Καὶ ἐν ἀκραιῖ ἔτρεξε πρὸς τὸν σύζυγόν της· ἐκεῖνος ὅμως τὴν εἶχεν ἴδει.

Αὐτὴ δὲ, ἐρυθρὰ ὑπὸ ὀργῆς καὶ ἐντροπῆς ἐν ταυτῷ, ἤρπασε τὸν βραχίονα τοῦ ἀνδρός της.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ὁ Κ. Μορελαὶ ἰδὼν αὐτὴν τρέμουσαν, ἐνῶ σκιὰ ἀνθρώπου ἐφαίνετο ὀπίσθεν ἐρχομένη.

— Τίποτε. . . τίποτε. . . ἀπεκρίθη ἡ κόμησσα, προσπαθοῦσα νὰ φωνῇ ἀτάραχος. Ἴσως ὁ κύριος τὸν ὅποιον εἶδα. . .

Τοῦτο ἀκούσας ὁ Κ. Μορελαὶ ἐστράφη σκοπὸν ἔχων νὰ τιμωρήσῃ τὴν αὐθάδειαν τοῦ ἀγνώστου· ἀλλ' οὕτως εἶχε γίνῃ ἀφαντος.

Καὶ ὅμως ὁ κόμης ἐπερίμενον· ἐπειδὴ δὲ κανεὶς δὲν ἐφάνη ἢ κόμησσα ἐψιθύρισε·

— Δὲν εἶναι τίποτε· ἐγὼ θὰ ἐφαντάσθην. . .

— Αὐτοὶ οἱ Ἴταλοὶ, εἶπεν ὁ κόμης, εἶναι ὀλίγον αὐθάδεις.

Καὶ μετ' ὀλίγον ἠρώτησε·

— Καὶ τί παρετήρησε ἐκεῖ;

— Ὡ! ἀπεκρίθη ἐκείνη, ψευδομένη τὸ πρῶτον, ἕνα Βάκχον νομίζω.

Ἐπιστρέψαντες δὲ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εὔρον ἐτοιμὴν τὴν ἄμαξαν, καὶ ἀναθάντες διευθύνθησαν εἰς Σπέσιαν.

Καθ' ὁδὸν ἐκάθηντο καὶ οἱ δύο σιωπηλοί. Ἡ κόμησσα δὲν ἔλεγεν οὐδὲ λέξις, καὶ μόλις ἔχουσα ὡς κοιμωμένη κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκρυπτε τὴν παραγῆν της· ὑπερηφάνεια καὶ τρόμος ἐπάλαιον εἰς τὴν καρδίαν της. «Εἶναι ὠραῖος ὡς θεὸς, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν. . . τραγωδεῖ. . . εἶναι ποιητὴς. . . ἀγαλματοποιός. . .» Καὶ ταῦτα συλλογιζομένη ἔτρεμε, διότι ἠσθάνετο τὸν κίνδυνον καὶ δὲν ἐδύνατο νὰ καταστείλῃ τὴν μέθην, ἥτις ἀπὸ τῆς χθὲς ἔφερεν αὐτὴν μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς τὸ πάθος. «Θὰ ἐνόησε βέβαια τὸν θαυμασμόν μου ἀπὸ τὸ βλέμμα μου. . . Θὰ νομίσει ἴσως ὅτι τὸν ἀγκῶν. . .» Καὶ ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως εἶπεν εἰς αὐτήν. . . «Καὶ βέβαια τὸν ἀγαπᾷ.»

Ε΄.

Ἡ φωνὴ αὐτὴ τὴν κατεθροῦθησεν. Ἀναλαβοῦσα ὅμως ἔβλεπεν τὴν ἀξιοπρέπειαν, ἔβλεπεν τὴν ἀρετὴν, ἔβλεπεν

τὰς ἀναμνήσεις τῆς τιμῆς καὶ τῆς πίστεως, ἠσθάνετο τὸν κόμητα·

— Πότε θ' ἀναχωρήσωμεν ἀπὸ τὴν Σπέσιαν;

— Εἶσαι τόσο βιαστικὴ; ὅταν θέλῃς. Ἰποθέτω ὅμως ὅτι δὲν ἦτον κακὸν νὰ μείνωμεν ἀκόμη μερικὰς ἡμέρας διὰ νὰ κάμωμεν ὀλίγα θαλάσσια λουτρά;

— Δὲν πρέπει νὰ εὑρεθῶμεν τὴν 15 εἰς Παρισίους;

— Εἶναι ὅμως δυσάρεστον νὰ περάσωμεν τόσο πλησίον τινῶν ὠραίων πόλεων τῆς Ἰταλίας καὶ νὰ μὴ τὰς ἰδῶμεν. Δὲν γνωρίζεις παραδείγματα χάριν, τὰς Πίσας. Ἐντὸς δύο ἡμερῶν πηγαίνομεν καὶ ἐπιστρέφομεν. Δὲν ἔχεις ἐπιθυμίαν νὰ ἰδῇς τὴν Φλωρεντίαν, σὺ ἢ ὅποια τόσο ἀγαπᾷς τὰς καλὰς τέχνας; Θὰ ἰδῶμεν τὴν Σιέναν, τὴν Πιστόγιαν, τὴν Λούκαν. . . καὶ ἡμποροῦμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν ἀπὸ τὴν Μοδένην, τὴν Μάντουαν καὶ τὸ Μιλάνον.

Ἡ Κ. Μορελαὶ εὐχαριστήθη πολὺ ἀκούσασα τὴν πρότασιν τοῦ ἀνδρός της νὰ ὑπάγῃσιν εἰς Φλωρεντίαν. Εἶτε εἰς αὐτὴν εἶτε εἰς Παρισίους τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀδιάφορον, ἀρκεῖ ν' ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνον Σπέσιαν.

— Αὔριον, εἶπεν ὁ κόμης, ἀναχωροῦμεν εἰς Πίσας, ἀφοῦ δὲν θέλῃς νὰ μένης περισσότερον ἐδῶ. Θὰ στείλω νὰ ἐνοικιάσω ἄμαξαν.

Ἐκτοτε τὴν συνείδησιν τῆς κομῆσεως δὲν ἔτυπτον πλέον οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας της· ἐκ τοῦ ἐναντίου μάλιστα ἀνεκάλεσε μετὰ τινος εὐχαριστήσεως εἰς τὴν μνήμην τὴν εἰκόνα ἐκείνου δι' ἃν ἔπαλλε. «Ἀκόμη εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, εἶπε, καὶ δὲν θὰ τὸν ἰδῶ πλέον.»

Καὶ ἐπεκράτησεν ἐκ νέου σιωπὴ. Ἐκτοτε μόνον ὁ Κ. Μορελαὶ διέκοπτεν αὐτὴν ἐνίοτε διὰ τινος ἐρωτήσεως ἢ παρατηρήσεως, ἀλλ' αἱ ἀπαντήσεις ἦσαν συντομώταται.

Καὶ ἡ κόμησσα περιεργάζετο ὡς καὶ ἐκεῖνος περικινδύνου ὅμως λογισμοὶ ἀνεθίσκοντο εἰς τὴν καρδίαν της. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς διώξῃ «Τί πειράζει; ἔλεγεν, αὐριοῦ θ' ἀναχωρήσω.»

Ὅτε ἔφθασαν εἰς Σπέσιαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν παράδεισον. Ἐκεῖ τὸν εἶχεν ἴδει. . . Εἰς τοῦτον τὸν περίπατον τὸ βλέμμα της συνήτησε τὸ βλέμμα τοῦ ποιητοῦ. . . Εἰς ἐκείνον τὸν δρόμον ἐπεπᾶτησε πλησίον της. . . ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐκείνο ἐτραγώδησε τὴν νύκτα. «Ἄρα γε θὰ ἔλθῃ καὶ ἀπόψε νὰ τραγωδήσῃ; ἐσυλλογίζετο· καὶ ἂν δὲν ἔλθῃ;» Μυστηριώδης δὲ φωνὴ ἀπεκρίνετο ὅτι θὰ ἔλθῃ. «Θὰ τὸν ἀκούσω ἄλλην μίαν φορὰν· αὔριον θ' ἀναχωρήσω.»

Ὁ δὲ κόμης ἐνησχολήθη πάραυτα εἰς τὰς προετοιμασίας τῆς ἀναχωρήσεως. Ἐνοικίασεν ἄμαξαν,

καὶ ἔστειλεν εἰς ἐπιθεώρησιν τὰ διαβατήριά του.

Καὶ ἡ σύζυγός του ἐπίσης ἀποδιώξασα τὸ ὄνειρόν της ἐνησχολήθη εἰς προετοιμασίας. Μετ' αὐτὰς δὲ ἐστολίσθη μετὰ πολλῆς κομψότητος καὶ φιλοκαλίας ὅπως ἐξέλθῃ τὸ ἔσπερας εἰς τὸν περίπατον. Καὶ ἐνῶ ἦτο ἀνυπόμονος ἕως νὰ φθάσῃ ἡ ὥρα, ἐφροθεῖτο ἐν ταύτῳ νὰ ἰδῇ αὐτὴν φθάνουσαν· διότι ἡ ὥρα ἐκείνη ἦτο καὶ τοῦ ποιητοῦ ἡ ὥρα. Πρᾶγμα παράδοξον! ὁ θυμὸς ὅς τις τὴν εἶχε κυριεύσει ὅτε εἶδε τὸν νέον εἰς τὰ μεταλλεῖα, θυμὸς πολλὰ φυσικὸς καὶ δίκαιος, εἶχε σθεσθῇ ὅλως διόλου, καὶ ἐπεθύμει νὰ τὸν ἐξαναίδη.

— Ἀφοῦ θ' ἀναχωρήσω, ἔλεγε πάντοτε, τί πειράζει;

Ἡ αἰωνία αὐτὴ φράσις καθυσόχαζε τὴν συνείδησιν της.

Ἐπαλλε δυνατὰ ἡ καρδία της ὅτε στηριχθεῖσα εἰς τὸν βραχίονα τοῦ συζύγου της περιήρχετο εἰς τὴν παραλίαν. Τὰ βλέμματά της περιεφέροντο λαθραῖα καὶ ἀνυπόμονα περὶ αὐτὴν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφαίνετο. Ἰποθέσασα δὲ ὅτι θὰ ἦτο εἰς τὸ μέρος ὅπου τὸν εἶδε τὴν παρελθούσαν ἐσπέραν, διεύθυνεν ἀνεκασθήτως πρὸς αὐτὸ τὰ βήματα τοῦ ἀνδρός της· ἀλλ' οὔτε ἐκεῖ ἐφαίνετο. . . Ἡ κόμησσα ἔβλεπεν ἐνίοτε τὸ ὀρολόγιόν της.

Τὴν ἀργοπορίαν αὐτὴν βλέπουσα πρεδύθη ὅλη εἰς λογισμοὺς, καὶ οὕτω ἢ μετὰ τοῦ ἀνδρός της συνομιλία ἔπαυσεν. Ἐμέτρει τὰ λεπτά. . . καὶ ἀνατριχιάσασα ὅλη ἐσκέφθη ὅτι δὲν θὰ ἔλθῃ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην.

Τότε ἤρχισε νὰ λυπῆται ὅτι ἐπετάχυνε τὴν ἀναχώρησίν της, καὶ ἐμέμφοτο τὸν κόμητα ὅτι αὐτὸς ἦτο τὸ ἄμεσον αἴτιον τῆς τύψεως τῆς συνειδήσεώς της. Ἀπληπίετο ἐνθυμουμένη ὅτι τὴν ἐπαύριον ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ καταλείψῃ διὰ παντός τὴν Σπέσιαν. Ἐμέμφοτο δὲ καὶ ἑαυτὴν διὰ τὴν ἰσχυροτέραν τοῦ πάθους της ὑπερηφάνειαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας τὸ πρῶτ' ἠγριοκύταξε τὸν αὐθάδη καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸν ἄνδρα της.

Ὅσον δὲ παρήρχετο ἡ ὥρα, τόσο ἐσφοδρύνετο ἡ ἀδημονία της, καὶ τόσο ὁ μωρὸς αὐτῆς ἔρωσ ἐγίνετο πλέον ἐνοχος. Ἐὰν τὴν ὥραν ἐκείνην ἔβλεπε τὸν περιφρονηθῆτα ποιητὴν, θὰ τὸν ἐνεθάρρυνε διὰ τοῦ βλέμματός της. Ἐπὶ τέλους ἀπεφάσιεν ὅτι ἐὰν δὲν τὸν ἴδῃ τὸ ἔσπερας ἐκεῖνο νὰ προσπαθῇ ἀσθενεῖαν καὶ νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπιούσαν ἵνα ἴδῃ αὐτὸν καὶ πάλιν. . . ν' ἀνταλλάξῃ ἐν βλέμμα καὶ νὰ φύγῃ διὰ παντός.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐγεινεῖν ἡσυχωτέρω καὶ κατέστειλεν ὅπως οὐδὲν τὰ βίαια αἰσθημάτά της, ἀναπνεύσασα τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ παρτηρούσα τὰς

λέμβους ἐπιψαυούσας τὴν θάλασσαν, καὶ τὸν ἥλιον χρυσίζοντα τὴν φύσιν ὅλην κατὰ τὴν δύσιν του.

Τὸ ὠραῖον αὐτὸ θέαμα διέσχισε τὰ χεῖλη της, καὶ εἶπε λέξεις τινὰς πρὸς τὸν σύζυγόν της.

— Ναί, ἀπεκρίθη αὐτὸς, παρτήρησε τὸ ἐξάσιον αὐτὸ πανόραμα· εἰς τὴν Φλωρεντίαν θὰ ἴδῃς μνημεῖα μεγαλοπρεπῆ, ἀγάλματα ἀξιοθαύμαστα, εἰκόνας περιφήμους, θάλασσαν ὅμως τόσο δίκυγῆ, ὅρη ὡς αἱ Ἄλπεις καὶ τὰ Ἄπεννια κατάφυτα εἰς τοὺς πρόποδας καὶ κατάλευκα εἰς τὰς κορυφάς, ὄχι.

— Ἰφάντι, εἶπεν ἡ κόμησσα, ἀποκρινομένη μάλλον εἰς τοὺς λογισμοὺς της ἢ εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ συζύγου της, εἶναι λυπηρὸν ν' ἀφήσωμεν τόσον ὠραῖον τόπον καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Γαλλίαν νὰ κατοικήσωμεν εἰς μελαγχολικὴν ἐξοχὴν.

— Μελαγχολικὴν! ἀνεφώνησεν ὁ κόμης μετὰ τὸν φωνῆς ἀπορίας καὶ λύπης. Καὶ ὅμως ἐπεράσαμεν ἐκεῖ ὠραιότατους χρόνους. . . χρόνους εὐτυχεστάτους, ἐγὼ τοῦλάχιστον.

— Διὰ τί, φίλε μου, με φέρεις εἰς τόσον ὠραῖα μέρος; με κακοσυνειθίζεις. Μήπως ἀφοῦ ἴδῃ τις τὸν ἥλιον τοῦτον ἡμπορεῖ νὰ εὔρη ἄλλον καλὸν εἰς ἄλλο μέρος; Μήπως ἡμπορῇ νὰ εὔρη πλέον ὠραῖον τὸν ἐδικὸν μας ὀρίζοντα, ἀφοῦ ἴδῃ τὸν ἀπέραντον αὐτὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀγανῆ αὐτὴν θάλασσαν;

— Καὶ ὅμως εἰς τὴν ἐξοχὴν μας ἔχομεν λαμπρὰ δάση καὶ πλουσίους ἀγρούς. Μὴ λησμονεῖς, ἀγαπητή μου, παραπολὺ τὰ πατρικά μας κτήματα. Δὲν ἠξέσῃω διὰ τί μ' ἐλύπησαν ὅσα με εἶπες. Δὲν ἀγαπᾷς λοιπὸν πλέον τὸ μέρος ὅπου ὑπανδρεύθημεν καὶ ἐζήσαμεν ἀγαπημένοι καὶ εἰρηνικοί. . . ὅπου ἐγεννήθησαν τὰ τέκνα μας;

— Ἐὰν ἐγεννῶντο ἐδῶ τὸ αἷμά των θὰ ἦτον θερμότερον, καὶ θὰ ἦσαν ὠραῖα ὡς ἄγγελοι· θὰ εἶχαν μεγαλοφυῖαν! . .

— Ὡ! ἀνέκραξεν ὁ κόμης μειδιῶν σκωπτικῶς, ἐλπίζω ὅτι ὁ μίός μου θὰ ἔχῃ καὶ καρδίαν καὶ νοῦν, ὅτι θὰ ὑπηρετήσῃ τὸν τόπον τοῦ ἐντίμου, ὅτι ἡ κόρη μου θὰ γείνη καλὴ καὶ ὠραία κυρία ὅπως ἡ μάνα της. . . Τοῦτο με ἀρκεῖ. Νομίζεις λοιπὸν ὅτι τὰ παιδιὰ τὰ ὁποῖα γεννῶνται ἐδῶ ἀξίζουν περισσότερον ἀπὸ τὰ ἐδικὰ μας;

Εἰς ταῦτα δὲν ἀπεκρίθη ἡ κόμησσα, διότι δὲν ἐδύνατο οὔτε ἤθελε νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν παράλογον παρατήρησίν της. Μετὰ μικρὸν ὅμως ἐξακολουθοῦσα τὴν σειρὰν τῶν συλλογισμῶν της ἐπρόσθεσεν·

— Ἡ ὠραιότης ἀρμόζει κάλλιστα εἰς τὴν μεγαλοφυῖαν. . . Φαίνεται ὅτι ἡ ποίησις κατοικεῖ ἐντὸς μετώπου καθαρῷ καὶ πλατέως, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐκτιμῶν τὸ ἀληθινὸν ὠραῖον πρέπει νὰ ἦναι ὠραῖος καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος. . . Ὁ Ραφαῆλ ἦτο ὠραῖος, ὁ Βάυρον. . .

— Καὶ ὅσοι δὲν ἔχουν τὴν κόμην πλουσίαν καὶ στιλπνὴν, τὸ μέτωπον ὀμαλὸν, τοὺς μυῶνας ἀνεπτυγμένους, εἶναι κτήνη; . . .

Ἄλλ' ἡ κόμησσα ὑπολαβοῦσα μετὰ γέλωτος·

— Σὺ εἶσαι, εἶπεν, ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἐναντίου, καὶ ὁμολογῶ ὅτι λέγω ἀνοησίας.

Ἐν τῷ αὐτῷ ὁ ἥλιος ἐκρύβη, καὶ τὴν ἀγωνίαν τῆς Κ. Μορελαὶ διεδέχθη θλίψις πολλή. Ἐνόμιζεν ὅτι δὲν θὰ ἴδῃ πλέον ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἀνέμενε, καὶ ὅτι ταχέως ἐτελειώσε τὸ ὥραϊόν της ὄνειρον.

Καὶ διὰ μιᾶς ἔκλεισε τὴν σιαδίσκην της, ἀνεβίβασεν εἰς τὴν κεφαλὴν τὴν κουκκούλάν της χωρὶς νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς κόμης της, τὴν ὁποῖαν εἶχε καλλωπίσει δι' ἐκεῖνον, ὅς τις δὲν ἔμελλε πλέον νὰ τὴν ἴδῃ χρυσιζομένην ἀπὸ τὸν ἥλιον. . .

Οἱ ἀστέραι ἤρχοντο ἀλληλοδιαδόχως στολιζόμενοι τὸν οὐρανόν, καὶ ἐσήμαινον αἱ ἐκκλησίαι τὸ Θεοτόκε Παρθένε. Ἡ θλίψις τῆς κομήσσης ἐκορυφώθη καὶ δάκρυα ἀνέβλυσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, τὰ ὅποια εὐτυχῶς ἔκρυπτεν ἡ κουκούλα.

Ἀλλὰ μήπως ὄνειρεύεται; μήπως ἀπατᾷ αὐτὴν ἡ σφοδρὰ της ἐπιθυμία; Πλησίον της ἠκούσθη αἴφνης φωνὴ γλυκεῖα ψάλλουσα·

Verranno a te sull'aura i miei sospiri ardenti.

Καὶ ἀνεσκίρτησεν ὡς παράφρων, διότι ἡ φωνὴ ἐκείνη ἦτο ἡ περιπόθητος φωνή.

— Ἀκούεις; εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα της μὲ τόνον φωνῆς ὑψηλὸν ὥστε ν' ἀκουσθῆ· ἀκούεις; εἶναι ἡ χθесινὴ φωνή, φωνὴ θαυμασία!

Καὶ ἀνεζήτηε διὰ τοῦ βλέμματός τὸν τραγωδιστὴν. . . Ἀλλὰ δὲν εἶδεν αὐτόν· ἐνόμισε μάλιστα ὅτι καὶ ἐμακρύνθη. Μετ' ὀλίγον ὁμοίως ἡ φωνὴ ἀντήχησεν ἐντονωτέρως, ὡς ἂν ἤθελε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν παρατήρησιν τῆς κομήσσης.

Αὕτη ὁμοίως ἐπεθύμει νὰ ἐτραγώδει δι' αὐτὴν μόνον· διότι οἱ διαβάται ἰστάμενοι τὸν ἤκουον. Ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι μικροπρεπὲς τὸ νὰ ζητῆ ὁ ἀγαπητός της τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ πλήθους, τὴν ὥραν ἐκείνην μάλιστα.

Ἀνεζήτηε δὲ αὐτόν διὰ βλέμματός κατεχομένη ἔλκ' ὑπὸ τοῦ πάθους καὶ μηδεμίαν αἰσθανομένη τύψιν συνειδήσεως. Ἐφρόνει ὅτι ἐπειδὴ ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον θὰ ἐξεπλήρου διὰ μόνου τούτου ἔργον ἐξόχου ἀρετῆς ὡς καὶ μεγίστης θυσίας, τὴν ὁποῖαν ποτὲ ὁ σύζυγός της δὲν θὰ κατώρθωνε νὰ ἀμείψῃ. Τῇ ἐφάνητο ὅτι δὲν ἦτο ἄτοπον νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν καρδίαν της ὀλίγας ὥρας μέθης, καὶ διὰ τοῦτο ἐπίστευεν ὅτι δὲν παρέβαινε τοὺς ὅρους τῆς τιμῆς καὶ τῆς πίστεως.

Ἡ νύξ ἐπροχώρει ἐν τῷ αὐτῷ, αἱ διαβάται ἀπεχώρουσαν καὶ ὁ περίπατος ἔμελλεν ἐρημῶς· διὸ καὶ

αὐτὴ ἠσθάνθη περίλυπος ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἐκεῖνος δὲ στηριχθεὶς οὐχὶ μακρὰν . . . ἠτένιζεν αὐτὴν, καὶ αὐτὴ ἔρριψε πρὸς ἐκεῖνον τὸ βλέμμα.

Ὁ κόμης διέκοπτεν ἐνίοτε τὴν σιωπὴν, καὶ ἡ σύζυγός του ἀπαντῶσα ἠγωνίζετο νὰ μὴ προδοθῆ ἕνεκα τῆς τρεμούσης φωνῆς της. Δις δὲ ἡ τρις στρέψας τὸ βλέμμα εἶδε τὸν τραγωδιστὴν. Ἡ Κ. Μορελαὶ ἠσθάνετο ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσῃ, ἀλλὰ δὲν εἶχε καὶ τὴν γενναϊότητα νὰ τὸ εἶπῃ. Ἐπὶ τέλος ὁ σύζυγός της ἰδὼν εἰς τὸ ὥρολόγιόν του·

— Εἶναι ἕνδεκα, εἶπεν.

— Ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἀπεκρίθη ἐκείνη.

Καὶ ἐσηκώθησαν ὁ δὲ τραγωδιστὴς ἐβάδιζε κατόπιν αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον ἐβλέπεν ἡ κόμησσα τὴν σκιάν του μεταξὺ τῶν δένδρων. Ἐνῶ δὲ κατέβαινον πρὸς τὴν πλατείαν ἀνεφάνη αἴφνης καὶ ἔτεινε πρὸς αὐτὴν κλάδον ῥοδοδάφνης.

Τὴν ὥραν ἐκείνην δύο ἐπαίται ἐστάθησαν πρὸ τοῦ κόμητος ζητοῦντες ἐλεημοσύνην· καὶ ἐνῶ ὁ κόμης ἀφείκε τὸν βραχίονα τῆς συζύγου του ἐζήτηε εἰς τὸ θυλάκιόν του τί νὰ δώσῃ εἰς αὐτούς, ἡ κόμησσα ἔτεινε ταχύτατα τὴν χεῖρα καὶ ἔλαβε τὸν κλάδον.

— Τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησε μὲ φωνὴν μόνον ἀκούσθαι.

— Πέτρος.

Καὶ εὐθὺς στηριχθεῖσα ἐκ νέου εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ἀνδρός της, ἀπεμακρύνθη φέρουσα τὴν ῥοδοδάφνην ὡς ἄλλον θησαυρόν.

Ὅτε ἐφθασαν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἡ κόμησσα δὲν ἦτο πλέον περίλυπος. Ἀφοῦ ἡ ἐπιθυμία της ἐπληρώθη, ἐθεώρει ἀναγκαϊότατον νὰ ἀναχωρήσῃ· διότι ἐνόμιζε μάλιστα ὅτι δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ ἴδῃ τὸν ἐπικίνδυνον ἐκεῖνον ἄνθρωπον.

ζ'

Τὴν δὲ ἐπιούσαν ἐνῶ κατεγίνετο εἰς τὰ τῆς ἀναχωρήσεως, ὁ κόμης ἤλθε κρατῶν τὰ διαβατήρια καὶ ἐπιστολὴν τὴν ὁποῖαν εὗρεν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

— Τὴν ἐπάθαμεν, εἶπε.

— Τί συμβαίνει; ἠρώτησεν ἡ κόμησσα.

— Ὁ δικηγόρος μου μὲ γράφει ὅτι πρέπει νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸ δικαστήριον διὰ τὴν γνωστὴν σου ὑπόθεσιν τὴν 10 τοῦ μηνός. Καὶ σήμερον ἔρχομαι ὧ.

— Ἡμποροῦμεν νὰ φθάσωμεν ἐγκαίρως;

— Οἱ δύο μας ἀδύνατον. Πλὴν τούτου προτιμῶ νὰ χάσω τὴν ὑπόθεσιν παρά νὰ σὲ ἐχθίσω εἰς τόσον κόπον. . . Πρέπει νὰ τρέξωμεν ἡμέραν καὶ νύκτα ταχυδρομικῶς. . .

— Σὺ εἶσαι ἔτοιμη, ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω νὰ βλάψῃς τὴν ὑγείαν σου.

Καὶ λοιπὸν θ' ἀφήσῃς νὰ δικασθῇ ἡ ὑπόθεσις κατ' ἐρήμην;

— Ὀχι. Ἐὰν ἀναχωρήσω σήμερον φθάνω ἐγκαίρως. Ἐντὸς 24 ὥρων θὰ εἶμαι εἰς Γένουαν. Τὸ ἀτμόπλοιο θὰ ἦναι ἔτοιμον διὰ τὴν Μασσαλίαν ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν εἰς Παρίσιους θὰ μὲ χρειασθοῦν ἄλλαι 24 ὥραι. . . ὥστε τέσσαρες μόνον ἡμέραι μὲ ἀρκοῦν.

— Καὶ ἐγὼ;

— Σὺ μὲ περιμένεις ἐδῶ. Ἐντὸς ἐννέα ἢ δέκα ἡμερῶν θὰ ἦμαι ὀπίσω, καὶ τότε πηγαίνομεν εἰς τὴν Φλωρεντίαν.

Ἡ κόμησσα ἐγένετο κάτωχρος, διότι ἡ συνείδησις της ἔλεγε νὰ μὴ μείνῃ καὶ κινδυνεύσῃ.

— Προτιμῶ ν' ἀναχωρήσω, ἀνέκραξε.

— Καὶ διὰ τί; τί ἔχεις; Μήπως φοβῆσαι νὰ μείνῃς μόνη; Καὶ ὅμως ἐπέρασα εἰς τὴν Ῥώμην ὅλον τὸν χειμῶνα μὲ τὴν ὑπηρετίδα σου.

— Πλὴν εἶχα καὶ τινὰς σχέσεις. . .

— Καὶ μήπως σὲ εἶναι δύσκολον νὰ μείνῃς ἐδῶ δέκα ἡμέρας ἀναγινώσκουσα καὶ περιδιαβάζουσα; Τῇ ἀληθείᾳ μὲ φαίνεται ὅτι δὲν εἶσαι ἡ ἴδια.

— Σὲ βεβαιῶνω, ἀπεκρίθη ἡ ταλαίπωρος ἀναλαβοῦσα ὅλον της τὸ θάρρος, ὅτι εἶμαι εἰς κατάστασιν νὰ ταξειδεύσω μαζὶ σου.

— Πλὴν εἶναι τρέλα.

— Ὀχι, εἶναι προαίσθημα· κάτι μὲ λέγει νὰ μὴ σὲ ἀφήσω μόνον.

Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀσπασθεὶς μετὰ πολλῆς ἀγαθότητος τὴν σύζυγόν του·

— Τὰ προαίσθηματα, εἶπεν, εἶναι παιδαριώδη· μείνε ἐδῶ καὶ θὰ ἐπιστρέψω ἀμέσως. Κάμνε λουτρά θαλάσσια, πῆγαινε εἰς τὰ πέριξ μὲ τὴν ἄμαξαν, καὶ ὡς γνωρίζουσα κάλλιστα τὴν ἰταλικὴν ἀναγνώσκου.

Ἡ Κ. Μορελαὶ ἐσιώπησεν· ἀλλὰ καὶ τί νὰ εἶπῃ; ἐκτὸς μόνον ἂν ἀπεκάλυπτεν εἰς τὸν σύζυγόν της ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Πῶς ὅμως νὰ τολμήσῃ νὰ φανερώσῃ ὅτι πρὸ δύο ἡμερῶν ἐξέκλινεν ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε καὶ ἄνθη νὰ δεχθῆ παρ' ἀγνώστου; Πῶς νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπίστευτον μέθην ἧτις τὴν ἐκυρίευσεν;

Κατ' ἀρχὰς ἐσυλλογίσθη ὅτι ἡ ἐξομολόγησις θὰ ἐχρησίμευεν ἀντὶ δικαίας τιμωρίας εἰς τὴν ἐνοχον παρεκτροπὴν τῆς καρδίας της. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐνθυμήθη ὅτι ὁ σύζυγός της θὰ ὠργίζετο, θὰ ἐλυπεῖτο, θὰ τὴν κατεφρόνει ἴσως καὶ θὰ ἐστερεῖτο τῆς ἐμπιστοσύνης του. Εἶδεν ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅτι θὰ ἐξέλιπεν ἡ εὐτυχία της.

Ὅπωςδὴποτε ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Σπέσιαν, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν περιμένῃ ἀλλαχοῦ. Ἡ ἰδέα αὐτὴ τὴν καθυσχύρασε καὶ δὲν ἐμπόδισε πλέον τὸν σύζυγόν της.

— Ἄμα ἀναχωρήσῃ, εἶπε καθ' ἑαυτὴν, ἀναχωρῶ καὶ ἐγώ. ἔχω ἀρκετὴν δύναμιν ὥστε ν' ἀποκρούσω πᾶσαν καταδίωξιν. . .

Μετὰ τινὰς ὥρας ὁ κόμης ἀνεχώρησε καὶ αὐτὴ ἔμεινε μόνη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ἀπόφασιν ἔχουσα νὰ μὴ ἐξέλθῃ ἕως ὅτου ἐγκαταλίπῃ τὴν Σπέσιαν.

Ἀλλὰ ποῦ νὰ ὑπάγῃ; Ἐξετάσασα τὸν χάρτην τῆς Ἰταλίας ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Λούκαν, πρῶτον διότι ἦτο ἀρκετὰ μακρὰν καὶ δὲν θὰ παρηκολούθει αὐτὴν ὁ Πέτρος, δεύτερον, διότι εἶχε λουτρά συχνάζόμενα ὑπὸ πολλῶν πλουσίων, ὥστε δὲν θὰ ἔμενε μόνη, καὶ τρίτον διότι τὸ μέρος ἦτο τόσῳ εὐάρεστον ὥστε δὲν θὰ δυσηρεστεῖτο ὁ κόμης ἐπιστρέφων. Ἄλλως καὶ εἰς τὸν δρόμον τῆς Φλωρεντίας ἔκειντο τὰ λουτρά τῆς Λούκας.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἐκάλεσε τὴν ξενοδόχον ὅπως ἐξετάσῃ πῶς συνήθως ἐγίνετο ἡ μετάβασις εἰς Λούκαν. Ἡ ξενοδόχος ἐξήγησεν ἀπορίαν πῶς ἡ κυρία ἐπρότιμα τὴν Λούκαν, ἡ ὁποία πρὸς τοὺς ἄλλοις κατ'ἐκείνην ὄλως διόλου ὑπὸ ἄγγλων καὶ ὑπὸ σμῆνους κωνώπων, ἐνῶ ἡ Σπέσια ἦτο ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ὠραιότερα.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ κόμησσα δὲν κατεπείθετο, ἡ ξενοδόχος ἀπεκρίθη ὅτι ἡ μετάβασις ἔπρεπε νὰ γίνῃ διὰ ξηρᾶς, καὶ ὅτι μίαν ἡμέραν δὲν ἐφθάνε. Τὴν ἐσυμβούλευσε δὲ ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπιούσαν περὶ μεσημβρίας, νὰ κοιμηθῇ τὸ ἑσπέρας εἰς Μάσαν, καὶ τὴν μεθαύριον νὰ μεταβῇ εἰς τὰ λουτρά.

Ἡ κόμησσα παρεδέχθη τὸ σχέδιον· ἤθελεν ὅμως νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως.

— Τὰ πράγματά μου, εἶπεν, εἶναι ἔτοιμα, ἡ ὥρα εἶναι τρίτη, καὶ ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ ἀναχωρήσω σήμερον.

Ἡ ξενοδόχος ὑπήκουσε καὶ ἐξελοῦσα ὑπῆγεν εἰς ἀναζητήσιν ἀμάξης, ἀφοῦ ὁμοίως εἶπεν ὅτι δὲν ἠλπίζε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὥραν ἐκείνην.

— Καὶ τί ἐγένετο ἡ ἄμαξα τὴν ὁποῖαν εἶχαμεν ἐνοικιάσει διὰ τὴν Φλωρεντίαν;

— Ἀνεχώρησε μὲ ἄλλους.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ εὐχάριστησε τὴν συνείδησιν τῆς κομήσσης καὶ καθυσχύρασε τὴν ταραχὴν της. «Καὶ ἂν δὲν ἀναχωρήσω σήμερον, ἐσυλλογίζετο, θ' ἀναχωρήσω αὐριον. Εἶμαι λοιπὸν τόσον ἀδύνατη ὥστε νὰ φοβοῦμαι νὰ περάσω ὀλίγας ὥρας ἀκόμη ἐδῶ;»

Καὶ λαβοῦσα γαλλικὴν ἐφημερίδα ἀνέγνω δεκάκις τὴν αὐτὴν γραμμὴν· μετὰ ταῦτα μετέβαιναν ἀτάκτως ἀπὸ στήλης εἰς στήλην καὶ ἀπὸ σελίδος εἰς σελίδα χωρὶς νὰ προσκλώσῃ τὸν νοῦν της.

Μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐλθοῦσα ἡ ξενοδόχος εἶπεν ὅτι ἄμαξαν δὲν εὗρε τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν, μάλιστα.

Τὸ ἐμπόδιον αὐτὸ ἐγέννησε φόβους εἰς τὴν ψυχὴν τῆς κομήσσης. Καὶ ὅμως, εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου βλαστάνουσι μόναι, ὡς φυτὰ παράσιτα, ἰδέαι κακαί! Ἡ κόμησσα ἐχάρη ὅτι θὰ μείνῃ, ἀπόφασιν ὅμως ἔχουσα πάντοτε νὰ μὴ ἐξέλθῃ τοῦ ξενοδοχείου. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐδύνατο νὰ ἀναγνώσῃ, ἐκάλεσε τὴν ὑπηρετιδὰ τῆς καὶ ἤρχισε νὰ συζητῇ τὰ περὶ τῶν ἐνδυμάτων τῆς κατὰ τὸν προσεχῆ χειμῶνα.

— Μήπως ἐπιθυμῆτε νὰ ἐξέλθετε; ἠρώτησεν ἡ ὑπηρετίς; ἔχω ἔτοιμα φορέματα.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ κόμησσα, ἀν καὶ ἐφλέγετο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τὴν ἴδῃ ὁ Πέτρος ὡραῖαν καὶ ἀνθηρῶς ἐνδεδυμένην.

Κατέβαλεν ὅμως τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν, καὶ διέταξε τὴν ὑπηρετιδὰ νὰ βάλῃ εἰς τὰ κιβώτια ὅλα τῆς τὰ ἐνδύματα.

Ἐν τοσοῦτῳ ἔβλεπε τὸν ἥλιον δύνοντα, καὶ τινὰς διαβάτας συρρέοντας εἰς τὸν λιμένα, περὶ τὸ κατάστημα τοῦ λουτροῦ· τινὲς δὲ καὶ ἐπέβαινον εἰς τὰς λέμβους ἵνα περιδιαβάσωσι, τοσοῦτον ἡ θάλασσα ἦτο γαλήνιος καὶ καθαρὰ.

— Διὰ τί, εἶπε καθ' ἑαυτὴν, νὰ μὴ ὑπάγω καὶ ἐγὼ νὰ περιδιαβάσω μὲ τὴν λέμβον; Εἰς τὴν θάλασσαν δὲν φοβοῦμαι νὰ τὸν ἀπαντήσω. Θὰ εἶναι ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ περιπάτου ὅπου τὸν ἀπαντῶμεν τὸ βράδυ.

Καὶ ἠσθάνθη ἀκατάσχετον ἐπιθυμίαν νὰ ἴδῃ ἐκ νέου τὸν τόπον ὅπου θὰ κατέλιπε τὴν καρδίαν τῆς. Ἐσυλλογίσθη ὅτι ἕνεκα τοῦ περιπάτου αὐτοῦ θὰ τῆ ἐφαινετο συντομωτέρα ἡ νύξ, καὶ ὅτι θὰ παρεδίδοτο εἰς τὰ ὄνειρά τῆς χωρὶς νὰ κινδυνεύσῃ, διότι θὰ ἔπλεε μακρὰν ἐκεῖνου.

Καὶ τὸ ἀπεφάσισεν.

— Ἐλα νὰ μὲ συνοδεύσῃς, εἶπεν εἰς τὴν ὑπηρετιδὰ, θὰ ὑπάγω νὰ περιδιαβάσω μὲ τὴν λέμβον.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὑπηρετίς ἐφοβείτο τὴν θάλασσαν, παρεκάλει τὴν κυρίαν τῆς νὰ μὴ ἐμπιστευθῇ ἑαυτὴν εἰς τόσῳ μικρὰν λέμβον, ἀφοῦ καὶ τὰ μεγάλα πλοῖα κινδυνεύουσι.

— Ἐλα λοιπὸν μαζί μου ἕως εἰς τὸ παράλιον, εἶπεν ἡ Κ. Μορελαὶ πρὸς τὴν ὑπηρετιδὰ.

— Δὲν θέλετε ν' ἀλλάξετε ἐνδυμα; ἠρώτησεν ἡ ὑπηρετίς τὴν κυρίαν τῆς ἥτις ἐφόρει ἐνδυμα ταξειδίου.

— Μάλιστα.

Καὶ ἀφοῦ ἤλλαξεν ἦλθεν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐμβάσα εἰς τὴν πρώτῃν λέμβον ἐκάθησεν ἐντὸς τῆς εἰς τὴν πρῶμναν σκηνῆς, ἐνῶ ὁ κωπηλάτης στραφίς ἔλυε τὰ σχοινία. Ἡ δὲ ὑπηρετίς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Ἐνὸς ἡ λέμβος ἦτο εἰς τὴν παραλίαν ἡ κόμησσα

ἔνευε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἐπίαζε τὸ πρόσωπον διὰ τῆς σκιαδίσκης, ἀν καὶ ἐκάθητο ὑπὸ τὴν σκηνὴν ὅτε ὅμως ἀπεμακρύνθη ἀρκετὰ, καὶ ἐδύνατο νὰ ἴδῃ χωρὶς νὰ τὴν ἴδωσι, ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν περιπάτον τῆς προλαβούσης. Ἡ καρδία τῆς ἔπαλλε διότι εἶδε κενὸν τὸ θρανίον εἰς τὸ ἐκάθητο ἐκεῖνος.

Ἀνέστυρεν ἀπὸ τὸ θυλάκιόν τῆς τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους εἶχε μεταξὺ τῆς ῥοδοδάφνης, καὶ ἐνῶ ἀνεγίνωσκεν αὐτοὺς ἐρρίπτε τὸ βλέμμα εἰς τὸ ἄνθος καὶ εἰς τὴν ξηράν. Καὶ ἐπεδόθη εἰς τὰ μωρὰ ὄνειρα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὑπέσχετο ὅτι θέλει φροντίσει ν' ἀπαλλαγθῇ ἅμα ἐπανεῖθῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

« Καὶ ὅμως, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, ἐάν περὶ τῆς γαλανῆς αὐτῆς θαλάσσης, δὲν εἶχα ἀπαράβατα καθήκοντα... »

Ἡ λέμβος ἐν τοσοῦτῳ ἐπροχώρει περιπλέουσα τὸ Porto-Venere.

Εἶχον ἤδη περάσει τὴν πηγὴν τοῦ γλυκεοῦ ὕδατος, τὴν ὁποίαν ἐπισκέπτοντο οἱ ξένοι, ἡ δὲ Κ. Μορελαὶ παρετήρει μετὰ πόθου τὰς ὡραίας ἐξοχικὰς οἰκίας καὶ μετ' αὐτὰς τὰς καλύβας τῶν ἀλιέων καὶ τοὺς κοκκίνοὺς βράχους, ἐνῶ ἡ λέμβος εἰσεχώρει ἐπιτηδείως μεταξὺ αὐτῶν χωρὶς κἄν νὰ ἐγγίσῃ.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσεν ὅλως διόλου, ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψωσιν ἄλλ' ἡ κόμησσα, τοσοῦτον ἐθέληγε ἀπὸ τὰ ὄνειρά τῆς, ὥστε ἐδυσκολεύετο νὰ εἶπῃ εἰς τὸν κωπηλάτην νὰ ὀπισθοδρομήσῃ.

Ἀφοῦ ἐπέρασαν τὸ ἀκρωτήριον, λαμπροτάτη πρασινάδα διεδέχθη τὸν βράχον τὴν ξηρασίαν ἡ δὲ λέμβος ἐπλησίαζε πρὸς τὴν ἀκτὴν πρὸς ὀμίσκον περικυκλούμενον ἀπὸ ῥοδοδάφνης. Τότε ἡ κόμησσα διαστείλασα τὴν σκηνὴν ἠρώτησε τὸν κωπηλάτην ποῦ διεθύνετο. Ἄλλ' ὁποῖα ἡ ἐκπληξίς τις ὅτε εἶδε τὸν Πέτρον! Ἀνετριχίασεν ὅλη καὶ ἔχασε τὴν φωνὴν τῆς, ἐνῶ ἠγωνίζετο ν' ἀνασηκώσῃ τὸν αὐθάδη περὶ τὸν εἰς τοὺς πόδας τῆς.

— Θεέ μου! ἀνέκραξε, βοήθησόν με.

Z'

Καγχασμὸς δυνατὸς καὶ διπλῆ ἀναφώνησις ἀντήχησαν ὅτε ἠκούσθη ἡ εὐχὴ αὐτῆ.

Πλησίον τῆς παραλίας ὑπὸ τὰς ῥοδοδάφνας ἐκάθητο ἡ Ἀμαλία μετὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς, ἀμφότεροι δὲ προσήλωσαν εἰς τὸν Πέτρον βλέμμα ἐκστατικόν.

— Εὐγε, Πέτρε! ἀνέκραξεν ἡ Ἀμαλία, κτυπήσασα διὰ τοῦ ῥιπιδίου τῆς τὴν ἀριστερὰν τοῦ χεῖρα, ὡς ἂν ἐχειροκρότει εἰς τὸ θέατρον.

Ἡ δὲ Κ. Μορελαὶ ἀνηγέρθη τρέμουσα, ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ἡ φωνὴ δὲν ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς ἠθέλησε νὰ πηδήσῃ εἰς τὴν ξηράν, ἀλλ' οἷ

πόδες τῆς ἦσαν ὡς δεδεμένοι εἰς τὴν λέμβον. Ἰστατο ἀπολειθωμένη ἐνώπιον τῆς ἀρχαίας τῆς φίλης.

Αὕτη δὲ κατέστειλεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν χλευαστικὸν γέλωτά τῆς, ἔνευσε τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὴν γῆν, ἠνοῖξε τὸ ῥιπιδίον τῆς καὶ ἀπεμακρύνθη.

— Ὅπισω, ἀνέκραξε τέλος πάντων ἡ κόμησσα πλήρης ὑπερηφανείας καὶ ὀργῆς.

Ἄλλ' ὁ Πέτρος ἔμεινε ἀκίνητος.

— Ὅπισω, σὲ λέγω, ἐφώνησεν ἐκ νέου ἔτι ἐπιτακτικώτερον.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἀνέλαβε τὰ κωπία, ἐκείνη δὲ ἐκάθησε τρέμουσα ὅλη.

Τίς δύναται νὰ μαντεύσῃ τί συνέβαινε τότε εἰς τὴν καρδίαν τῆς κομήσσης; Τὰ βλέμματά τῆς ἐσπινθηροβόλου καὶ τὰ χεῖλη τῆς ἔτρεμον. Καὶ ποτε μὲν ἐρρίπτε βλέμμα ἀποστροφῆς καὶ μίσους εἰς τὸν Πέτρον, τὸν ὁποῖον θὰ τὸν κατέκαιε βεβαίως ἂν ἦτο κεραυνός, ποτὲ δὲ ἔνευε τὸν ὀφθαλμὸν, ὡς ἂν ἠρεῦνα τὰ βάθη τῆς πασχούσης καρδίας τῆς.

— Διὰ τί ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, ἐσυλλογίσθη τότε, εὐρέθη ἐμπροσθέν μου;

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ νοῦς τῆς μετέβη εἰς τὴν Ἀμαλίαν. « Μὲ εἶδεν, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, ἐξυτελισθεῖσαν ὅσον καὶ αὐτὴ, τὸ ὑπέθεσε τοῦλάχιστον μὲ κατεφρόνησε. Θεέ μου! »

— Γρήγορα! ἀνέκραξε.

« Νὰ κάμῃ γρήγορα, ἐσκέφθη ἐκ νέου ὅτε ἡ λέμβος ἔτρεχε » καὶ διὰ τί; Μήπως καὶ ἂν δὲν μὲ βλέπῃ ἡ Ἀμαλία, ἠμπορῶ νὰ κρύψω τὴν ἀτιμίαν μου; Εἰς τὸ ἐξῆς θὰ μὲ θεωρῇ ὡς γυναῖκα χωρὶς τιμὴν, κρύπτουσαν τὰς παρεκτροπὰς μου ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ γάμου. »

Καὶ ἀνέφριξεν ὅλη ἀναπολήσασα τὰς ἀπεράντους συνεπειὰς τῆς συναντήσεώς τῆς μὲ τὴν Ἀμαλίαν.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ λέμβος ἐπληρύνετο τρέχουσα ἦτο ἤδη σκότος καὶ ἡ φῶσις ἐκοιμήατο. Μόνος ὁ κρότος τῶν κωπιῶν καὶ τὰ πηδήματα ἐνὸς δελφίνου διέκοπτον τὴν γαλήνην τῆς νυκτός. Ὅτε δὲ εἶδε τὰ φῶτα τῆς πόλεως.

« Ἰδοῦ, εἶπεν, ἐφθάσαμεν, αὐριον τὴν αὐγὴν θὰ φύγω ἀπὸ τὸν ὀλέθριον τοῦτον τόπον. Πλὴν τί μὲ χρησιμεύει νὰ φύγω, ἐσυλλογίσθη δακρύουσα, ἀφοῦ παρεξέτραπην; τίς θὰ πιστεύσῃ ὅτι δὲν ὑπέπεσα εἰς ἁμάρτημα; ἡ Ἀμαλία καὶ ὁ ἐραστὴς τῆς θὰ μὲ διασύρουν. Θὰ ὑπάγω νὰ τὴν ζητήσω συγχώρησιν διότι τὴν καταφρόνησα ἄλλὰ θὰ γελάσῃ, ἂν ἀρνηθῶ τὸ σφάλμα εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ὑπέπεσα, θὰ τὴν προσβάλλω ἔτι πλέον, διότι αὐτὴ εἶναι ἔνοχος... »

Καὶ ἔρρεον τὰ δάκρυά τῆς, διότι μάρτην ἐζήτην τρόπον σωτηρίας. Πλὴν τούτου καθ' ἕκαστον κρότον τῶν κωπιῶν ἡ καρδία τῆς ἐπαλλεν ὁπόσον λυπηρῶς διελύθη τὸ ὡραῖόν τῆς ὄνειρον!

Ὅτε ἀπέβη εἰς τὴν ξηράν ἦλθεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ἀναβάσα μετὰ σπουδῆς τὴν κλίμακα ἔτρεξεν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς. Ἡ δὲ ὑπηρετίς ἦτις ἐπερίμενε αὐτὴν ἀνεφώνησε.

— Τί ἐγίνετε, κυρία; ἤμην ἀνήσυχος!

Ἡ δὲ κόμησσα, ὅλως τεταραγμένη, ἔγεινε κάτωχρος καὶ μετ' ὀλίγον κατακόκκινος.

— Ἀνήσυχη! καὶ διὰ τί; Μήπως πρέπει νὰ δώσω λόγον... .

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία! ἀλλὰ ἐφοβήθην μήπως ἔτυχε τίποτε... .

— Δὲν σὲ εἶχα παραγγεῖλει νὰ μὲ περιμένῃς; ὕπελαβεν ἡ κόμησσα μὲ ἦθος ὑπερήφανον, ἄγνωστον ἕως τότε εἰς τὴν ὑπηρετιδὰ, καὶ ὅλως ἀντίθετον εἰς τὴν οἰκειότητα μετ' ἧς ὠμίλει αὐτὴν πρὸ τῆς ὀχλασίας ἐκδρομῆς.

Τοιοῦτον ἦθος ὑπερήφανον λαμβάνουσιν ὅλαι αἱ γυναῖκες ὁσάκις ἐξυτελίζονται πρὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν ὀφθαλμῶν.

Ἐξελθούσης δὲ τῆς ὑπηρετιδος ἡ κόμησσα ἔπεσεν εἰς θρανίον, ἐκρυψε τὸ πρόσωπον μὲ τὰς χεῖράς τῆς καὶ ἔμεινε ὡς νεκρά διότι ἕως τὴν ὥραν ἐκείνην εἶχε ζήσει βίον ὅλως διόλου ἄμεμπτον, ὅστις καὶ μετ' αὐτὴν τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἔμεινε ἀκηλίδωτος. Ἐβλεπε τὸ σφάλμα τῆς καὶ δὲν τὸ ἐπίστευεν. Ἡ συνειδήσις τῆς τὴν ἔτυπτε τρομερά.

Ἀνεπόλησεν ὅλας τὰς ἀδυνάτους γυναῖκας τὰς ὁποίας εἶχε γνωρίσει καὶ κατακρίνει, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ὅλαι τὴν ἔβλεπον καὶ τὴν ἐδακτυλοδείκτου.

Καὶ ἐπεδόθη εἰς κοπετόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καταβάλλεται ἐπὶ τέλους, ἐκοιμήθη εἰς τὸ θρανίον ταρακτομένη ὑπὸ ὄνείρων, ὑπὸ πραγμάτων καὶ ὑπὸ τῆς τύψεως τοῦ συνειδύτος.

II'

Ὅτε δὲ ἐξύπνησεν ἐξυπνίσθησεν εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς καὶ ὅλα τὰ γενόμενα. Ἐντροπῆ, τρόμος ἐπάλαιον ἐκ νέου εἰς τὴν καρδίαν τῆς, καὶ εὐχαρίστως ἔφερε κατὰ νοῦν ὅτι μετ' ὀλίγον θ' ἀνεχώρει. Ἀλλ' ἀνεζήγητα τὰ μυστήρια τῆς καρδίας!... Ἐνθυμῆθη τὸν Πέτρον, τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθη τόσον αὐστηρῶς!

— Τὸν προσέβαλα, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, καὶ ἐν τίνι δικαίωματι; δὲν εἶχα δώσει ἐγὼ ἡ ἰδίᾳ ἐλπίδας εἰς τὸ πάθος του;

Καὶ ἐκυριεύθη ὑπὸ σφοδρότερης ἐντροπῆς. Ἀλλὰ τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος καὶ τὸ χριστιανικόν, δὲν εἶχον ἀναγεννηθῆ εἰσέτι ὅσον ἔπρεπε εἰς τὴν τεταραγμένην καρδίαν τῆς. Ἦθελε νὰ δικαιολογηθῇ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἕως τότε ὑπὲρ ἑαυτῆς, καὶ πρὸς τοῦτο ἔλεγε κατάλληλον τὸ νὰ ἴδῃ καὶ νὰ θαυ-

μάση τὸν ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον ἐλάτρευεν ἐπὶ μικρὸν ἢ φαντασία της, ὥστε νὰ πεισθῆ ὅτι ἦτο ἀδύνατον ἢ ἀντισταθῆ τις εἰς τὰ θέλημά της, καὶ ὅτι καὶ πᾶσα ἄλλη ἀντ' αὐτῆς ἤθελεν ὑποπέσει εἰς τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν.

Καὶ οὕτω ἡ τύψις τῆς συνειδήσεως ἐνέδιδεν εἰς τὰ σοφίσματα.

Ἄλλ' αἴφνης ἐνθυμήθη τοὺς σαρκασμοὺς τῆς Ἀμαλίας. Πλὴν τίς ἦτο ἄρα γε αὐτὸς ὁ Πέτρος, πρὸς ὃν ἡ μὲν Ἀμαλία ἀπέτεινε τὸν λόγον καλέσας διὰ τοῦ βαπτιστικοῦ τοῦ ὀνόματος, ὁ δὲ σύζυγός της οὐδ' ἔστρεψε τὸ βλέμμα;

Τοιαῦτα ἀναπολοῦσα περιέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον τετραγαμμένη, καὶ ἔβλεπεν ἐνίοτε ἐκτὸς τοῦ παραθύρου ὡς ἂν ἤθελε νὰ ἴδῃ ἂν ἠτοιμάζετο ἡ ἄμαξα. Ἄλλ' αἴφνης ἀπεσύρθη, διότι εἶδε τὸν Πέτρον ἰστάμενον κάτω καὶ προσηλωμένον ἔχοντα τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὰ παράθυρά της, ὡς ἂν ἐπερίμενε σημεῖον. Τοσοῦτον δὲ θυμὸν καὶ τοιαύτην ἀηδίαν ἠσθάνθη, ὥστε ἐσήμανε μετὰ σπουδῆς τὸν κώδωνα. «Ποῦ κατήντησα!» εἶπε καθ' ἑαυτήν.

— Θέλετε, κυρία, τὴν ἄμαξαν; ἠρώτησεν ἐλθούσα ἡ ὑπηρετίς, εἶναι ἔτοιμη.

— Ὅχι... ναί... ἴσως... δὲν ἠξεύρω... πῆγαινε...

Καὶ ἐνῶ ἐξήρχετο ἡ ὑπηρετίς·

— Παρακάλεσε, εἶπεν αὐτῇ, τὴν ξενοδόχον νὰ ἐλθῆ ἐδῶ.

Εἶχε δὲ σκοπὸν νὰ λάβῃ μετ' αὐτῆς συνομιλίαν περὶ διαφορῶν πραγμάτων καὶ νὰ φέρῃ ἐπιτηδεῖας τὸν λόγον εἰς τὸν Πέτρον ἵνα μάθῃ τίς εἶναι· ἀλλὰ μόλις ἤλθε καὶ σύρασα αὐτὴν πρὸς τὸ παράθυρον·

— ἠξεύρεις, ἠρώτησε μὲ ἤθος ὅσον ἔνεστιν ἀτάραχον, ποῖος εἶναι αὐτός;

— Αὐτὸς ὁ ὁποῖος στέκεται πλησίον τῆς λέμβου καὶ βλέπει ἐδῶ;

— Ναί.

— Εἶναι ὁ Πέτρος;

— Καὶ τί ἐστὶ Πέτρος; τί κάμνει;

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ φωνὴ της τὴν φορὰν ταύτην ἦτο ὀπωσὸν τετραγαμμένη, ἡ ξενοδόχος ἠτένισεν αὐτήν. Ἰδοῦσα δὲ τὸ ὑπερήφανον ἦθος της ἔχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Πέρουσιν, ἀπεκρίθη, ἦλθεν ἀπὸ τὴν Βενετιάν μὲ τοὺς ὑποκριτὰς τοῦ θεάτρου, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπέτυχεν ὁ διευθυντὴς τὸν ἀπέλυσε καὶ ἔκοτε μὲνει ἐδῶ. Τρέχει ἐπάνω κάτω, εἰς τὸν περίπατον, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὠραίος χρησιμεύει ὡς πρότυπον εἰς τοὺς τεχνίτας τῆς Καρράρας.

Ἡ κόμησσα ἔτρεμε, καὶ ἐπειδὴ παρ' ὀλίγον ἐλειποθύμει ἐκάθησεν εἰς θρανίον.

— Βέβαια, ἐπανελάθεν ἡ ξενοδόχος, θὰ σὰς ἔστειλε τοὺς στίχους του.

— Καὶ διὰ τί; ἠρώτησε μὲ ὀρμὴν ἡ κόμησσα.

— Δὲν εἶναι διόλου παράδοξον· ἀντέγραψε μερικοὺς στίχους τοῦ Πετράρχα, τοὺς ὁποίους στέλλει εἰς τὰς κυρίας. Λέγουν ὅτι ζητεῖ νὰ ὠφεληθῆ ἀπὸ τὴν ὠραιότητά του καὶ νὰ κατακτήσῃ καμμίαν νέαν πλουσίαν... ἢ τοῦλάχιστον μεγάλην κύριαν... Πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν Φλωρεντιάν ἡ κόρη τοῦ λόρδου Ε... ὑπανδρεύθη τὸν διδάσκαλόν της τοῦ κυμβάλου· καὶ ὁσάκις ἔρχονται εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν μας Ἀγγελοὶ ὁ Πέτρος...

Ἐνταῦθα ἡ ξενοδόχος ἰδοῦσα ἔντρομος τὴν ὠχρότητα τῆς Κ. Μορελαί διέκοψε τὴν ὁμιλίαν καὶ ἀνέκραξε· — Κυρία!

Ἄλλ' ἡ κυρία εἶχεν ἤδη πέσει ἀναίσθητος!

Θ.

Ἴσως ἔπρεπε νὰ τελειώσω ἐνταῦθα τὴν ἱστορίαν μου λέγων ὅτι ἡ Κ. Μορελαί ἠσθένησε καταληφθεῖσα ἀπὸ πυρετὸν ἢ μᾶλλον ἀπὸ ἔντροπὴν, ἀπὸ τύψιν συνειδήσεως καὶ ἀπὸ ἀπελπισίαν. Οὕτω πως τελειοῦσι συνήθως αἱ μυθιστορίαι καὶ τὰ δράματα. Ἄλλ' ὁ πραγματικὸς βίος σπανίως ἔχει τοιαύτας ἀπλάς καὶ ταχείας καταστροφάς.

Ὁ κόμης ἐλθὼν εὗρε τὴν γυναῖκά του εἰς τὴν κλίνην· ὅτε δὲ ἀνέλαβε τὴν ὑγίαν της ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους καὶ ἀνέλαβε τὸν πρῶτον εἰρηνικὸν βίον της. Μετὰ τὴν τρικυμίαν ἐκείνην, ἡ γαλήνη τῆς οἰκίας ἐφάνη αὐτῇ ἄλλο σωτήριον βάλσαμον. Καὶ μὲν ἐλυπεῖτο διὰ τὴν παρεντροπήν της καὶ ἦτο ἀπραμύθητος, κατέβλεπεν ὅμως πάντα ἀγῶνα ὅπως ἐξιλεώσῃ τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἰδίαν της συνείδησιν.

Οὐδεὶς ἐγίνωσκε τὴν παρεντροπήν της, ἀλλὰ καὶ τὴν μετάνοιάν της οὐδεὶς ἐγνώρισε. Δὲν μετέβαλε μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον τὴν πρῶτην διαγωγὴν, ἦτο ὅμως εὐγενεστέρη καὶ ταπεινότερη ἢ προτοῦ, συγκατέβαινε εἰς τὰς ἀσθενείας τῶν ἄλλων καὶ ἐφέρετο αὐστηροτέρα πρὸς ἑαυτήν.

Ἐὰν δὲ τις περιέργος ἠκολούθει αὐτὴν κατὰ πόδας τὴν αὐγὴν, ὅτε φέρουσα ἔνδυμα ταπεινὸν καὶ τὸ πρόσωπον ἔχουσα κεκαλυμμένον ἐξήρχετο μόνη ἐκ τῆς οἰκίας της, ἤθελεν ἴδει αὐτὴν καταλιπούσαν τὴν ἀριστοκρατικὴν συνοικίαν, εἰσδύουσαν εἰς δρόμους σκοτεινοὺς καὶ στενοὺς, εἰσχωροῦσαν εἰς δυσώδη εἰκήματα, καὶ ἐπισκεπτομένην ἀσθενεῖς καὶ πτωχοὺς καὶ ὄντα ἐξαχρειωθέντα ἐκ τῆς δυστυχίας ἢ τοῦ ἐλαττώματος καὶ ἐλεοῦσαν αὐτὰ οὐ μόνον δι' ἀργυρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγου. Ἐὰν ὁ περιέργος αὐτὸς δὲν ἐβαρύνετο ἤθελεν ἴδει αὐτὴν εἰσερχομένην, ὅτε ἐπέστρεφεν, εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσεσχυομένην μετὰ δακρύων.

Διὰ τοιούτων ἔργων κατεδείκνυεν εἰς ἑαυτὴν πόσον μετενόησεν· ἀλλ' ἐπέζη τιμαρῖα τρομερὰ, ἧτις παρέλυεν ὅλας της τὰς προσπαθείας, ὅλους τοὺς κόπους της, ἢ ἀγάμνησις. Ὅσάκις ὁ σύζυγός της ἦτο τὸ τέκνον της ἐπρόφερε λέξιν ἰταλικήν, ἢ ὁσάκις αὐτὴ ἀνεγίνωσκε τι περὶ Ἰταλίας ἀνεφορῖσεν ὄλη, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ μήποτε φανῆ ἔμπροσθέν της ὁ ἀποτρόπιος Πέτρος.

Ἐξ μῆνας μετὰ ταῦτα φορητὸς ἄμαξα ἐλθούσα ἔφερε βαρὺ κιβώτιον διευθυνόμενον πρὸς τὸν σύζυγόν της.

— Τί περιέχει; ἠρώτησεν ἡ κόμησσα.

— Θὰ ἦναι τὸ ἀγαλλμα...

— Τί ἀγαλλμα;

— Ὡ, ναὶ ἐλησμόνησα· ὅτε ἦτο ἄρρωστη εἰς Σπέσιαν, ὑπῆγα μίαν ἡμέραν νὰ θαυμάσω ἐκ νέου τὴν Καρράραν, καὶ ἰδὼν ἐν ἀγαλλμα Ἀπόλλωνος, τὸ ὁποῖον μὲ ἤρесе πολὺ, τὸ ἠγόρασα καὶ παρήγγειλα νὰ μὲ τὸ στείλουν. Εἶναι αὐτό.

Τοῦτο ἀκούσασα ἡ Κ. Μορελαί, παρ' ὀλίγον ἐλειποθύμει.

— Καὶ τί θὰ τὸ κάμης; ἠρώτησεν.

— Εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν εἶναι μία θέσις, ἡ ὁποία δὲν εἶναι καλὰ στολισμένη· ἐκεῖ θὰ βάλω τὸν Ἀπόλλωνά μου.

— Καὶ θὰ μείνῃ διαπαντός;

— Νὰ ἴδῃς πόσον ὠραία θὰ εἶναι! Πρὸς τούτους θὰ μᾶς ἐνθυμίσῃ τὸ ταξιδιὸν μας.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΕΡΑΕΡΟΥ.

(Τέλος. Ἰδε φυλλάδ. 445.)

Β.

Ἡ γῆ τοῦ ἀνθρώπου κατάστασις εἶναι πιθανῶς τὸ μεταίχμιον δύο κόσμων.

Πάντα ἐν τῇ φύσει συνέχονται μετ' ἀλλήλων· ἡ μία κατάστασις τείνει πρὸς τὴν ἄλλην καὶ προετοιμάζει αὐτήν. Ἄν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἀπεπεράτωσε τὴν ἄλυσιν τῶν γῆινων ὀργανισμῶν ὡς ὁ τελευταῖος καὶ ἀνώτατος αὐτῶν κρίκος, καθίσταται οὕτω μάλιστα ἡ ἀρχὴ νέας τινὸς ἀλύσεως ὑψηλοτέρου γένους ὄντων, περιστῶν τὸν κατώτατον κρίκον αὐτῆς. Οὕτω δὲ ὁ ἄνθρωπος εἶναι κατὰ πιθανὸν λό-

γον ὁ μέσος κρίκος δύο μετ' ἀλλήλων συνεχομένων συστημάτων τῆς δημιουργίας. Καὶ ἐπειδὴ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς οὐδὲν εἶδος ὀργανισμοῦ δύναται πλέον νὰ μεταβῆ, διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ περιδινηθῆ ὀπισθοπορῶν εἰς κύκλον· νὰ ἠρεμῆ δὲ πάλιν ἀδύνατον, ἐπειδὴ οὐδεμία ζῶσα δύναμις ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς ἐνεργοῦ ἀγαθότητος ἠρεμεῖ· διὰ τοῦτο, πρέπει νὰ τῷ ἐπιφυλάττηται βαθμὶς τις καὶ ἐγγυτάτῳ μὲν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τόσον ὑπὲρ αὐτὸν ὑψηλῆ, ὅσον ἐτέρωθεν πάλιν διὰ τῶν εὐγενεστάτων προσόντων πεποικισμένος πλησιάζει εἰς τὴν τάξιν τῶν ζώων. Καὶ ἡ θεωρία αὕτη, ἡ ἐφ' ἀπάντων τῶν νόμων τῆς φύσεως βασιζομένη, παρέχει ἡμῖν μόνη τὴν κλεῖδα τοῦ μυστηρίου τῆς θαυμασίας τοῦ ἀνθρώπου ἐμφανίσεως, καὶ συνάμα τὴν μόνην φιλοσοφίαν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Ἐπειδὴ οὕτως:

Α'. Ἐξηγεῖται ἡ παράδοξος ἀντίφασις, ἐν ἣ ὁ ἄνθρωπος φαίνεται εὐρισκόμενος, ὅτι, δηλαδή, ὡς τι μὲν τῶν ζώων καὶ αὐτὸς ὑπηρετεῖ εἰς τὴν γῆν καὶ προσκολλάται εἰς αὐτὴν ὡς εἰς τὸ αὐτοῦ ἐνδιάτημα· ὡς ἄνθρωπος δὲ, ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸ σπέρμα· τῆς ἀθανασίας, ὅπερ ἀπαιτεῖ ἄλλον τινὰ κῆπον ὅπως βλαστήσῃ. Καὶ ὡς ζῶον μὲν, δύναται νὰ πληροῖ τὰς ἀνάγκας του, ὅθεν καὶ βλέπομεν ἀνθρώπους οἴτινες, ἀρκοῦμενοι μόνον ἐν τῇ κληρώσει αὐτῶν, θεωροῦσιν ἑαυτοὺς εὐδαίμονας ἐν τῇ ἐπιγίῳ ταύτῃ ζωῇ. Ὅσάκις δὲ διώκῃ εὐγενεστέρης τινὸς τάσεως σκοπὸν, εὐρίσκει πανταχοῦ ἀτελεῖς καὶ σμικρότητας. Τὸ εὐγενεστάτον οὐδέποτε ἀπεπερατώθη ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἀγνότατον σπανίως προσεκτίησαστο μονιμότητα καὶ διάρκειαν· ἄρα διὰ τὰς δυνάμεις τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν τὸ θεάτρον τοῦ παρόντος κόσμου εἶναι πάντοτε μόνον ἀσκήσεως καὶ δοκιμασίας τόπος. Ἡ δὲ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου γένους μετὰ τῶν ἀποπειρῶν, τυχῶν, ἐπιχειρήσεων καὶ ἐπαναστάσεων αὐτῆς ἀρκοῦντως τὸ ἀποδεικνύει. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἦλθε σοφός τις, χρηστός τις ἀνὴρ, καὶ ἐσκόρπισε στοχασμοὺς, συμβουλὰς καὶ ἔργα εἰς τὰ ρεύματα τοῦ χρόνου. Ὀλίγα κύματα, ἀνοιχθέντα, ἐσχημάτισαν κύκλους περὶ τῶν ἄλλ' ἢ βία τοῦ χειμάρρου συναπέσφεν αὐτὰ τε καὶ πᾶν ἴχνος τῶν ὀμοῦ, καὶ τὸ κειμήλιον τῶν εὐγενῶν αὐτῶν προθέσεων καταβυθίσθεν ἐχάθη. Μωρῶν γνῶμαι ὑπερίσχυσαν τῶν διδαγμάτων τῶν σοφῶν, καὶ ἄστωι ἐκληρονόμησαν τοὺς πνευματικοὺς θησαυροὺς τῶν οἰκονόμων πατέρων των. Καθὼς δὲ ἡ ἐπὶ γῆς αὕτη τοῦ ἀνθρώπου ζῶν δὲν προπαρεσκευάσθη καταλλήλως πρὸς αἰωνιότητα, ὡσαύτως οὐδὲ ἡ στρογγύλη ἀενάως κινουμένη γῆ ὑπάρχει ἐργαστήριον μονίμων ἀριστοτεχνημάτων, κῆπος ἀειθαλῶν φυτῶν, μέγαρον πρὸς αἰωνίαν ἀπόλαυσιν καὶ διαμονήν. Ἐρχόμεθα καὶ ἀπερχόμεθα. Πᾶσα στιγμὴ μυρίους φέρει καὶ μυρίους

ἀπάγει ἀπὸ τῆς γῆς, ἥτις διὰ τοῦτο εἶναι μόνον ἀ-
 πύλον τι δι' ἀδοιπόρους, πλανήτης, εἰς τὸν ὁποῖον
 σμήνη πτηνῶν καθίπτανται, καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποῖου
 σμήνη πτηνῶν ἀφίπτανται. Τὰ ζῶα ἐν γένει ἀποτε-
 λιοῦσι τὴν ζωὴν των, καὶ ἂν ἀκόμη ἕνεκεν ὑψηλο-
 τέρων σκοπῶν δὲν ἀποτελειοῦσιν αὐτὴν κατὰ τὸν
 ἀριθμὸν τῶν βιωσίμων ἐτῶν, οὐχ ἥττον ἐφθασαν
 εἰς τὸ τέρμα τοῦ προορισμοῦ των, ἐκφαίνουσι πά-
 σας τὰς φυσικὰς των δεξιότητας, καὶ εἶναι ὅποια
 δεόν νὰ ἦναι. Μόνος ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκειται ἐν ἀν-
 τιφάσει πρὸς ἑαυτὸν τε καὶ πρὸς τὴν ἐπιγίγειον ζωὴν:
 ἐπειδὴ ὁ τελειότερος ἀπάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς
 ὑπαρχόντων ὀργανισμῶν εἶναι συνάμα ὁ ἀτελέστα-
 τος κατὰ τὴν ἐτέραν κρείττονα φύσιν αὐτοῦ ἐξετα-
 ζόμενος, καὶ ὅταν εἴ ἀπέρχηται τῆς οἰκουμένης
 πλήρης ἡμερῶν καὶ ζωῆς κεκορησμένος. Τὸ αἴτιον
 δὲ τούτου ἀριδιήλως εἶναι ὅτι ἡ νῦν αὐτοῦ κατάστα-
 σις, οὕσα ἡ τελευταία διὰ τὴν γῆν αὐτὴν, εἶναι συν-
 άμα ἡ πρώτη δι' ἄλλαν τινὰ ὑπάρχον, πρὸς τὴν ὁ-
 ποίαν μόνον ὡς παῖς τις προγυμναζόμενος καὶ πρω-
 τόπειρος ἐνταῦθα παρίσταται, ἥτοι παριστᾷ δύο ἐν-
 ταυτῷ κόσμους, καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν φαινομέ-
 νην διφυΐαν του.

Β'. Γίνεται παράτακα κατάδηλον: ποῖον μέρος
 παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώπων ἐνταῦθα θέλει
 εἶναι τὸ ἐπικρατοῦν; διότι κατὰ τὰ πλείστα ὁ ἄν-
 θρωπος εἶναι ζῶον, πρὸς δὲ τὸν ἀνθρωπισμὸν ἔφερε
 μόνον τὴν ἱκανότητα μετ' ἑαυτοῦ εἰς τοῦτον τὸν
 κόσμον. Ἐν ᾧ κατ' ἄνωγον ἤδη δεόν διὰ πόνων καὶ
 μόχθων οὗτος νὰ ἀναπτύχῃ καὶ διαπλασθῇ ἐν αὐ-
 τῷ. Ἐν ὁπόσον ὀλίγοις δὲ ἀνεπτύχθη κατὰ τὸ προ-
 σῆκον! Καὶ παρὰ τοῖς ἀρίστοις αὐτοῖς πόσον λε-
 πτόν καὶ τρυφερὸν ὑπάρχει τὸ ἐμπεφυτευμένον αὐ-
 τοῖς θεῖον ἄνθος! Ἐφ' ἑρῶ ζωῆς θέλουσι τὰ ζωῶδη
 τοῦ ἀνθρώπου στοιχεῖα νὰ ἄρχωσιν αὐτοῦ, καὶ οἱ
 πλείστοι τὰ ἀφήνουσι τῷ ὄντι νὰ βασιλεύωσιν ἐν-
 τὸς των. Καὶ ταῦτα λοιπὸν τὸν σύρουσιν ἀκατα-
 πύστως πρὸς τὰ ταπεινὰ καὶ χαμαιζήλη, ὅταν τὸ
 πνεῦμα ζητῇ νὰ ἀρθῇ εἰς ὕψη, ὅταν ἡ καρδία ἐπι-
 θυμῇ ἐλεύθερον στάδιον. Καὶ ἐπειδὴ εἰς πᾶν πλά-
 σμα, σῶμα ἔχον καὶ αἰσθήσεις, τὸ παρὸν πάντοτε
 παρίσταται ζωηρότερον ἢ τὸ ἀπομακρυσμένον
 μέλλον, καὶ ὅτι ὀρατὸν ἐπιδρᾷ ἰσχυρότερον ἢ τὸ
 ἀόρατον, διὰ τοῦτο εὐκόλον εἶναι καὶ νὰ μαντεύσω-
 μεν πρὸς ποῖον μέρος θέλει κλίνει ἡ πλάστιγγς, ἡ
 ἀμφότερα τὰ βάρη φέρουσα. Ὀπόσον ὀλίγων ἀγῶν
 ἀγχαλλιάσεων, ὁπόσον ὀλίγων ἀληθῶν γνώσεων καὶ
 ἀμύμων ἀρετῶν εἶναι ἐπιδεκτικὸς ὁ ἄνθρωπος! Ἀλ-
 λά, καὶ ἂν ὀπωσθήποτε εἶναι ἐπιδεκτικὸς τούτων,
 πόσον ὀλίγον συνοικεοῦται μετ' αὐτῶν! Οἱ εὐγενέ-
 στατοι συνδυασμοὶ ἐδῶ κάτω ἐμποδίζονται ἢ παρα-
 θλάπτονται ὑπὸ ταπεινῶν ὄρμων, ὡς καὶ ὁ πλοῦς

τῆς γῆς ὀλοκλήρου ὑπὸ πνοῶν ἐναντίων ἀνέμων, καὶ
 ὁ Πλάστιγγς, εὐσπλάγγως αὐστηρὸς, συνδιέταξε τὰς
 ἀντιθέτους ταύτας ῥοπὰς οὕτως, ὥστε νὰ χαλινοῖ
 καὶ ἀναχαιτίξῃ τὴν μὲν διὰ τῆς δέ, καὶ ἀνατρέφῃ
 τοὺς ἐν ἡμῖν βλαστοὺς τῆς ἀθανασίας μᾶλλον διὰ
 σφοδρῶν ἀνέμων, ἢ διὰ ζεφύρων τερπνῶν. Ὁ πολ-
 λους πειρασμοὺς ὑποστάς ἔμαθε καὶ πολλὰ, ἐν ᾧ ὁ
 ὀκνηρὸς καὶ σχολαῖος οὐδόλως γινώσκει τί ἐγκρατεῖται
 ἐν αὐτῷ, καὶ ἐτι ὀλιγώτερον ἠξέουρι χαίρων πρὸς
 τί ὑπάρχει ἱκανὸς καὶ τί δύναται νὰ πράξῃ. Ὁ βίος
 ἄρα εἶναι ἀγὼν, καὶ τὸ ἄνθος τοῦ ἀγῶνι, ἀθανάτου
 ἀνθρωπισμοῦ δυσἀπόκτητον στέμμα. Ὁ σκοπὸς πρό-
 κείται τοῖς σταδιοδρόμοις εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου,
 καὶ εἰς τοὺς περὶ ἀρετῆς ἀγωνιζομένους ὁ θάνατος
 ἐπιφυλάττει τὸν στέφανον.

Γ'. Ἐὰν λοιπὸν βλέπωσιν ἐφ' ἡμᾶς ὑψηλοτέρας
 φύσεως ὄντα, δύναται νὰ θεωρῶσιν ἡμᾶς, καθὼς
 καὶ ἡμεῖς ἑαυτοὺς, ὡς τὰ ἀμφιθαλῆ καὶ μέσα ἐκείνα
 γένη, δι' ὧν ἡ φύσις μεταβαίνει ἀπὸ ἐνὸς στοιχείου
 εἰς ἕτερον. Ἡ στρουθοκάμηλος ἀτόνωσ κινεῖ τὰς πτέ-
 ρυγας αὐτῆς πρὸς τὸν δρόμον μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ
 πρὸς πτήσιν· διότι τὸ βαρὺ αὐτῆς σῶμα τὴν κα-
 θέλκει πρὸς τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ περὶ ταύτης ὡς καὶ
 περὶ ἐκάστου μεσοφουῶς ὄντος ἐφρόντισεν ἡ ὀργανί-
 ζουσα πάντα μήτηρ φύσις· ἐπειδὴ καὶ τὰ τοιαῦτα
 πλάσματα εἶναι καθ' ἑκαστὰ ἐντελῆ, καὶ φαίνονται
 μόνον εἰς τὴν ὄρασιν ἡμῶν ἀδιάπλαστα καὶ ἀτελῆ.
 Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν
 ἐνταῦθα. Ὅ,τι αὐτῆς ἀδιάπλαστον εἶτι φαίνεται καὶ
 ἀσυντελές, τοῦτο δυσκολεύεται νὰ νοήσῃ ὁ ἐπίγειος
 νοῦς. Ἀλλ' ὑψηλότερα πνεύματα, ἄπερ τὰ ἐνδόμυχα
 καὶ ἄδύτα διορῶσι, καὶ ἤδη πλείονας κρίκους καὶ
 τῆς παγκοσμίου τῶν ὄντων ἀλύσεως βλέπωσιν ἀλ-
 λήλων χάριν ὑπαρχόντας, δύναται μὲν νὰ οἰκτεί-
 ρωσιν οὐχὶ δὲ καὶ νὰ καταφρονῶσιν ἡμᾶς.

Βλέπωσι καὶ νοοῦσι διατί ἄρα οἱ ἄνθρωποι ἐν το-
 σάταις καταστάσεσι δεόν νὰ ἀπέρχωνται ἐκ τοῦ
 κόσμου: νέοι καὶ γέροντες, μωροὶ καὶ σοφοί, ἐν ἡλι-
 κίᾳ πρεσβυτῶν παλιμπαιδῶν γενομένων, ἢ καὶ ὄλως
 ἀγέννητοι· τόσα εἶδη μανίας καὶ ἐκτροπῶν, πάν-
 τας τοὺς βαθμοὺς τοῦ πολιτισμοῦ, πάσας τὰς ἀπο-
 πλανήσεις τῆς ἀνθρωπότητος περιέλαθε διὰ τοῦ νοε-
 ροῦ αὐτῆς ὀρθοκλμοῦ ἢ παντοδύναμος ἀγαθότης, καὶ
 ἔχει ἐναποτεταμμεμένων μεταξὺ τῶν ἀνεξαντλήτων
 ὀπσκαυρῶν τῆς ἱκανὸν βάλσαμον πρὸς ἴασιν καὶ ἐκεί-
 νων εἶτι τῶν πληγῶν, τὰς ὁποίας ἄλλως μόνον ὁ
 θάνατος ἠδύνατο νὰ ἱατρεύσῃ. Ἐπειδὴ δὲ πιθανῶς
 ἢ μέλλουσα ζωὴ ἐκβλαστάνει ἐκ τῆς παρούσης, ὡς
 ἡ νῦν κατάστασις τοῦ ἡμετέρου ὀργανισμοῦ ἐκ τῆς
 ἄλλων κατωτέρων, καθ' ὅμοιον τρόπον ἀναμφιδό-
 λως καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς ὑπάρχει στενωτέρον συνδε-
 δεμένον μετὰ τῆς παρούσης ἡμῶν ὑπάρξεως ἢ ὅσον

φανταζόμεθα. Διότι ὁ εὐγενέστερος ἐκεῖνος κῆπος
 θάλλει μόνον δεχόμενος τὰ φυτὰ, ἄπερ, ἐνταῦθα
 πρότερον φυτευθέντα, ἀνέδωκαν ὑπὸ τὸ τραχὺ αὐ-
 τῶν περικάλυμμα τοὺς πρώτους μικροὺς αὐτῶν βλα-
 στοὺς. Ἐὰν δὲ, ὡς εἶδομεν, ἡ πρὸς τοὺς ὁμοίους εὐ-
 προσηγορία, ἡ φιλία, ἡ ἐνεργὸς συμπάθεια εἶναι ὁ
 κυριώτατος σκοπὸς, πρὸς ὃν ὁ ἀνθρωπισμὸς φαίνεται
 δι' ὅλης τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος ἀνεκἀθεν
 τείνων, τότε πρέπει πάντως τὸ κάλλιστον καὶ ἀν-
 θηρότατον ἄκρον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου νὰ ἀναπτύσσ-
 σῃται ἐκεῖ εἰς τὸ εὐαρεστότατον εἶδος, φθάνων εἰς
 ὕψος, τοῦ ὁποῖου ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐπὶ γῆς σχέσεσι
 ματαίως ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία ἡμῶν. Ὅθεν οἱ ἐν τῇ
 ὑψηλοτέρᾳ ἐκείνῃ τάξει ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀγαπῶσιν
 ἡμᾶς βεβαίως καὶ περισσότερον καὶ ἀγνότερον ἢ ὅσον
 ἡμεῖς νῦν δυνάμεθα νὰ ζητῶμεν αὐτοὺς καὶ ἀγα-
 πῶμεν. Ἐπειδὴ ἐποπτεύουσιν ἄνωθεν τὴν παρούσαν
 ἡμῶν κατάστασιν σαφέστερον· καὶ ἡ στιγμή αὕτη
 τοῦ χρόνου τοῖς φαίνεται παρελθοῦσα, ἄπασαι αἱ
 δυσαρμονίαι ἐκλιποῦσαι, καὶ ἀνατρέφουσιν ἴσως
 ἡμᾶς λάθρα ὡς τοὺς συμμετόχους τῆς μακαριότητός
 των καὶ τοὺς μέλλοντας ἀδελφοὺς καὶ συνεργάτας
 των. Ἐν εἴτι βῆμα πρὸς τὰ πρόσω: καὶ τὸ ἐστενο-
 χωρημένον πνεῦμα δύναται ἐλευθερώτερον νὰ ἀνα-
 πνεύσῃ, καὶ ἡ τετραυματισμένη καρδία ἀνεβρώσθη.
 Ἐκεῖνος δὲ βλέπουσι τὸ βῆμα τοῦτο ἐγγὺς νὰ γείνη,
 καὶ βοηθοῦσιν ἰσχυρῶς τὸν ὀλισθαίνοντα πρὸς αὐτοὺς
 ἐκεῖσε ἄνω!

Δ'. Ἀν δύναμαι ἄρα νὰ φαντασθῶ ὅτι, ἀφοῦ
 ἄπαξ εἴμεθα μεσοφουῆς τι γένος μεταξὺ δύο τάξεων
 ὄντων καὶ, τρόπον τινά, οἱ μέτοχοι ἀμφοτέρων, ἢ
 μέλλουσα κατάστασις θέλει ἀπέχει τόσον ἀπὸ τῆς
 παρούσης καὶ δύναται νὰ ἦναι τι πάντως ἀνεξιχνί-
 αστον καὶ ἀνεκφραστον, ὡς τὸ ζωῶδες ἐν τῷ ἀν-
 θρώπῳ στοιχεῖον προθύμως κλίνει νὰ πιστεῦσῃ
 μᾶλλον δὲ μοὶ μένουσιν ἀκατάληπτοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ
 τοῦ ἡμετέρου γένους πρόοδοι τινες καὶ ἐπιτυχίαι
 συμβᾶσαι δῆπου ἄνευ ἀνωτέρας τινὸς ἐπιδράσεως.
 Ὅτι π. γ. ὁ ἄνθρωπος ἀφ' ἑαυτοῦ προήχθη εἰς τὴν
 ὄδον τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἄνευ ὑψηλοτέρας χειρα-
 γωγίας ἐφευρε τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν πρώτην ἐπι-
 στήμην, μοὶ φαίνεται ἀνεξήγητον, καὶ τόσον ἀνε-
 ξηγητότερον ὀσημέραι, ὅσον μακροχρονιωτέρα προ-
 υποτίθεται ἢ ἀκαλλιεργητος καὶ τραχεῖα, ζωῶδης
 αὐτοῦ κατάστασις. Ἀναμφιδόλως θεῖα τις οἰκονομία
 ἐκυβέρνησε τὸ ἀνθρώπινον γένος ἅμα τῇ γενέσει του,
 καὶ τὸ ὠδήγησεν εἰς τὸ στάδιόν του κατὰ τὸν εὐ-
 χειρέστατον αὐτῷ τούτῳ τρόπον. Ὅσῳ πλέον ὄμως
 ἠσκούντο βαθμηδὸν αἱ ἀνθρώπινα δυνάμεις, τόσῳ
 ὀλιγώτερον ἐδέοντο ἐν μέρει τῆς ὑψηλοτέρας ἐκείνης
 ἀντιλήψεως καὶ συνδρομῆς, ἢ τόσῳ ὀλιγώτερον ἐπι-
 δεκτικαὶ αὐτῆς ἀποκαθίσταντο· ἂν καὶ ἐν ὑστέροις

χρόνοις τὰ μέγιστα ἐπὶ γῆς κατωρθώθησαν δι' ἀνε-
 ξηγήτων περιστάσεων ἢ συνωδούθησαν κἂν ὑπὸ τού-
 των. Καὶ νόσοι δὲ πολλάκις ἐχρησίμευσαν πρὸς τὴν
 σκοπὸν τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προαγωγῆς.
 Ἐπειδὴ, ὅταν τι τῶν ὀργάνων ἀπολέσῃ τὴν πρὸς
 ἄλλα σχέσιν του καὶ οὕτω καταστῇ ἄχρηστον πρὸς
 τὸν συνήθη κύκλον τῶν τῆς ἐπιγίγειου ζωῆς ἐνεργειῶν,
 φαίνεται φυσικὸν νὰ τρέπῃται ἢ ἐνδόμυχος ἀκίμα-
 τος δύναμις πρὸς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, καὶ νὰ
 δέχεται ἴσως ἐκείθεν ἐντυπώσεις, τῶν ὁποίων ὁ κα-
 νονικῶς ἔχων ὀργανισμὸς οὐτε ἐπιδεκτικὸς ἦτον
 ἀλλ' οὕτε καὶ χρεῖαν εἶχεν. Ὅπως δὲ καὶ ἂν ἔχη,
 διαχωρίζει βεβαίως εὐεργετικὰς τις πέπλος τοῦτον
 τὸν κόσμον ἀπ' ἐκείνου, οὐδὲ μάρτην καὶ ἄνευ λόγου
 τινὸς βασιλεύει τοσαύτη σιγὴ καὶ ἡσυχία περὶ τοὺς
 τάφους τῶν νεκρῶν. Ἀλλ' ὁ κοινὸς ἄνθρωπος, ὁ τὴν
 πεπατημένην καὶ συνήθη ὄδον τοῦ βίου διαπορευό-
 μενος, κρατεῖται πόρρω ἐντυπώσεων, ὧν καὶ μία
 μόνη ἤθελε συνταράξει καὶ ἀνατρέψει ὀλόκληρον τὸν
 κύκλον τῶν ἰδεῶν του καὶ καταστήσει αὐτὸν ἄχρη-
 στον πρὸς τοῦτον τὸν κόσμον. Καὶ πάλιν οὐδὲ πί-
 θηξ τις μιμούμενος ὄντα ὑψηλότερα προωρίσθη νὰ
 ἦναι ὁ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος.
 Ἀλλὰ, καὶ ὅταν ἀκόμη ἄλλοθεν ποθεν ὀδηγηταί,
 νὰ διατελῇ ἐν τῇ εὐαρέστῳ πλάνῃ: ὅτι αὐτὸς οὗτος
 μόνος ἐνεργεῖ. Ἴνα μὲν μάλιστα ἀναπεπυμένους καὶ
 δεκτῆρῃ τὴν εὐγενῆ ὑπερηφάνειαν, ἐφ' ἧς φαίνεται
 ἐρεϊδόμενος ἄπας αὐτοῦ ὁ προορισμὸς, δὲν τῷ ἐπε-
 τράπη ἢ θεὰ ὄντων εὐγενεστέρων. Ἐπειδὴ πιθανῶς
 ἠθέλωμεν καταφρονῆσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐὰν ἐγνωρίζο-
 μεν ἐκεῖνα. Ἄρα δεόν ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ δοιρᾷ τὴν
 μέλλουσαν αὐτοῦ κατάστασιν, ἀλλὰ νὰ πιστεῦσῃ ὅτι
 θέλει εἰσελθεῖ εἰς αὐτήν.

Ε'. Ὀπωσθήποτε εἶναι πάντως βέβαιον ὅτι ἐν
 ἐκάστη τῶν δυνάμεων του ἐγκρατεῖται τι ἀτελεύτητον,
 ὅπερ ἐνταῦθα μόνον δὲν δύναται νὰ ἀναπτύχῃ, διότι
 πιέζεται ὑπὸ ἄλλων δυνάμεων, αἰσθημάτων καὶ ὀρ-
 μῶν ζωῶδων, καὶ χάριν τῶν πρὸς τὴν ἐπιγίγειον ταύ-
 την ζωὴν ἀπαιτουμένων διατελεῖ, οὕτως εἰπεῖν,
 δεδεδεσμευμένον. Ἀλλὰ παραδείγματά τινα ἐνεργειῶν
 τῆς μνήμης, τῆς φαντασίας καὶ αὐτοῦ τοῦ προορα-
 τικοῦ καὶ προαισθητικοῦ ἀπεκάλυψαν θαυμάσια ἐκ
 τοῦ ἐν ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ κατακεκρυμμένου θη-
 σαυροῦ. Καὶ τοιούτων ἐνεργειῶν οὐδὲ τὰ αἰσθητή-
 ρια αὐτὰ εἶναι πάντως ἄμοιρα. Ὅτι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ
 πλείστον νόσοι καὶ διάφορα ἐλαττώματα ἐξέφηναν
 τοὺς θησαυροὺς τούτους, τοῦτο οὐδαμῶς μεταβάλλει
 τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος, διότι αἱ δυσκα-
 ναλογίαι μάλιστα ἀπυτοῦντο, ἵνα, αὐξήσεως πως
 τῆς ἐλευθέρας ἐνεργείας, ἐκφανθῇ ἢ ὑπολανθάνουσα
 δύναμις. Ἡ δὲ ἐκφρασις τοῦ Λεϊβνιτιοῦ ὅτι: ἡ ψυχὴ
 εἶναι σύμπικτος τοῦ κόσμου κάτοπτον, ἐμπεριέχει

ἴσως ἀλήθειαν βαθύτεραν ἢ ὅσον συνήθως οἱ ἄνθρωποι εὐρίσκουσιν ἐν αὐτῇ. Ἐπειδὴ τῶντι αἱ δυνάμεις ὁλοκλήρου κόσμου φαίνονται κρυπτόμεναι ἐν τῇ ψυχῇ, δεομένη μόνον ἀρμοδίου ὀργανισμοῦ, ἡ καὶ σειρὰς ὅλης ὀργανισμῶν καταλλήλων, ἵνα δείξῃ ἐνεργούς καὶ ἐξασκήσῃ αὐτάς. Καὶ ὁ πανάγαθος δὲν θέλει τὴν στερήσει τῶν ὀργανισμῶν τούτων, διὰ καὶ τὴν χειραγωγῆ καὶ διευθύνει ὡς εἴ ἦτο παιδίον, προπαρασκευάζων αὐτὴν βαθμηδὸν πρὸς πλησμονὴν διηλεκτικῶν ἀξουσῶν ἀπολαύσεων, καὶ ἀφῆτων ἐν ταῖς ἀγαλαῖς τῆς τερπνῆς πλάνης, ὅτι μόνη ἀναπτύσσει τὴν αἴσθησιν καὶ τὰς δυνάμεις τῆς. Καὶ ἀπὸ τοῦδε δὲ ἐτι χῶρος καὶ χρόνος εἶναι κεναὶ λέξεις δι' αὐτὴν, καίπερ ἐν δεσμοῖς διατελοῦσαν μετροῦσι δὲ καὶ σημαίνουσι μόνον σχέσεις τοῦ σώματός τῆς, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς ἐνούσης αὐτῇ δυνάμεως, ἥτις δεικνύεται ἀνεξάρτητος ἀπὸ παντός χῶρου τε καὶ χρόνου, ὅποταν ἐν τῇ πληρεστάτῃ ἐνδομύχῳ αὐτῆς φαιδρότητι ἐνεργῇ. Μὴ φροντίζε λοιπὸν νὰ μάθῃς τὸν τόπον καὶ τὴν ὥραν τῆς μελλούσης ὑπάρξεώς σου. Ὁ φωτίζων τὴν ἡμέραν σου ἥλιος σοὶ ὀρίζει τὴν ἐπὶ γῆς διατριβὴν καὶ ἐνασχόλησίν σου, ἀμαυρῶν σοὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἅπαντας τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. Ἀλλὰ, δύνοντας ἐκεῖνου, ὁ κόσμος περὶσταται ὑπὸ τὴν μεγαλοπρεπεστέραν ὄψιν του. Ἡ ἱερὰ νύξ, ἐν ἧ πρὶν ποτε ἔκλεισε ὡς ἐν σπαργάνοις ἐντετυλιγμένος καὶ πάλιν ποτὲ ἐντετυλιγμένος ὁμοίως θέλεις κείσθαι, καλύπτει τὴν γῆν σου διὰ σκιῶν καὶ σοὶ ἀνοίγει ἀντ' αὐτῆς εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ λάμποντα βιβλία τῆς ἀθανασίας. Ἐκεῖ εὐρίσκονται τόποι κατοικήσιμοι, κόσμοι καὶ χῶροι.

*Λάμπονσι πάντη νεαροὶ
Κ' αἰῶνων παρελθόντων.*

*Τίς ποτε χρόνος ἀμαυροῦ
Τὸ φῶς τῶν παρεῶν τῶν;*

*Ἀλλὰ τὸ πᾶρ ἐπὶ τῆς γῆς
Παρέρχεται καὶ φθίνει,
Χαρὰς καὶ δόξης καὶ τιμῆς
Οὐδ' ἔχρος θέλει υφίξει.*

Καὶ ἡ γῆ αὐτὴ δὲν θέλει εἶναι πλέον, ἐν ᾧ σὺ θέλεις ὑπάρχει ἐτι καὶ ἀπολαύει ἐν ἄλλοις ἐνδικαιτήμασι καὶ ὀργανισμοῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δημιουργίας του. Ἐπ' αὐτῆς ἀπῆλαυσε ἱκανῶν ἀγαθῶν. Ἐπ' αὐτῆς προσέλαθε τὸν ὀργανισμὸν ἐκεῖνον, ἐν ᾧ, ὡς υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἐδιδάχθη νὰ ἀτενίζῃ τὰ ὄμματα εἰς τὰ περὶ καὶ τὰ ὑπὲρ σὲ αὐτόν. Ζήτει λοιπὸν καὶ σπουδάζε πῶς νὰ τὴν καταλίπῃς χαίρων, καὶ εὐλόγει αὐτὴν ὡς τὸν λειμῶνα, ὅπου διεσεκέδαζες παίζων ὡς τρόφιμος παῖς τῆς ἀθανασίας, καὶ ὡς τὸ σχολεῖον, ἔνθα διὰ χαρᾶς καὶ λύπης ἀνετράφη καὶ ἠνδρώθη. Οὐδὲν πλέον δικαίωμα ἔχεις ἐπ' αὐτῆς,

καθὼς καὶ αὐτὴ οὐδὲν πλέον δικαίωμα ἔχει ἐπὶ σοῦ. Ἐστεμμένος λοιπὸν διὰ τοῦ στεφάνου τῆς ἐλευθερίας καὶ περιεζωσμένος τὴν ζώνην τοῦ οὐρανοῦ, θές φαιδρὸς τὴν ὁδοιπορικὴν σου βακτηρίαν περαιτέρω!

Καθὼς ἄρα τὸ ἄνθος ὑφίστατο καὶ ἀνατεταμένην ἔχον τὴν μορφήν του ἐνέκλειεν ἐν ἑαυτῷ τὸ βασίλειον τῆς ὑποχθονίου, ἀζωογονήτου ἐτι πλάσεως, ἵνα ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ ἡλίου ἀπολαύσῃ τῆς πρώτης ζωῆς· οὕτως ἴσταται ὑπὲρ πάντα τὰ πρὸς γῆν τὴν κεφαλὴν των κλίνοντα πλάσματα ὁ ἄνθρωπος ὀρθιος. ἴσταται βλέπων βλέμμα ὕψος ἀποπνεῶν καὶ ἀνυψωμένας ἔχων τὰς χειρὰς του, ὡς υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ οἴκου, τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς του προσμένων.

(Ἐκ τῆς Γερμανικῆς ὑπὸ ΦΗΜΙΟΥ.)

ἩΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ἘΝ ΑΜΕΡΙΚῃ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἰδε ἀριθ. 445.)

Ἄν ἐγίνωσκον αἱ γυναῖκες πᾶσαν τὴν ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν ἐπιβρόχον αὐτῶν, θὰ ἐκόμπάζον βεβαίως καὶ δὲν θὰ ἐκρύπτον μετὰ τῶσάυτης ἐπιμελείας τὰ ἴδια προτερήματα. Κατ' εὐτυχίαν ὁμοῦ τῶν ἀνδρῶν θέλουσαι ν' ἀναφανῶσιν ἐτι μᾶλλον ἐλαττοῦσι πολλάκις τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Ἀποστρεφόμεναι τὸ ἀληθές περιβάλλουσι διὰ κριολίνας οὐ μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ τὴν καρδίαν, δι' ἧ καὶ σωζόμεθα ἐνίοτε.

Τοιαύτη δὲ καὶ τῶσάυτη ἡ ἀφοσίωσις τῶν ἐξ Εὐρωπαϊκῶν γυναικῶν πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, ὡς τε δὲν σφάλλομεν λέγοντες ὅτι πᾶσαι εἶναι ἰατρίναι. Ὁμολογητέον ὁμοῦ ὅτι ἡ θῆρα τῶν ταλαιπώρων μεσημβρινῶν πόλεων ἐπικρατοῦντος τοῦ κιτρίνου πυρετοῦ μαλάσσει καὶ τὰς σκληροτέρας καρδίας· διότι δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἴδῃ τις οἰκογένειαν ὁλόκληρον ἐκλιποῦσαν ἐντός τινων ἡμερῶν. Πρὸ τινων ἐτῶν οὔτε τίς νὰ θάψῃ τοὺς νεκροὺς εὐρίσκειτο εἰς τὴν Νέαν Αὐριλίαν καὶ τὴν Ὀξφόρδην. Τρομερώτατα ἐπεισόδια συνέβησαν τὸ δυστυχῆς ἐκαῖνο ἔτος. Αἱ ἐφημερίδες εἶχον παύσει νὰ ἐκδίδωνται δι' ἑλλειψίν τυπογράφων· οἱ κάτοικοι ἐφευγον σωρηδὸν, καὶ μόνον πτωχοὶ ἔμνον καὶ τινες ἐξόχως φιλόανθρωποι. Ἱερεῖς φροντίζοντες μᾶλλον περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ σώματος ἢ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐκλείον τοὺς ναοὺς καὶ ἐφευγον, καὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἐδραπέτευσον. Συνέβησαν δὲ, ὡς λέγουσι, σκηναὶ κατασπαράττουσαι τὴν καρδίαν· οἰκογενειάρχης τις μείνας μόνος ἠναγκάσθη νὰ ἐνταφιάσῃ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ δύο τέκνα αὐτοῦ. Ἡ νόσος ἐκλείπει ἐν καιρῷ χειμῶνος καὶ ἐπανέρχεται τῇ τῷ θέρος.

Βεβαίως ἀπαιτεῖται πολλὴ γενναϊότης ὅπως ἀποκαταστή τις εἰς τινὰ μέρη τῶν μεσημβρινῶν πολιτειῶν, ἂν καὶ εἰς αὐτάς ὁ βίος εἶναι καὶ εὐκόλος καὶ εὐχάριστος. Πάντα τὰ εἶδη τῆς βιομηχανίας ἀμαζύουσι καὶ οἱ μισθοὶ εἶναι πλοῦσιοι. Τὰ ἀργυρὰ νομίσματα κυκλοφοροῦσιν εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν ὅπως τὰ χάλκινα εἰς τὴν βόρειον.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ μάλιστα οἱ κάτοικοι τῆς Λουισιάνης εἶναι τὰ μέγιστα φιλόνοικοι. Αἱ μονομαχίαι αὐτῶν εἶναι περίφημοι. Μονομαχοῦσι διὰ καρβινῶν ἐντός δασῶν ὅπου κυνηγοῦσιν, ἢ δι' ἐγχειριδίων ἢ καὶ πιστολίων δεκάκις βαλλόντων. Ἀφοῦ πυροβολήσωσιν ἕκαστος δεκάκις, ἐὰν δὲν τραυματισθῶσιν ὀρμῶσι ξιφῆρες καὶ ἀλληλοσφαγοῦνται. Ἐνίοτε καὶ καθ' ὁδὸν εἰς τὴν Νέαν Αὐριλίαν προσβάλλονται διὰ πολυκάνων. Εἰς δὲ τὰ bar-rooms περὶ ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὸν μυελὸν χωρὶς πολλῶν περιφράσεων. Ὀφελούμενοι ἀπὸ τοῦ ἀγρίου ἐκεῖνου νόμου ὅστις, ἐπὶ προσφάσει προσωπικῆς ἀμύνης, ἐπιτρέπει εἰς πάντα νὰ φονεύῃ τὸν κτυποῦντα ἢ ἀποπειρώμενον νὰ κτυπήσῃ αὐτόν, ἐλεσνοὶ τινες προκκλοῦσι τοὺς ξένους καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτούς. Ὀνομάζουσι δὲ τὴν πράξιν αὐτὴν ἐξαφρίζουσι τὸν ξένον. Ἐνίοτε ὁμοῦ καὶ αὐτοὶ ἐξαφρίζονται ὑπὸ τῶν ξένων.

Γάλλος τις πρὸ μικροῦ ἐλθὼν εἰς Νέαν Αὐριλίαν εἰσῆλθεν εἰς bar-room καὶ ἐζήτησε ζῦθον.

Ἐνῶ δὲ ὁ ὑπηρέτης ἐλθὼν ἀπέθετο εἰς τὴν τράπεζαν αὐτόν, ἄγνωστός τις ἀρπάσας ἐρρόφησεν αὐτόν χωρὶς καὶ νὰ εἴπῃ λέξιν.

— Δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σὰς γνωρίζω, κύριε, εἶπεν ὁ Γάλλος ἀπορῶν διὰ τὸ τόσον θάρρος.

— Οὐτ' ἐγὼ, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

— Διὰ τί λοιπὸν ἐφέρθητε τόσον ἀτόπως;

— Διότι δὲν με ἀρέσεις, ἐνόησες;

— Πρόσεξε, κύριε, εἶπεν ἀταράχως ὁ Γάλλος. Ἐἶμαι ἄνθρωπος ζῶν με τὸν κόπον μου· δὲν ἀγαπῶ νὰ προσβάλλω κανένα, ἀλλὰ καὶ δὲν ὑποφέρω νὰ με προσβάλλῃ ἄλλος. Σὲ συγχωρῶ τὴν φορὰν αὐτὴν. Παλληκάρη, φέρε με ἐν ἄλλο ποτήριον ζῦθου.

Ὁ ἄγνωστος χωρὶς ν' ἀποκριθῇ ἀνέμενε τὸν δευτερον ζῦθον, τὸν ὅποιον ἀρπάσας ὡς καὶ τὸν πρώτον ἔπιεν ὀλίγον καὶ ἔχυσε τὸ ἐπίλοιπον.

Ὁ Γάλλος ἀγανακτήσας ἠτοιμάσθη νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ ἀγνώστου· ἀλλὰ τις παρῶν ἐκεῖ, ἀνέστειλεν αὐτὸν εἰπὼν·

— Στάσου, κύριε, ἂν θέλῃς νὰ μὴ χαθῇς· ἢ θὰ σὲ φονεύσῃ ἀμέσως ἢ θὰ σὲ προσκλέσῃ εἰς μονομαχίαν· εἶναι ὁ περιφημότερος μονομάχος τῆς Λουισιάνης· τραβᾷ καὶ καρβινῶν, καὶ πιστόλι, καὶ σπαθὶ καὶ ξίφος καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ὄπλων. Ἐφόνευσεν ἔως τώρα τριαντατέσσαρα ἀνθρώπους καὶ ἐπλήρωσε πλέον τῶν ἐξήκοντα.

— Ὅσα λέγεις, κύριε, καταπραῖνουν τὸν θυμὸν μου.

— Δὲν εἶναι τρομερὰ;

— Ἐξ ἐναντίας με καθουχάζουν ἐντελῶς.

Μετὰ τὸν μικρὸν τοῦτον διάλογον ὁ Γάλλος ἐπλησίασεν εἰς τὸν ἀναιδῆ ἀντίπαλον αὐτοῦ, ὅς τις ἠτένιζεν αὐτὸν σκωπτικῶς, καὶ εἶπεν·

— Ἄκουσε, κύριε, ἔχω σήμερον καλὴν διάθεσιν καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τὴν χαλάσω. Ἐπιες δύο ποτήρια ζῦθου, εἶναι ἀρκετὰ· τῶρα θὰ πῶ καὶ ἐγὼ. Ἐλπίζω δὲ ὅτι ἡ συγκτάβασίς μου θὰ σὲ κάμῃ νὰ μετανοήσῃς διὰ τὸ κακὸν σου φέρσιμον καὶ ὅτι θὰ φερθῆς εὐγενέστερα. . . Παλληκάρη, φέρε με ἄλλον ζῦθον.

Τρέμων ὁ ὑπηρέτης ἔφερε τρίτον ποτήριον, διότι προέβλεπεν ὅτι θὰ ἦτο τὸ ποτήριον τῆς καταστροφῆς· καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον, διότι μόλις ἀπέθετο εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ὁ τρομερὸς Ἀμερικανὸς λαβὼν ἔχυσεν τὸν ζῦθον.

Ἄλλ' ὁ Γάλλος ταχύτερος καὶ τίγριδος ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατέφερε διὰ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν εἰς τε τὸ στήθος καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοιαύτας πληγὰς, ὥστε κλονηθεὶς ἔπεσεν ἀναισθητός. Ὁ Γάλλος τότε λαβὼν ἠσύχως ἀπὸ τοῦ θυλακίου αὐτοῦ ἐπισκεπτήριον ἐκόλλησεν αὐτὸ εἰς τὸ στήθος τοῦ πεσόντος καὶ εἶπε πρὸς τοὺς περιεσῶτας·

— Ἐάν τις ἐξ ὑμῶν ἦναι φίλος τοῦ ἀνθρώπου τούτου τὸν εἰδοποιῶ ὅτι εὐρίσκουμι καθ' ἐκάστην εἰς τὴν οἰκίαν μου ἀπὸ τῆς ὀγδόης μέχρι τῆς ἐνδεκάτης ὥρας τῆς πρωῆς. . . Παλληκάρη, φέρε με ζῦθον.

Τὴν φορὰν ταύτην οὐδεὶς ἤρπασε τὸ ποτήριον· ἀφοῦ δὲ ἐπιεν ἐπλήρωσε καὶ τὰ τέσσαρα καὶ ἀνεχώρησεν ἀφείς ἐκπληκτον τὸ ἀκροατήριον.

Ὅτε δὲ ἀνεσθῆκωσαν τὸν πληγωθέντα εἶδον ὅτι εἶχε συντετριμμένως δύο πλευράς καὶ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν σχεδὸν καταστραμμένον. Τὸ δ' ἐπισκεπτήριον τοῦ Γάλλου ἔγραφε ταῦτα· « Λουκιανὸς Πετι ἐκ Παρισίων, καθηγητῆς πυγμαχίας, ποδομαχίας, ξιφομαχίας καὶ βραβδομαχίας. »

Ἐνα ἡμισὺν μῆνα ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Γάλλος ἤκουσε κρουομένην τὴν θύραν αὐτοῦ, καὶ εἶδεν ὀρμήσαντα εἰς τὸ δωμάτιον ἄνθρωπον προσφάτους πληγὰς ἔχοντα εἰς τὸ πρόσωπον.

— Μὲ γνωρίζεις; ἠρώτησεν ὀργίλως ὁ εἰσελθὼν τὸν καθηγητὴν.

— Ἀξιόλογα! ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· τί προστάξεις;

— Ἐρχομαι νὰ σὲ φονεύσω. Ὁμολογῶ ὅτι σὲ προσέβαλα· σὲ δίδω τὴν ἄδειαν νὰ ἐκλέξῃς ὅποιον ὄπλον θέλεις, ἀμέσως ὁμοῦ διότι δὲν βλέπω τὴν ὄρην νὰ σὲ ἰδῶ ἐξαπλωμένον. Ἡζεύρω ποῶς εἶσαι καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἀίσθηθῶ διπλασίαν χαρὰν ὅταν σοῦ

συντριψώ τὸ κρανίον ἢ σοῦ διαπεράσω τὸ στῆθος. Πλὴν γρήγορα, ὁ καιρὸς περνᾷ καὶ μὲ φαίνεται ὅτι παραπολὺ ζῆς.

— Ἄκουσέ με, κύριε, ἄς δριμύλωμεν ὀλίγα καὶ σωστά καὶ χωρὶς θυμὸν, καὶ τότε νομίζω ὅτι δὲν θὰ μείνωμεν ἀσύμφωνοι. Σὺ μὲν ἔπιες τὸν ζύθον μου ἐγὼ δὲ σ' ἔδειρα. Δὲν θέλω νὰ σὲ φονεύσω σήμερον ὅπως δὲν ἤθελα καὶ πρὸ σαρανταπέντε ἡμερῶν, ὅτε ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν μου νὰ τὸ κάμω. Σὲ βεβαιῶ ὅμως ὅτι ἂν μὲ βιάσης νὰ μονομαχήσωμεν θὰ πέσης καὶ δὲν θὰ σηκωθῆς καὶ δευτέραν φοράν.

— Ἄ! ἄ! τὸ νομίζεις! θὰ ἰδῶμεν. Ἐν τοσοῦτῳ διάβασε τοῦτον τὸν κατάλογον· τριαντατέσσαρας ἐφόνευσα καὶ ἐβδομηνταπέντε ἐπλήγωσα, καὶ τότε εἰπέ με ἂν ἄνθρωπος ὡς ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ φοβηθῶ ἕνα Petit.

— Λοιπὸν τὸ θέλεις ἄφρευκτα.

— Ἀφρευκτότατα. . . Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ βάλῃς τὰ καλά σου φορέματα. . . Βάλε τὰ χειρότερα. . . Ἐἵμαι οἰκονόμος ἐγὼ.

— Ἄφες τα αὐτὰ, εἶπεν ὁ Γάλλος. Ἐκλέγω τὸ ξίφος.

— Καὶ μάρτυρας;

— Τοὺς ἐδικούς σου. Ἐμπρός.

— Ἐμπρός.

Ὁ Ἀμερικανὸς ἦτο σπάνιος ξιφομάχος, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ τὴν ἀταραξίαν τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ ἡ μάχη. Μετὰ μικρὸν ὁ Γάλλος ἐπλήγωσεν αὐτὸν ἐλαφρὰ εἰς τὸν βραχίονα· ἀλλ' ἐκεῖνος ἰδὼν τὸ αἷμα ἐγένετο ἔξω φρενῶν.

— Ἐπληγώθης, εἶπεν ὁ Γάλλος, ἡ τιμὴ ἱκανοποιήθη, ἄς παύσωμεν.

— Διόλου, ἀνεβόησεν ὁ ἄλλος, μέχρι θανάτου.

— Γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου, ἀπεκρίθη ὁ καθηγητῆς, καὶ διεπέρασε τὸ στῆθος τοῦ ἀντιπάλου.

— Ἄχρεε! ἀνεκραξέ πίπτων ὁ Ἀμερικανὸς, θὰ μὲ τὸ πληρώσης. Ἐνεκα τοῦ φόνου τούτου ὁ Λουκιανὸς Πετι ἐγένετο ὀνομαστός, ὡς ἀπαλλάξας ἰδίως τὴν κοινωνίαν τοιοῦτου ἐκτρώματος.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι πᾶσαι αἱ μονομαχίαι ἐπίσης τραγικαὶ ὡς ἡ ἀνωτέρω· γίνονται καὶ τινες κωμικαὶ ὡς ἡ ἐξῆς.

Ἐντιμὸς τις ἔμπορος τῆς Νέας Αὐρηλίας ἠλθέ ποτε εἰς λόγους μετὰ τινος ἄλλου ἐμπόρου ἐπίσης ἐντίμου· ἀμφότεροι δὲ ἀπεφάσισαν νὰ μονομαχήσωσι τὴν ἐπιούσαν. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔρις ἐγένετο μετὰ τὸ γεῦμα, καθ' ἃ εἶχον ἀναγαργαρίσει ἀρκετὰ ποτήρια οἴνου.

Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον ὁ προκαλέσας τὴν μονομαχίαν ἐσκέφθη ὅτι ἦτο γελοῖον νὰ φονευθῆ διὰ τοσοῦτῳ μικρὰν ἔριδα. Διὸ, ἀφοῦ ἀναπολήσας διαφόρους τρόπους ὑπεκφυγῆς ἐνόμισεν ὅτι εἰς ἐξ αὐτῶν

ἔδιδε καὶ εἰς τοὺς δύο δίκαιον, μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀντιπάλου.

— Κύριε, εἶπεν, ἡ μεταξὺ μας μονομαχία ἐγένετο ἀναγκαία. . .

— Ἀπαραίτητος, ὑπέλαβεν ὁ ἄλλος.

— Ἀπαιτῶ νὰ γίνῃ ἀμέσως.

— Κ' ἐγὼ ὁμοίως.

— Ὅμως περίστασις τις πολλὰ σημαντικὴ μὲ ἀναγκάζει, ὡς εὐκόλως θὰ τὸ ἐνοήσετε, νὰ ἀναβάλω τὴν μονομαχίαν. Εἶμαι ὑπανδρευμένος. . .

— Κ' ἐγὼ, κύριε, ἐπίσης.

— Δὲν παραπονοῦμαι, διότι εἶναι περιττόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ σύζυγός μου δὲν ἔχει υγιάν πολλὰ στερεὰν, εὐρίσκεται δὲ καὶ εἰς θέσιν τῆς ὁποίας τὸ ἐνδιαφέρον ἐξογκοῦται καθ' ἡμέραν, ἀναγκάζομαι νὰ τὴν οἰκονομῶ. Ἐννοεῖτε λοιπὸν ὅτι θὰ ἦτον ἀπάνθρωπον νὰ ἐκθέσω τὴν ζωὴν τῆς εἰς κίνδυνον, ἀφοῦ μάλιστα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μονομαχίας ἐνδέχεται ν' ἀποβῆ ὀλέθριον. Δυσκολεύεσθε νὰ συγκατατεθῆτε εἰς μικρὰν ἀναβολὴν, ἡ ὁποία ἄλλως τε καὶ θὰ εἶναι σύντομος, ὅτε θὰ ἠμπορέσω νὰ μονομαχήσω χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ὁ κίνδυνος τὸν ὁποῖον σὰς ὑπέδειξα;

— Μετὰ χαρᾶς, κύριε, καθ' ὅσον ὡς πατὴρ οἰκογενεῖας ἐπαινῶ καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν φρόνησίν σας.

Μετὰ τὸν διάλογον αὐτὸν ὁ ἔμπορος ἐχαίρετις καὶ ἀνεχώρησε.

Τέσσαρας μῆνας μετὰ ταῦτα ὁ προνοητικὸς αὐτὸς σύζυγος ἐγένετο πατὴρ υἱοῦ, τὸν ὁποῖον ἐνηγκαλίσθη φοβούμενος ὅτι δὲν θὰ τὸν ἴδῃ πλέον, καὶ συγχρόνως ἐλθὼν εἶπε πρὸς τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἔτοιμος.

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη οὗτος· ἀλλὰ ἰδοὺ τί συμβαίνει. Πρὸ τεσσάρων μηνῶν ἤμην ἐλευθερός, σήμερον ὅμως ὄχι. Ἐπαθα ὅ,τι καὶ σεῖς ἐπάθετε· ἡ σύζυγός μου εὐρίσκεται εἰς τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως θέσιν εἰς τὴν ὁποῖαν ἦτον καὶ ἡ ἐδική σας.

— Πῶς καὶ ἡ σύζυγός σας ἐπίσης εἶναι. . .

— Μάλιστα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀναγκάζομαι νὰ ζητήσω ἀναβολὴν.

— Τὴν ὁποῖαν διὰ πολλοὺς λόγους παραδέχομαι χαίρων, ἀγαπητέ μου ἀντίπαλε.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περίεργος αὐτὴ μονομαχία ἐγένετο γνωστὴ καὶ εἰς τῶν δύο ἀνταγωνιστῶν τὰς συζύγους, αἵτινες ἔμαθον καὶ τὸν λόγον τῆς ἀναβολῆς, ἀπεφάσισαν νὰ παρατείνωσι καὶ αἱ δύο εἰς τὸ ἐπάπειρον τὸ αἴτιον δι' ὃ δὲν ἐμονομάχησαν οἱ ἄνδρες αὐτῶν. Οὗτοι ὅμως φοβούμενοι μὴ αὐξήσῃ ὑπὲρ τὸ δέον ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῶν ἰδίων οἰκογενειῶν, ἔσπευσαν νὰ διαλλαχθῶσιν.

Οἱ κάτοικοι τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς ὑπεραγαπῶσι τὰ τυχερὰ παιγνίδια· πανταχοῦ βλέπετε αὐτοὺς παίζοντας, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀτμοπλοίων.

Πόσον δὲ κατέχονται ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου ἔστωσαν εἰς παράδειγμα τὰ ἐξῆς δύο περιστατικά.

Πλοῦσιός τις κτηματίας εὐρισκόμενός ποτε ἐπὶ ἀτμοπλοίου, ἔχασε παίζων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα χιλιάδας δραχμῶν τὰς ὁποίας εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐρεθισθεὶς δὲ ἐκ τῆς ζημίας ἐξηκολούθησε παίζων, καὶ ἐπειδὴ ἐξηκολούθει καὶ ἡ ἀτυχία ἔχασε καὶ αὐτὸ αὐτοῦ τὸ ὠρολόγιον.

Τὸν κτηματίαν αὐτὸν συνώδευε μαῦρος ὑππρέτης τὸν ὁποῖον ὑπερηγάπα, καὶ διὰ τοῦτο εἶχε πᾶσαν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτόν.

— Γιάννη, ἐκραξε· πήγαινε εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἐξέτασε τὰ κιβώτιά μου, καὶ ὅ,τι εὔρεις καλὸν φέρε μὲ το διὰ νὰ παίζω.

Καὶ ὁ Ἰωάννης ἐξετάσας ἀνέβη εἰπὼν ὅτι οὐδὲν εὔρεν ἄξιον λόγου.

Τότε ὁ κτηματίας ἀτενίσας αὐτόν·

— Ἀπατάσαι, ἀπεκρίθη, ἀνάβα εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ παιγνιδίου.

Καὶ στραφείς πρὸς τὸν ἀνταγωνιστὴν αὐτοῦ εἶπε·

— Κύριε, παίζω τὸν ὑππρέτην μου.

— Ὀλόκληρον ἢ εἰς δύο φορές;

— Ὀλόκληρον ἀντὶ ἐξ χιλιάδων δραχμῶν, ἐνῶ ἀξίζει δώδεκα. Εἶναι ἀξιολογώτατος ἄνθρωπος.

— Πῶς, Κύριε! ἀνεφώνησεν ὁ ταλαίπωρος μαῦρος· μὲ παίζετε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον;

— Σιώπα, σιώπα! . . Εἰσθε σύμφωνος, ἠρώτησε τὸν ἀνταγωνιστὴν;

— Συμφωνώτατος.

— Παίζετε.

Ὁ ἀτυχῆς κτηματίας ἔχασε καὶ τὸν πιστὸν αὐτοῦ ὑππρέτην!

Ἐμπρός τις ἐν Καρολίῃ ἐπραξέ τι δεινότερον· ἐπαίξε καὶ ἔχασε τὴν σύζυγον αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ζημίαν ἐνεχείρισε τῷ ἀνταγωνιστῇ αὐτοῦ τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν·

« Πρὸς τὴν Κυρίαν. . .

» Ἀγαπητῆ μου Κ. . .

» Παραφερθεὶς ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ παιγνιδίου ἀπώλεσα ὅλην μου τὴν κατάστασιν καὶ σὲ τὴν ἰδίαν.

» Ὑποχρεοῦμαι λοιπὸν διὰ τῆς παρούσης ὁμολογίας νὰ σὲ διαζευθῶ· καὶ ν' ἀναχωρήσω, ἀπαλλαγούμενος πάντων μου τῶν δικαιωμάτων πρὸς ὄφελος τοῦ φέροντος τὸ παρόν μου ἔνταγμα, ὅς τις εἶναι μὲν καὶ νέος καὶ εὐγενής, σὲ γνωρίζει δὲ καὶ σὲ ἀγαπᾷ.

» Ἐλπίζω ὅτι θέλεις τιμήσει τὴν ὑπογραφήν μου, καὶ δὲν θέλεις αὐξήσει τὴν δυστυχίαν μου ἀπορρίπτουσα τὴν συναλλαγματικὴν μου καὶ προκαλοῦσα διαμαρτύρησιν. Ἐπὶ τῇ πεποιθήσει κατ' ἡμέραν ἀναχωρῶ. Ἰγίαινε, ἀγαπητῆ μου, δὲν θὰ μὲ ἴδῃς πλέον. Ζῆθι εὐτυχῆς! »

Ταύτην ἀναγνοῦσα τὴν ἐπιστολήν ἡ σύζυγος τοῦ ἐντίμου ἐμπόρου ἠγανάκτησε τὸ πρῶτον. Μετὰ τῶν ὅμως ἡμερῶν σκέψιν ἀπεφάσισε νὰ ὑποταχθῆ εἰς τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

Ὅποια αὐταπάρνησις!

Εἶναι δὲ ἀληθινὸν ὅτι ὁ κομιστῆς τῆς συναλλαγματικῆς ἦτο νέος καὶ εὐγενῆς τοὺς τρόπους. Ἀδιάφορον ὅμως· γενναῖον νὰ ὑπακούῃ οὕτω πῶς μία τις σύζυγος εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

Ἡ ἱστορία τὴν ὁποῖαν διηγήθημεν εἶναι ἀληθεστάτη καὶ πασίγνωστος εἰς τὴν Ἀμερικὴν, γνωστὰ δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ ὀνόματα τῶν τριῶν προσώπων τοῦ δράματος· ἀλλ' ἀποσιωπῶντες αὐτὰ χάριν ἀβοηροσύνης τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι τὸ ἀπολεσθὲν στοίχημα ἦτο ὡς ἐγγίστα εἰκοσαετῆς καὶ ὠραιότατον.

Ἰεροκῆρυξ τις μακρηγορήσας ποτὲ τέσσαρας κατὰ συνέχειαν ὥρας, κατέληξε τὸν λόγον εἰπὼν· « Εἴπαμεν ἀρκετὰ καὶ σῶνει. »

Τὸν Ἰεροκῆρυκα αὐτὸν μιμούμενοι καὶ ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι καιρὸς εἶναι νὰ τελειώσωμεν τὴν περὶ τῶν ἠθῶν καὶ τῶν ἐθίμων τῆς Ἀμερικῆς διήγησιν.

Καὶ μὲν ἐδυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν πλατύτερον πολλὰ, ἢ τινὰ ἄκρῳ δακτύλῳ ἐθίζαμεν· ἀλλὰ δὲν λησμονοῦμεν τὸν ἀρχαῖον ἐκεῖνον τὸν εἰπόντα ὅτι « πλεονεξίη τὸ πάντα λέγειν. » ἔχει καὶ ὁ συγγραφεὺς, ὅπως καὶ αἱ φιλάρεσκοι γυναῖκες, τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μαντεύωσιν αὐτόν. Ἄγνοοῦμεν μόνον ἂν κατωρθώσαμεν νὰ τηρήσωμεν τὸν ὄρον ἐκεῖνον τῆς σοφίας, ὅς τις κατ' ἄλλον ἀρχαῖον εἶναι « τὸ καιροῦ μέτρα εἰδέναι. »

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΒΕΡΡΥΕ, ΡΟΣΣΙΝΗΣ, ΡΟΤΣΧΙΛΔ.

Πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων ἐξέλιπον ἐκ τοῦ κόσμου τούτου τρεῖς ἐξοχοὶ ἄνδρες, ὁ Βερρύε, πατριάρχης τῶν ἀπὸ δικαστηρίου ῥητόρων, ὁ Ροσσίνης, μέγιστος τῶν συγχρόνων μουσικοδιδασκάλων καὶ ὁμονόμου σχολῆς δημιουργὸς καὶ ὁ Ροτσχίλδ, πρῶτος τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τραπεζιτῶν ἢ, κατὰ τὴν φράσιν τῶν Γάλλων, «τραπεζίτης τῶν βασιλέων καὶ βασιλεῦς τῶν τραπεζιτῶν.»

Ὁ βραῶν Ζάμ Ροτσχίλδ ἐγεννήθη ἐν Φραγκφούρτῃ τῇ 15 Μαΐου 1792 καὶ ἐγκατέστη ἐν Παρισίοις τῷ 1812. Μετ' ὀλίγα ἔτη ὠνομάσθη γενικὸς πρόξενος τῆς Αὐστρίας ἐν Γαλλίᾳ, καὶ τοῦ ἀξιώματος τούτου δὲν ἐστερήθη μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐκτὸς μικρᾶς τινος διακοπῆς προκυψάσης ἐνεκεν τοῦ πολέμου τῆς Ἰταλίας.

Ὁ θάνατος τοῦ Ροτσχίλδ στερεῖ ἡμᾶς ἐπισημοῦ προσώπου, καθότι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐστὶ σφιγκτώ-

τατα συνδεδεμένον πρὸς τὴν σύγχρονον ἡμῶν ιστορίαν, ἕνεκα τῶν μεγίστων χρηματικῶν ὑποθέσεων. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὐδὲν ἔργον ἐν Εὐρώπῃ, κατὰ τὰς σπουδαίας χρηματικὰς ἀνάγκας, ἐγένετο ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς οἰκίας Ροτσχίλδ, ἧτις ἕνεκα τοῦ ἀπείρου αὐτῆς πλούτου, ἐχορήγει τὰ κολοσιζαζα κεφάλαια ὧν εἶχεν ἀνάγκην ἢ νεωτέρα βιομηχανία, καὶ τὰ ὅποια δὲν ἐδύνατο διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ νὰ συγκεντρώσῃ εἰσέτι.

Ὁ βαρὼν Ζ. Ροτσχίλδ ἦν ὁ πέμπτος καὶ τελευταῖος τῶν υἱῶν τοῦ Μέγερ Ἀνσέλμου Ροτσχίλδ, ἰδρυτοῦ τοῦ οἴκου ὅστις ὑπῆρξεν ἡ πρωτίστη οἰκονομολογικὴ δύναμις τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν προσέφυγεν ἡ Παλινόρθωσις πρὸς εὐρεσιν τῶν περιβοήτων χιλιάδας ἑκατὸν μυριάδων τῶν ἀποίκων, καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας Λοδοβίκου Φιλίππου ἡ αὐτὴ οἰκία τὸ μέγιστον μέρος ἔλαβεν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ θσαυροφυλακείου τῆς Γαλλίας.

Εἰς τὴν οἰκίαν Ροτσχίλδ ὀφείλεται ἐπ' ἴσης ἡ πρώτη ὥθησις εἰς τὰς διαφόρους γραμμὰς τῶν σιδηροδρόμων, πρῶτον τῆς γραμμῆς τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ καὶ κατόπιν τῶν πρὸν Βορρᾶν γραμμῶν.

Ἐξ ὅλων τούτων πρόδηλόν ἐστι πόσον κενὸν ἀφίησιν ὁ θάνατος τοῦ ἀνδρὸς, οὐ μόνον ἐν τῷ οἰκονομολογικῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὑψηλῇ παρισίνῃ κοινωνίᾳ. Καὶ ἐν τούτοις ἡ κηδεία τοῦ μεγίστου τούτου τραπεζίτου ἐγένετο οὐχὶ ἐν μεγάλῃ ἐπισημότητι· μόνον ἑπτὰ δρχήματα παρηκολούθουν τὸ φέρετρον αὐτοῦ συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων. Ἀλλ' ἡ κηδεία αὐτῆ εἶχε τι μέγα, διότι ἄπειρον πλῆθος πενήτων ὡς καὶ ἀνθρώπων εὐεργετηθέντων παρ' αὐτοῦ συνώδευον τὸν νεκρὸν. Ὁ μέγας τῆς Γαλλίας βάρβιτος, Κ. Ἰσίδωρος, ἐλάλησεν ἐπὶ τοῦ τάφου, ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας, περὶ τῆς ἀπείρου τοῦ θανάτου φιλανθρωπίας. Καὶ τῷ ὄντι, ἐν μόνον βλέμμα ἀρκεῖ νὰ ρίψωμεν ἐπὶ τῶν ἐτησίων βοηθημάτων ἄπερ διένεμεν ὁ Ροτσχίλδ εἰς τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ἵνα βεβαιωθῶμεν περὶ τῆς καλοκαγαθίας καὶ ἀμέτρου φιλανθρωπίας αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα ἔπραττε μὴ ἐξετάζων ὅποιαν θρησκείαν ἐπρέσβευεν ὁ ἐλευόμενος ἢ ὅποιων πολιτικῶν φρονημάτων ἦν ἑπαθός· τὸ μόνον ὅπερ ἤθελε νὰ βεβαιωθῇ πρὶν ἢ ἀνοίξῃ τὸ βαλάντιον αὐτοῦ ἦν ἂν ὁ αἰτῶν βοήθειαν ἦν πράγματι πένης.

Ἄξιον παρατηρήσεως ἐστὶν ὅτι ἐν τῷ ἦν τοσοῦτον ἐλεήμων, πολλάκις ἤρριζε διὰ δέκα μόνον φράγκα, ὡσεὶ προέκειτο περὶ δέκα ἑκατομμυρίων· τοῦτο ὅμως ἔπραττεν ἐκ φιλαυτίας. «Δὲν θὰ μὲ γελάσητε κατὰ πρόσωπον, ἔλεγεν.» Ἀλλ' ὅποτε ἐπαίθετο ὅτι εἶχεν ἐνώπιον αὐτοῦ καλῆς πίστεως ἄνθρωπον, ἐπὶ τοσοῦτον ἦν ἥπιος καὶ ἐπὶ τοσοῦτον γλυκὺς, ὥστε ὁ μὴ γινώσκων αὐτὸν ἤθελε τὸν ἐκλάβει ὡς βλάκην.

Ὁ Ροτσχίλδ ἦν ἀπλοικώτατος, τὴν προσποίησιν ἐθεώρει ὡς ἀνάγκην ἐπιβαλλομένην αὐτῷ ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς θέσεώς του. Δόγμα αὐτοῦ καὶ κενὸν ἀπαράβατος ἦν ἡ ἐργασία, πρὸ τῆς ὁποίας ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν καὶ τῆς ὁποίας τὴν ἀγάπην ἐνέσπειρεν εἰς τὴν οἰκογενειάν του. Εἰς τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ, ὁμῶν νυμος τῷ πάππῳ, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ νομικὰ καὶ ὑπέστη τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ, ἐνεγράφη ὡς δικηγόρος τῶν Παρισίων καὶ ἦδη ἐν ταῖς δικαστηρίοις ἀσκεῖ σπουδαίως τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ.

Ὁ θάνατος τοῦ Ροσσίνι ἐξηφάνισεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου τὴν μεγίστην σύγχρονον δόξαν. Ὁ θάνατος, κεραυνοβολῶν τὰς ἐξόχους διανοίας, ἐκπλήσσει πάντοτε καὶ ἐκθαμβοῖ. Διὰ τῆς στερήσεως τοιούτων ἀνδρῶν οὐ μόνον εἰς ἄνθρωπος ἀπόλλυται, ἀλλὰ συναπόλλυται καὶ μέρος τῆς κοινῆς καὶ παγκοσμίου ψυχῆς.

Ἴδου τί ἔγραψεν ὁ Στενδάλ περὶ Ροσσίνι τὸ 1823. «Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ναπολέοντος εὐρέθη ἕτερος ἄνθρωπος περὶ τοῦ ὁποίου καθεκάστην ὀμιλοῦσιν, εἰς Μόσχαν καὶ Νεάπολιν, εἰς Λονδίνον καὶ Βιέννην, καὶ Παρισίους καὶ Καλκούταν. Ἡ δόξα τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέπει ἢ εἰς τὸν πολιτισμὸν, καὶ μόλις διατρέχει νῦν τὸ τριακοστὸν καὶ δευτέρον τῆς ἡλικίας του ἔτος.» Ὅτε δὲ ὁ Στενδάλ ἔγραψε ταῦτα, ὁ Ροσσίνι δὲν εἶχε δημοσιεύσει εἰσέτι οὔτε τὴν Σεμίραμιν, οὔτε τὸν Κόμητα Ὀρῦ, οὔτε τὸν Γουλιέλμον Τέλλον, οὔτε τὸ Stabat.

Ὁ βίος τοῦ Ροσσίνι, ἡ ἐκτίμησις τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἡ ἱστορία τῆς μεταβολῆς ἦν ἐπὶ νηγκεν ἐν τῇ μουσικῇ τέχνῃ, ταῦτα πάντα ἐχρησίμωσαν ὡς ὕλη εἰς πολλὰ βιβλία.

Τὴν 29 Φεβρουαρίου 1792 ὁ Ἰωακῖνος Ἀντώνιος Ροσσίνι εἶδε τὸ φῶς εἰς Πέστρον, μικρὰν πόλιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους ἐπὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Ἐνετίας. Εὐρισκόμενος ἐν Βολωνίᾳ παρά τινι ἀλλαντοπόλῃ, φίλῳ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, διδάσκειται τὰ πρῶτα τῆς μουσικῆς στοιχεῖα· δεκαετῆς δὲ διὰ τῆς γλυκείας αὐτοῦ φωνῆς κερδαίνει τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Διοικαίδικα ἐτῶν καθίσταται τέλειος μουσικὸς, διδασκὼν τὴν ᾠδικὴν ὑπὸ τοῦ Βιβλίνη καὶ τραγωδίας εἰς θεάτρον τῆς Βολωνίας ἄσμα παιδός. Μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον διορίζεται διευθυντῆς χορικῶν ᾠσμάτων καὶ διδάσκαλος τοῦ κυμβάλου· τέλος δὲ τεσσάρων καὶ δέκα ἐτῶν συντίθησι μουσικὸν τι τεμάχιον «Δημήτριος καὶ Πολύβιος», ὅποτε κατὰ τὴν 20 Μαρτίου 1807 εἰσέρχεται εἰς τὸ λύκειον τῆς Βολωνίας καὶ διδάσκει ἐν αὐτῷ τρία ὅλα ἔτη προουσιάζεται ἐπὶ σκηνῆς.

Τὸ πρῶτον βῆμα τοῦ Ροσσίνι εἰς τὸ θεάτρον ἦν μελοδράμα τι εἰς πράξιν μίαν *«la Cambiale di matrimonio»*, παρασταθὲν ἐν Βιέννῃ καὶ εὐνοικῶς γενόμενον δεκτὸν κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1810. Περὶ τὸ 1812 περὶστάνει ἐν τῷ αὐτῷ θεάτρῳ πέντε νέα μελοδράματα τοῦ Ροσσίνι, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν, *«la Pietra del Paragone»*, παρασταθὲν ἐν τῷ θεάτρῳ Σκάλα τοῦ Μιλάνου, μετὰ τοσοῦτου ἐνθουσιασμοῦ γίνεται ἀποδεκτὸν, ὥστε καὶ ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως διαγράφεται. Καὶ ἐν τούτοις μόλις ἦν ἐνὸς καὶ εἰκοσιν ἐτῶν! Τὸ 1813 συντίθησι τρία νέα μελοδράματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν, οἱ *«Tancredi»*, φήμην παρέχει αὐτῷ, καὶ ἅπαντες οἱ θεατρῶναι προθυμοποιοῦνται τίς πρῶτος νὰ προσλάβῃ αὐτόν. Ἀπὸ τοῦ 1814 μέχρι τοῦ 1816 συντίθησιν ἑπτὰ μελοδράματα, ἐν οἷς καὶ τὸν *«Barbiere di Siviglia»*.

Ὅποια γονιμότης, ὅποια ταχύτης, ὅποια φλόξ μελωδιῶν ἀνεξάντητος! Καὶ ὅποτε ἐκφεθῶμεν ὅτι ὁ *«Barbiere di Siviglia»* συνετέθη ἐντὸς τριῶν καὶ δέκα ἡμερῶν! Τὴν εὐχέρειαν ταύτην, ἰδιότητα οὐσαν τοῦ δαιμονίου νοῦς, καταπληκτικωτέραν εἰς οὐδένα ἄλλον δύναται τις νὰ εὐρῇ ἢ εἰς τὸν Ροσσίνην. Ἴδου δὲ τινα περὶ ταύτης ἀνέκδοτα. Ἡ δωδεκά τῆς φυλακῆς τῆς *«Gazza ladra»* συνετέθη ὅπισθεν τοῦ ἐργαστασίου τοῦ ἐκδότου *Ricordi* ἐν μέσῳ συνδιαλέξεων τῶν ἀντιγραφῶν. Ἡ ἀξιοθαύμαστος προσευχὴ τοῦ «Μωυσέως» συνετέθη ἐντὸς ὀκτῶ ἢ δέκα λεπτῶν, ἄνευ κυμβάλου, εἰς τὴν πρώτην τῆς ποιήσεως ἀνάγνωσιν, ἐπὶ παρουσίᾳ εἰκοσάδος φίλων τοῦ συγγραφέως, συνομιλούντων μεγαλοφώνως. Ἡμέραν τινὰ ὁ Ροσσίνι, εὐρισκόμενος ἐν τῇ κλίνῃ, συνέθεσε σπουδαιότατον μέρος ἐνὸς τῶν πρωτίστων αὐτοῦ μελοδραμάτων· αἴφνης ὁ χάρτης ἐφ' οὗ εἶχε μεταγράψῃ τοῦτο διαφεύγει τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ φέρεται ὑπὸ τῆς κλίνης· ἐπειδὴ δὲ ἦν ψυχὸς καὶ ὁ Ροσσίνι ἐφοβεῖτο αὐτὸ, ἀντὶ νὰ ἐγερθῇ, λαμβάνει ἐκ τῆς τραπέζης ἕτερον φύλλον χάρτου· ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως λησμονήσας τὴν πρώτην ἰδέαν συντίθησι δεύτερον μέρος ὅλων τοῦ πρώτου διαφόρον.

Ἀπὸ τοῦ 1817 ἕως τοῦ 1823 ἐκδίδει δεκαεὶ νέα μελοδράματα, ὧν τὰ πλεῖστα ἦν θρίαμβος τοῦ συγγραφέως. Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὅμως ἐγκαταλείπει τὴν Ἰταλίαν καὶ ἀπέρχεται εἰς Λονδίνον, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ *«Semiramide»* ἔτυχε ψυχρᾶς ὑποδοχῆς. Ἐκτοτε δὲν συνέγραψε διὰ τὴν Ἰταλίαν. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἐπαξίως τῆς ἰκανότητος αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος Δ' ἐξέτιμησε δεόντως τὸν ἄνδρα καὶ ἤθετο νὰ παιανίζῃ μετ' αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἄπασα ἡ βρεττανικὴ ἀριστοκρατία ἐτίμα τὸν διδάσκαλον καὶ ἀθρόα προσήρχετο ἐν ταῖς μουσικαῖς αὐτοῦ συμφωνίαις, ὥστε ἐν δικστήματι πέντε

μηνῶν εἰσέρρευσαν εἰς τὸ βαλάντιον αὐτοῦ 175,000 φράγκων, ποσὸν ὑπερ δὲν εἶχε κερδήσει καθ' ὅλον τὸ παρελθὸν αὐτοῦ στάδιον. Περὶ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐνομφεῦθη τὴν *Colbrand*, μέγιστα συντελέσασαν εἰς τὸν ἄνετον αὐτοῦ βίον, διότι εἶχεν εἰσόδημα ἐτήσιον εἰκοσακισχιλίων φράγκων.

Ἐξ Ἀγγλίας μετέβη εἰς Γαλλίαν, ὅπου ἐκλήθη ἵνα διευθύνῃ τὸ Ἰταλικὸν θεάτρον τῶν Παρισίων. Ἡ ἔλευσις αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπῆρξε τὸ ἐνδοσίμον πάλης μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν καὶ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ. Ἐὰν ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰς τότε, δυνάμεθα εὐκόλως νὰ συλλάβωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς σφοδρᾶς θυέλλης ἣν ἐξήγειρεν ἡ ροσσίνιος μουσικὴ. Ἀλλ' ὅποτε ὁ ἐξόχος μουσικὸς ἐφθασεν εἰς Παρισίους, ἡ πόλις εἶχε κερδηθῆ καὶ ἡ νίκη αὐτῆ ἐωρτάσθη ἐν συμποσίῳ δοθέντι αὐτῷ ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν αὐτοῦ. Ὁ Ροσσίνις ὠνομάσθη ἀνώτατος τῆς ᾠδικῆς μουσικῆς ἐπιθεωρητῆς καὶ ἐλάμβανεν 20,000 φράγκων κατ' ἔτος. Ἐκτοτε ἀφιέρωθη καὶ ἀκαμάτως εἰργάσθη διὰ τὴν πρώτην ἡμῶν λυρικὴν σκηνὴν καὶ ἐπροίκισεν αὐτὴν διὰ τῶν τεσσάρων ἀριστοτεχνημάτων αὐτοῦ. τῆς «Πολιορκίας τῆς Κορίνθου», τοῦ «Μωυσέως», τοῦ «Κόμητος Ὀρῦ» καὶ τοῦ ἀμιμήτου καὶ ἀξιοθαύμαστου «Γουλιέλμου Τέλλου» ὅστις, μετὰ τεσσαράκοντα ἐτῶν παρέλευσιν, διατελεῖ εἰσέτι τὸ ἐντελέστερον ἰδεώδες τοῦ μεγάλου λυρικοῦ δράματος.

Ἐνταῦθα ἔστι ἡ μεγαλοφυΐα. Πῶς τοῦτο ἀποδοτέον; Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν μέγαν αὐτὸν νοῦν δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἐξετάσωμεν περὶ τῆς νεκρικῆς αὐτοῦ σιγῆς. Ἴσως φθὰς εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν τῆς δόξης αὐτοῦ προὔτιμησε νὰ ταφῇ ἐν τῷ θρίαμβῳ αὐτοῦ καὶ νὰ ἴσταται ζῶν ἀπέναντι τῆς ἀθανασίας. Ὅποιαδῆποτε ἔμως καὶ ἂν ἦτο ἡ ἰδέα αὐτοῦ, κλίνωμεν μέτωπον πρὸ αὐτῆς, καὶ νῦν ὅποτε ἐγκαταλείπει ἡμᾶς διὰ παντός, ἀποδώσωμεν αὐτῷ τεκμήρια εὐγνωμοσύνης ἐπὶ ταῖς εὐγενεσίαις καὶ ἀφάτοις ἡδοναῖς δι' ὧν ἐπροίκισεν ἡμᾶς. Ὁ Ροσσίνις δὲν ἦτο ἀπλῶς μουσικὸς, ἀλλ' αὐτόχρομα ἡ μουσικὴ τέχνη.

Ἀλλὰ παρεξτεράπημεν ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ ἀνδρός. Ἡ ἐκφορὰ τοῦ Ροσσίνι ἐγένετο μετὰ μεγίστης ἐπισημότητος· παρευρέθησαν ἐν αὐτῇ ἅπασαι αἱ ἐξοχότητες ἐν τῇ ᾠδικῇ μουσικῇ καὶ ἐν τῇ ὀργανικῇ. Παρηκολούθουν οἱ ἡθοποιοὶ τοῦ Μελοδράματος, οἱ τοῦ Ἰταλικοῦ θεάτρο, οἱ τοῦ Κωμικοῦ καὶ οἱ τοῦ Λυρικοῦ· καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Μουσικοδιδασκτῆρου.

Εἰσέρχονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· ὁ κληρὸς διατρέχει αὐτὴν κατὰ μήκος· εἰς οὐλαμὸς στρατιωτῶν τῆς γραμμῆς τάττεται περὶ τὸν κράθβατον· ἡ ἱεροτελεστία ἄρχεται.

Μετὰ τινὰς νεκρικοὺς ψαλμοὺς ἐκτελεσθέντας ὑπὸ

των μαθητών του Μουσικοδιδασκτηρίου, αί Κ. Κ. Νίλσον και Μπλόχ μετά των Κ. Κ. Νικολίνη και Γκαμπορίνη έψαλον τὸ Δοξαστικὸν κατὰ τὴν μουσικὴν τοῦ Ροσσίνι. Τὸ ἀκροατήριον κατέστη σοβαρὸν καὶ προσεκτικόν, ὅτε αἴφνης ἠκούσθη ἡ δωρδία τῆς Πάτη καὶ τῆς Ἀλμπόνη ἐκ τοῦ *Stabat!* Φαντάσθητε ὁποῖαν συγκίνησιν παρήγαγεν ὁ ψαλμὸς οὗτος. Κατόπιν οἱ χοροὶ ψάλλουσι τὴν προσευχὴν τοῦ «Μωυσεώς», αἱ δὲ μονωδικοὶ ἐκτελοῦνται ὑπὸ τοῦ Ὁμπέν, Νικολίνη καὶ τῆς Κ. Ἀλμπόνη. Κρίνατε πόσον τοῦτο θαυμαστόν! Τότε ὁ κλῆρος ᾄδει τὸ *De profundis* καὶ ἐξέρχεται τοῦ ναοῦ, προπορευομένης τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς καὶ παικνιζούσης τὸ ἐμβατήριον τῆς «*Gazza Ladra.*» Ἄπειροι ἐπίσημοι ἄνδρες ἐκράτουν τὰς πλευρὰς τοῦ νεκρικοῦ φορείου ἀλληλοδιαδόχως. Ἐπὶ τοῦ τάφου ἐξεφωνήθησαν πάμπολλοι λόγοι, ἐξιστοροῦντες τὸν βίον τοῦ δαιμονίου αὐτοῦ ἀνδρός.

* *

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸν Βεβρύερον, τὸν μέγιστον τῶν ρητόρων, τὸν ἐξοχώτερον τῶν δικηγόρων, τὸν ἀρχαῖον κοινοβουλευτικὸν ἀθλητὴν. Ὁ θάνατος τοῦ σφοδροῦ καὶ παρρησιαστικοῦ τούτου ῥήτορος ἐπάνεγκε ζημίαν ἀνεπανόρθωτον εἰς τε τὸ δικαστήριον καὶ τὸ βῆμα. Τολμῶμεν δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ στέρσις τοιοῦτου ἀνδρός ἀφήσει κενόν, ὅπερ δυσκόλως θέλει πληρωθῆ. Ὁ Βεβρύερος ἦν ὁ στέφανος τῆς κεφαλῆς ἡμῶν. Τίς ποτε διανοήθη ν' ἀμφισβήτησιν πρὸς αὐτὸν τὴν ὑπερέχουσαν εὐγλωττίαν;

Λατινικὸν τι δόγμα λέγει ὅτι γίνεται τις ῥήτωρ· τοῦτο ὅμως σφάλλει ὅσον ἀφορᾷ τὸν Βεβρύερον, διότι αὐτὸς ἦν τοιοῦτος ἐκ φύσεως. Κεφαλὴν ἔχων σέβας ἐμπνέουσαν καὶ βλέμμα κατακτητικόν, κατελάμβανεν ἐξ ἐφόδου τὸ ἀκροατήριον καὶ συνεκράτει αὐτὸ διὰ τῶν ποικίλων αὐτοῦ χειρονομιῶν καὶ διὰ τῆς ἀρβενωπῆς ἀρμονίας τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ἥτις κατὰ τὰς περιστάσεις ἐβρόντα ὡς ἡ πολεμικὴ σάλπιγξ.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ λόγος εἰς τὸν μέγιστον τοῦτον ῥήτορα ἦν πάρεργόν τι, διότι αὐτὸς οὗτος, τὸ πρόσσωπον αὐτοῦ, αἱ χειρονομίαι, τὸ βλέμμα τελευταῖον ἀπετέλουν τὴν δεινότητά τῆς εὐφραδείας. Διὰ μόνων τῶν ἐξωτερικῶν αὐτῶν προσόντων καθίστατο καταληπτός· προσετίθετο δὲ ὁ λόγος ὡς τις ἐπίκουρος πρὸς ἐξήγησιν τῆς θέσεως καὶ ὡς ἀφήγησις τις τῆς συγκινητικῆς εἰκόνας ἥτις παρουσιάζετο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν. Ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι δὲν θέλουσι ποτε ἐννοήσῃ τὸν Βεβρύερον οἱ μὴ ἰδόντες αὐτόν. Τὸ κείμενον τῶν λόγων τοῦ ῥήτορος ποτὲ δὲν θέλει ἀποκαλύψει τὰ ἀκτακμάχητα αὐτῶν ἀποτελέσματα, ὡς ἐὰν ἐπεχειροῦμεν νὰ παραστήσω-

μεν τὰς εἰκόνας τοῦ Δελκρουᾶ χωρὶς πρότερον νὰ ἐπιδείξωμεν αὐτάς.

Εἰς τὸν Βεβρύερον τὸ πᾶν ἦν εὐγενές, βραχίων, κεφαλὴ, καρδιά. Ὁ Τίμων, ὅστις μετὰ μεγίστης φειδοῦς ἀποδίδει ἐπαίνους, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Βίβλος τῶν ρητόρων», οὐδόλως διστάζει νὰ καταριθμήσῃ τὸν Βεβρύερον ἐν τῇ πρώτῃ τάξει καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι, μετὰ τὸν Μιραμπώ, μέγιστος ὁ Βεβρύερος ἦν τῶν ρητόρων οὓς ἤκουσεν ἀνθρώπινον οὓς.

Πρὸς μεῖζον δὲ κύρος τῶν λόγων ἡμῶν, λάβωμεν ἐκ πολλῶν ὀλίγα παραδείγματα. Ἐπὶ τῆς τόσον περιέργου καὶ τόσον δραματικῆς δίκης Λαβρόνσιέρου, ὁ Βεβρύερος ἠγόρευε παρά τῷ Κ. *Odilon Barrot* διὰ τὰς πολιτικὰς ἀποζημιώσεις, κατὰ τοῦ *Chaix d'Est-Ange*, ἀγορεύοντος ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου. Ἰδοὺ λοιπὸν τί εὐρίσκομεν ἐν ταῖς ἐφημερίσι τοῦ καιροῦ ἐκείνου περὶ τοῦ λόγου τούτου.

«Ὁ ὑπερασπιστὴς ὁμιλεῖ μετὰ συγκινήσεως ἀκτακμαχίτου. Αἱ χειρονομίαι καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ εἰσὶν ὑπερβαλόντως δραματικαί· δάκρυα καταρρέουσιν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ὀλόκληρον τὸ ἀκροατήριον κλονίζεται καὶ βαθέως συγκινεῖται.» Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρουσίας ἀγορεύσεως· ὁ ῥήτωρ ἔκλαυσε καὶ μετ' αὐτοῦ συνέκλαυσεν ἅπαν τὸ ἀκροατήριον. Τί δὲ εἶπεν; Ἰδοὺ:

«Γινώσκει καλῶς τὸ ἀκροατήριον τὴν ἀποστροφὴν τοῦ Κ. Μορρέλ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ γνωστὴν τὴν ἀθλίαν ταύτην δίκην. Παρατηρήσατε παρ' ἐμοὶ τὸν γέροντα αὐτὸν μένοντα ἀκίνητον, ἔκλυτον, καὶ μετὰ φρίκης ἀναπολοῦντα τὰς ταλαιπωρίας τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ· δὲν παρίσταται εἰς ὑμᾶς ὅτι ἀπώλεσε τὴν αἰσθησὶν τοσοῦτων δεινῶν;..»

Ἀναμφισβήτως οἱ λόγοι οὗτοι εἰσὶ συγκινητικοὶ καὶ μάλιστα ἀπέναντι τοῦ γηραιοῦ ἐκείνου στρατηγοῦ, ὅστις ἦν καταβεβλημένος ἐκ τῆς θλίψεως, ἀπέναντι τοῦ οἰκογενειάρχου ἐκείνου τοῦ ταπεινωθέντος ὡς ἐκ τῆς ἀτιμίας τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. Θέσατε ὅμως τοὺς αὐτοὺς λόγους εἰς τὸ στόμα ἄλλου τινὸς ῥήτορος καὶ θέλετε παρατηρήσει ἐὰν αὐτοὶ φθάσωσι τὸν αὐτὸν βαθμὸν ὕψους καὶ τὴν αὐτὴν δύναμιν συγκινήσεως.

Ἐν τέλει τῆς θαυμαστῆς ταύτης ἀγορεύσεως ἐπευφημίζετο ἀντήχησιν ἀπανταχόθεν τοῦ δικαστηρίου.

Ἐν προμοίᾳ τινὶ περιστάσει, ἀγορεύοντος τοῦ αὐτοῦ ῥήτορος, πρόεδρός τις τῶν συνέδρων, προσπαθὼν νὰ καταστῆλῃ τοιαύτας ἐκδηλώσεις, εἶπε:

«Πράξατε ὡς ἐγὼ, ἀρκέσθητε νὰ θαυμάζητε ἐν σιωπῇ.»

Ἡ εὐγλωττία τοῦ Βεβρύερος διέλαμπεν ἐξαισιῶς ὁπότε καθίστατο οἰκεία καὶ συνήθης. Ποτὲ τὸ ἐγὼ δὲν ἐξεφράσθη σεμνοπρεπέστερον καὶ συμπαθητικώτερον. Συμπληρώσεως καὶ λεπτότατος ὑπῆρξεν εἰς

τὸ δεῖπνον ὅπερ προσήνεγκε τῷ Ἰουλίῳ Φάβρῳ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς ἐν τῇ γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ἐκλογῆς του.

Ὁ Βεβρύερος, καίτοι τοσοῦτον ἐξοχος ἀνὴρ, οὐδόλως ἐμεγκλοφρόνει· δὲν ἠμφισβῆται δὲ τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ, διότι τῷ ἐφάνετο φυσικωτάτη. Ὅτε ὅμως προέκειτο νὰ ὑπερασπίσῃ πελάτην, τότε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ φθάσῃ τὴν βεβρυότητα καὶ τὴν ἀταραξίαν του· τότε ἐλάλει ὡς *δικτάτωρ* τῶν ψυχῶν.

Ἐν τινι λίαν σπουδαίᾳ δίκῃ, τῇ τοῦ *Langlois-Durouille*, ἐν Ρουένῃ δικασθεῖσαν, οὕτως ἀπεχειρήτισε τοὺς ἐνόρκους:

«Κύριοι, εἶπεν, ἀναχωρῶ καθ' ἡν στιγμὴν μέλλετε νὰ εἰσεέλθητε ἐν τῷ δωματίῳ τῆς διασκεψέως· πεπιστρέφω οἰκάδε μετὰ ἐνεαήμερον ἀπουσίαν, ὅπου καλοῦσί με σπουδαία καθήκοντα καὶ δὲν δεύλω νὰ εἶπω εἰς τὸν κατηγορούμενον: «*Durouille*, αὐρίον ἔσει ἐλεύθερος.»

Καὶ οἱ ἐνορκοὶ δὲν διέψευσαν τὸν λόγον τοῦ δικηγόρου.

Ἀνεξάντηλα εἶναι τὰ ἀνέκδοτα περὶ τῆς δεινότητος καὶ σαρκαστικότητος τοῦ ῥήτορος. Ὁ θάνατος τοῦ Βεβρύερος κατεκάλυψε διὰ πένθους ἀφάτου τὰ δικαστήρια· μία δὲ μόνη ιδέα, μία σκέψις δύναται νὰ παρηγορήσῃ τοὺς θαυμαστάς καὶ φίλους αὐτοῦ, ὅτι ἀπέθανε μετὰ γαλήνης, τῆς ὠραιότερας καὶ μεγαλύτερας ἀμοιβῆς ἢν ὁ Θεὸς δύναται νὰ παράσχῃ ἐν τῷ κόσμῳ αὐτῷ.

Μετὰφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ
ὑπὸ Κ. Ι. ΔΡΑΓΟΥΜΗ.

ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

(Ὁρα φυλλ. 446.)

Α'. Παραομιλία.

«*Τῶν ἀρχόντων τὰ παιδιά
μὲ τὴ τέχνη διακονίζου.*»

Ἐπὶ τῶν ἐπιτηδείως καὶ τεχνηέντως κατορθούντων τοὺς σκοποὺς αὐτῶν.

«*Ὁ φτωχὸς φορᾷε τὸ ροῦχο
μὴ τὸ δὲν ἔχει τὸ ράσο.*»

ἐπὶ ἀνεχσίας ἀστείως λεγομένη.

«*Σπιτάκι μου σμιγαδερό
καὶ σταμουλι ἄς μυρίζη.*»

Ἐνὸς ἐκάστου ἡ οἰκία προσφιλες ἐστίν, ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὴν κατάστασιν· ἀλλαχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος λέγεται οὕτως:

«*Σπίτι μου σπιτάκι μου π... καλυβάκι μου.*»

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἴσως ἀρμόδιον καὶ τὸ αἰσιώπειον ἐκεῖνο· «*οἶκος φίλος, οἶκος ἀριστος.*»

«*Μούρτζαις νᾶρης γὰρ γαμβρός
μὴ κλᾶπ' ἀπίσω κλᾶπόμπρος.*»

Ἦτοι ὅπωςδήποτε καὶ ἂν ἐξετασθῇ τινος κακοήθους ἡ κατάστασις εὐρίσκεται κακῶς ἔχουσα καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις.

«*Μὲ τὸ μεγαλήτερό σου σκόρδα μὴ φρετέης
καὶ ἂν βάλῃς τὰ λιαρὰ λιαρὰ τὰ βράνη.*»

Αὐτὴ ἡ παροιμία λέγεται καὶ ἐν Ἠπειρῷ, ἀλλ' ἐλλειπῆς, ἥτοι ὁ πρῶτος στίχος ἀναφέρεται μόνον ἐκεῖσε· ἐν δὲ τῇ Λακωνίᾳ ἀπαντᾷ πληρεστέρα, ὡς ἀνωτέρω· ἔχει δὲ τὴν ἔννοιαν, ὅτι μὲ τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐρχεται ποτέ τις εἰς διαγωνισμόν· ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἔλθῃ δέον νὰ ἔχη μεγίστην περινοιαν καὶ σύνεσιν ἐν πᾶσι.

«*Ἄν θέλῃς γὰ μὲ φιλήσῃς
τὸ μάγουλό μου τὸ ξέρεϊς.*»

Ἐπὶ φίλων οὔτινες ἐὰν ἔχωσι πρόθεσιν νὰ περιποιηθῶσι τοὺς ἑαυτῶν φίλους, δὲν πρέπει νὰ περιμένωσι τὰς ἐκείνων παραστάσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτοι ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῶσι, κατὰ τὸν Ἰσοκράτην πρὸς Δημοκίον.

Β'. Δημοστικὴ ποίησις.

Κλείσε τὴν πόρτα, Φωτεινὴ
καὶ βγάλε τὰ πουλία.
καὶ πάκουσαι, παιδάκι μου!
τὸν μάρμαρα σου τὸ Δία.
Γιατὶ ἂ δὲν τὸν ἀγροικῆς
κακό σου καὶ κακό του.
καὶ δὲν σε δίνει κα' (1) τυρὴ
ἀπὸ τὸ μερδικό του.
—Τὴ πόρτα γὼ τὴν ἐκλείσασα
δὲν ἔναι τίποτ' ἄλλο
μόνοι ὁ γάτος μοναχὰ
κοιμάται σὰ τὸ γάλλο
κάτω σ' τὴ ποδοκρεβάταις (2)
στέκει κι' ἀνασουναται (3)
καὶ τὰ πουλία πόφας
καλὰ τ' ἀναθυμάται.
τί πίσου ξαναγύρισε
κι' εἰδάηκε (4) σ' τὴ πόρτα
τὰ μαθημένατ' ἔκαμμε
καὶ φούμπηξε (5) τὴ κότα.

(1) Κά—κᾶν διόλου, ἐξ οὗ τὸ καγκανένας κτλ.
(2) Ποδοκρεβάταις, τὰ ἀλλαχοῦ ἀμπάρια.
(3) Ἀνασουναται—συλλογίζεται σκέπτεται.
(4) Εἰδάηκε, διέβη, ὅπερ καὶ διδάηκεν ἀλλαχοῦ τῆς Μάνης λέγεται.
(5) Φούμπηξε, ἐπατίθη, ἐπώρμησε.

Κι' ὁ κοῦρός ὅπου τᾶκουσε
 Ἐκαμε θάμα (1) χάξι (2)
 Λέει τῆ κουμπανία του
 Νά μὴ τίνε πειράζει,
 Για τὶ καὶ τᾶλλα πύρρε
 Θέλει νὰ τὰ ξοφλήση,
 Κι' ἂν δὲν τὸν ἐνικᾶ παδᾶ
 Τόνε τραβᾶ σ' τὴν κρίσι
 Κις γάτος ἀγριοτήραζε
 Νὰ ἤξερε πῶς σὲ λέπου (3)
 Καὶ θε ναροῦ κᾶποῖα φορᾶ
 σ' τὸ φούρνο νὰ σ' εὐρέκου
 Νὰ φάου κι' ἀπὸ λόγου σου
 Κᾶμπόσο ν' ἀνασάνου
 Κι λᾶπέρες ἄς μὲ βάλουσι
 Κι' ἐμένα ἀπὸ πᾶνου.
 Ὅτου να ποῦ λές, κακῆμοιρε !
 Τωρᾶνα βασιλεία
 Κι ἔρχονται καὶ σὲ πέρνουσι
 Καὶ δὲ βγάνεις μιλία.
 Καὶ θε νὰ πάης σ' τὴ φυλακῆ
 Νὰ σκάσης ἀπὸ τὴ βρώμα.
 Για χάσου ἀπὸ τὰ μάτια μου
 Ἢ τζαμπουνᾶς (4) ἀκόμα ;

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Η ΟΡΦΑΝΗ

ΗΤΟΙ Η ΕΚΘΕΤΟΣ ΚΟΡΗ.

Πρὶν μὲ τὰ βόδα τῆς αὐγῆς χουσοστεφοῦν τὰ νέφη
 Πρὸς τὸ βουνὸν περίλυπος τὸ βῆμα διευθῖναι
 Ἡ φύσις ὅλη μειδιᾷ, δρόσος τὰ πάντα τρέφει,
 Μόνη ἐγὼ ἢ δυστυχῆς τὰ δάκρυά μου πίνω.

Στὸν ὕπνον μου, ἂν κάποτε βάρυς μὲ καταβάλλη,
 Πλάναι ὄνειρων γλυκερῶν ποτὲ δὲν περυγίζουν
 Ἡ τεθλιμμένη μου ψυχῆ, τ' ἀνωφελῆ μου κάλλη
 Τῆς εὐτυχίας οὐτ' αὐτὸ τὸ φάσμα δὲν γνωρίζουν.

Ἐπὶ πλατάνου ὕψηλῳ εἶδον πιστὴν τρυγόναν
 Τὰ νεογνά τῆς τρέφουσαν νὰ χαίρη καὶ νὰ πάλλη,
 Κ' ἐδάκρυσα ἔγὼ ποτὲ φίλην μητρὸς εἰκόνα
 Δὲν εἶδον οὔτε μ' ἔθαψε μητρὸς ποτὲ ἀγκάλη

(1) Θάμα—θαῦμα, πολὺ.

(2) Τουρκ. Παρατήρησις εὐχάριστος.

(3) Λέπου ἐντὶ βλέπω. Σημειωτέον δ' ὅτι ἅπαντα εἴτε ὀνόματα, εἴτε φῆματα λήγοντα εἰς ω, ἐν Μάνη προφέρονται γενικῶς εἰς ου, εἰον βλέπω, βλέπου, ὀμιλῶ, ὀμιλοῦ κτλ.

(4) Τουρκ. φλουαρέις. Τὸ ἀνωτέρω ἐποιήθη ἐν περιστάσει καθ' ἣν ἰσχυρὸς ἐπετέθη κατὰ ἀδυνατοῦ μετὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι Ἰδρυσι βασιλείας.

Ἐνῶ τῶν δημῶν μου τὸ ἐρωτύλον σμῆνος
 Τῆς μαγικῆς νεότητος τὰ ἄνθη γλυκοδρέπει,
 Ἡ ὄρφανὴ ἀπόθητος, λησμονημένος κρῖνος
 Φιλίας κᾶν ἢ ἔρωτος μειδίμα δὲν βλέπει

Καὶ ἂν τινὸς ἢ θεᾶ μου τὴν προσοχὴν ἐλκύσῃ
 Κ' αὐτὸς ζητήσῃ, συμφορά ! νὰ μάθῃ τ' ὄνομά μου,
 Ἐμβρόντητον τὸ στόμα μου πρὶν εἶτι ἀπαντήσῃ,
 Εὐθὺς δακρύων γέμονσι θερμῶν τὰ ὄμματά μου.

Πολλάκις εἰς χειμερινῆς νυκτὸς τὴν καταγίδα
 Ἐνῶ τὴν στέγην τοῦ πτωχοῦ ἀνθρακιά θερμαίνει,
 Εἰς ἐτοιμόρροπον ναὸν, ὑπὸ σαθρὰν ἀψίδα
 Προσφεύγω· ἄλλο ἄσυλον στὴν ὄρφανὴν δὲν μένει.

Ἐσο, Θεὲ, εὐλογητός, σὺ ὅστις προστατεύεις
 Ὅτους ὁ κόσμος ὁ σκληρὸς πτωχοὺς ἐγκαταλείπει,
 Παρηγορίαν καὶ χαρὰν σὺ ὅστις δαψιλεύεις
 Εἰς ὅσους τήκει ἀσβεστος τὴν ὑπαρξίν των λύπη !

Αὐτὸ, Θεὲ, τὸ τέμενος τὸ κατερημωμένον
 Ἡ θεσπεσία σου εἰκὼν τὸ κατοικεῖ ἀκόμα
 Πλάσμα ἐδῶ οὐδεὶς τολμᾷ νὰ μ' ὀνομάσῃ ξένον,
 Οὐδ' ἐπ' ἐμοῦ ἀνόσιον νὰ προσηλώσῃ ὄμμα.

Ἐνταῦθα, μ' εἶπον, μήτερ μου, ὅτι κρυφὰ ἐλθοῦσα
 Ἀρτιγενῆ μ' ἐξέθεσες στὸν οἶκτον τῶν ἀνθρώπων
 Πρὶν φύγῃς θὰ ἐθρήνησες τὸ τέκνον σου φιλοῦσα,
 Πλὴν μάτην πῶν δακρύων σου ἀναζητῶ τὸν τόπον.

Ἄν ἦσαι ἔτι κάτοικος, μήτερ, αὐτοῦ τοῦ κόσμου
 Ἐλθὲ ἐδῶ τὸ τέκνον σου σὲ περιμένει κλαῖον
 Πῶποτε μῖσος κατὰ σοῦ δὲν ἐβρασαν ἐντός μου,
 Κε' ἂν ὡς ἐγὼ ἐθρήνησες δὲν εἶσαι πταίστις πλέον.

Ἐν Κύπρῳ τὴν 2 Ὀκτωβρίου 1868.

ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΔΑΦΦΩΝ.

(Κατὰ μίμησιν τοῦ Γάλλου ποιητοῦ ΣΟΥΜΕΤ.)

ΑΓΑΦΟΡΑ.

ΧΕΛΙΔΩΝ. Ὁ ἐξῆς ὑπολογισμὸς ἀποδεικνύει τὴν
 ὑπὸ τῆς χελιδῶνος προξενουμένην ὠφέλειαν καὶ ἐξη-
 γεῖ τελειότερον πάσης δεισιδαιμονίας τὴν εὐνοίαν
 ἣν ἐπιδαψιλεύουσιν αὐτῇ πάντες οἱ τῆς ὑψηλοῦ κά-
 τοικοι. Μία χελιδῶν τρώγει 900 ἔντομα καθ' ἡμέ-
 ραν. Ἐὰν δὲ σκεφθῶμεν ὅτι ἕκαστον ἔντομον προάγει
 δέκα κατ' ἔτος γεννεάς, καὶ ὅτι αὐτὸ τε καὶ τὰ ἐξ
 αὐτοῦ γεννώμενα γεννώσι 560,970,489,000,000
 ἔντομων, ὅποσον εἶδος πρέπει νὰ τρέφωμεν
 πρὸς τὴν χελιδῶνα !